

Jani Kokko

Kansakunnan ääni

Yhdysvaltain presidenttien virkaanastujaispuheet
poliittisen puheen genrenä
George Washingtonista Barack Obamaan

Pro gradu – tutkielma
Historian ja etnologian laitos
Jyväskylän yliopisto
27.8.2012

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistinen tiedekunta	Laitos – Department Historian ja etnologian laitos
Tekijä – Author Kokko, Jani Tapani	
Työn nimi – Title Kansakunnan ääni: Yhdysvaltain presidenttien virkaanastujaispuheet poliittisen puheen genrenä George Washingtonista Barack Obamaan	
Oppiaine – Subject Yleinen historia	Työn laji – Level pro gradu - tutkielma
Aika – Month and year 2012-08-27	Sivumäärä – Number of pages 131
Tiivistelmä – Abstract <p>George Washington, Yhdysvaltain ensimmäinen presidentti, piti virkaanastujaispuheensa 30.4.1789. Washingtonin seuraajat ovat neljän vuoden välein pitäneet oman virkaanastujaispuheensa tuoden esille niitä kysymyksiä, arvoja ja tavoitteita, joita tuleva presidentti pitää tärkeinä kansakunnan tulevaisuuden kannalta. Tietyissä mielessä virkaanastujaispuheet symboloivat kansakunnan äänen ilmentymistä Yhdysvaltain politiikassa, sillä niissä käytetty retoriikka heijastelee yhteiskunnan tilaa. Kansakunnan ääni kohdistuu myös retorisesti Yhdysvaltain historian hyödyntämiseen sekä kansakunnan tulevaisuuden visioimiseen. Yhdysvaltain presidenttien virkaanastujaispuheet ovat yhdistäneet amerikkalaisia arvoja politiikan eri osa-alueisiin ja idealismia konkreettiseen poliittiseen toimintaan. Pro gradu - tutkielmassa tarkastelen Yhdysvaltain presidenttien virkaanastujaispuheita vuodesta 1789 alkaen poliittisen puheen genrenä. Tutkimuskysymykseni ovat, miten arvokeskeiset poliittiset kysymykset näyttäytyvät puheissa, millä tavalla historiaa on käytetty ja käytetään hyödyksi yhtenä puheen osana sekä minkälaisia amerikkalaisia arvoja virkaanastujaispuheissa on nostettu esille viimeisen kahdensadan vuoden aikana. Näiden teemojen kautta pyrin selvittämään minkälaiset asiat ja näkökulmat toistuvat ja mitkä teemat on puolestaan sidottu puheen ajalliseen kontekstiin. Gradun rakenteen muodostavat kolme teemaa: menneisyys, kansakunnan tila, tulevaisuus, joiden perusteella luokittelen virkaanastujaispuheen eri osa-alueita. Näiden teemojen kautta kartoitan virkaanastujaispuheista historian poliittista käyttöä, ulko-, sisä- ja talouspolitiikan esiintymistä puheissa sekä liittovaltion suhdetta osavaltioihin. Pro gradussa tarkastellaan myös amerikkalaisten arvojen esiintymistä virkaanastujaispuheissa. Keskeisiksi amerikkalaisuutta korostaviksi arvoiksi olen valinnut vapauden, uskannon vaikutuksen, perustuslaillisuuden arvostuksen, isänmaallisuuden sekä tasavaltalaisuuden ja demokratian.</p>	
Asiasanat – Keywords Yhdysvallat, Amerikka, presidentit, virkaanastujaispuhe, retoriikka, puheanalyysi, poliittinen historia	
Säilytyspaikka – Depository Historian ja etnologian laitos	
Muita tietoja – Additional information	

Jani Kokko
Kansakunnan ääni

Yhdysvaltain presidenttien
virkaanastujaispuheet poliittisen
puheen genrenä
George Washingtonista Barack Obamaan

Pro graduun on saatu tukea
Työväen Opintorahastolta ja Kansan Sivistysrahastolta

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	2
1.1 Tutkimuskysymykset ja alkuperäislähteet	3
1.2 Tutkimuskirjallisuus	6
1.3 Lähestymistavat	9
2 YHDYSVALTAIN POLIITTINEN JÄRJESTELMÄ	12
2.1 Vallanjako Yhdysvalloissa – punnukset ja vastapunnukset	13
2.2 Presidentin vallan rajat – keisarillinen presidenttiys?	17
3 VIRKAAANASTUJAISPUHE	21
4 HISTORIAN POLIITTINEN KÄYTTÖ	32
5 ARVOKESKEINEN POLITIIKKA PUHEISSA	43
5.1 1800-luku sisäpolitiikan vahvana kautena	44
5.1.1 Alkuperäiskansat – moraalinen taakka	45
5.1.2 Unionin laajentuminen kohtalon johdatuksessa	46
5.1.3 Rotukysymykset	49
5.2 Arvojen ohjaamaa talouspolitiikkaa	55
5.2.1 Taloudellisen vapauden mahdollistaminen – verot ja tullit	56
5.2.2 Valtion rooli finanssi- ja talouspolitiikassa	60
5.3 Ulkopolitiikka – Yhdysvaltain tie eristyksestä maailmanvallaksi	63
5.3.1 Isolationismi osana kansakunnan rakentamista	64
5.3.2 Osaksi kansainvälistä yhteisöä	65
5.3.3 Toisen maailmansodan jälkeinen maailma	67
5.3.4 Amerikan imperiumi	70
5.3.5 Asevoimat riippumattomuuden turvaajana	71
5.4 Iso hallinto vs. pieni hallinto	73
6 AMERIKAN ARVOT	79
6.1 Jumalan valittu kansa	81
6.2 Patriotismi kansakunnan menestyksen voimavarana	91
6.3 Tasavaltalaisuus ja demokratia	99
6.4 Vapaudet perustuslain turvaamana	107
7 KANSAKUNNAN ÄÄNI	117
LÄHTEET	124
LIITTEET	129

1 JOHDANTO

”Hallittu vallansiirto, joka perustuslain vaatimuksesta toteutuu rutiininomaisesti, ja joka on tapahtunut melkein kahdensadan vuoden ajan, ja vain harvat meistä pysähtyvät miettimään, kuinka ainutlaatuisia me todella olemme. Tämä joka neljäs vuosi toteutuva seremonia on meille normaali, mutta maailman silmissä ihme”.¹

Ronald Reagan

Virkaanastujaispuheessaan 20.1.1981

Näillä sanoilla alkoi Ronald Reaganin virkaanastujaispuhe vuonna 1981. Hän oli Yhdysvaltain 40. presidentti ja edusti virkavalansa jälkeen yli kaksisataa vuotta jatkunutta perinnettä rauhanomaisesta vallanvaihdosta presidentiltä toiselle. 38 miestä² ennen häntä oli antanut saman juhlallisen valan ja tullut osaksi yhtä Yhdysvaltain politiikan tärkeimmistä instituutioista, presidenttiyttä.

Miksi meidän tulisi olla kiinnostuneita Yhdysvaltain presidenttien poliittisesta retoriikasta? Yhdysvaltain poliittinen retoriikka eroaa huomattavasti verrattuna esimerkiksi Suomen vastaavaan, joten monet jättävät tarkemman perehtymisen suosiolla sivuun. Yhdysvaltain poliittisella keskustelulla ja erityisesti maan presidenttien lausunnoilla on kuitenkin suuri vaikutus koko maailman mittakaavassa eikä pelkästään Yhdysvalloissa. Kun Neuvostoliitto hajosi 1990-luvun alussa ja kaksinapainen maailmanjärjestys muuttui yksinapaiseksi, tuli Yhdysvaltain presidentistä kiistatta maailman vaikutusvaltaisin henkilö.

Kulloinenkin Yhdysvaltain presidentti on samalla kertaa valtionpäämies, hallituksen ja ulkopoliittikan johtaja, toimeenpanovallan haltija sekä asevoimien ylipäällikkö. Lisäksi presidentillä on suuri valta oikeuslaitoksen nimityksissä liittovaltion tasolla. Nämä valtaoikeudet ovat säilyneet lähes muuttumattomina Yhdysvaltain itsenäistymisestä

---

¹ Ronald Reagan 1981: ”The orderly transfer of authority as called for in the constitution routinely takes place as it has almost two centuries and few of us stop to think how unique we really are. In the eyes of many in the world, this every-4-year ceremony we accept as normal is nothing less than miracle.”

² Grover Cleveland valittiin presidentiksi vuosiksi 1885–1889 ja 1893–1897, jolloin hän oli Yhdysvaltojen 22. sekä 24. presidentti.

1776 lähtien, ja maan presidenttien puheilla on tässä katsantokannassa suuri poliittinen merkitys.

Presidenttien virkaanastujaispuheet ovat yhdistäneet amerikkalaisia arvoja politiikan eri osa-alueisiin ja idealismia konkreettiseen poliittiseen toimintaan. Yhdysvaltain presidenttien virkaanastujaispuheet ovat yksi nykyajan vaikutusvaltaisimmista poliittisen puheen genreistä ja niitä voidaan pitää tällä hetkellä tärkeimpinä poliittisina puheina maailmassa. Ne ovat tärkeä osa Yhdysvaltain historiaa ja maan kehittymistä nykyisenkaltaiseksi kansakunnaksi. Niillä on ollut ja on edelleen suuri merkitys maailmanpolitiikassa. Puheet myös korostavat sitä, miten poliittista puhetta ja klassisen retoriikan taitoa on arvostettu ja käytetty Yhdysvalloissa.

Yhdysvaltain presidenttien virkaanastujaispuheita ei ole juurikaan tutkittu puheiden sanoman näkökulmasta, joten pro gradu – tutkielmani kannalta tutkimuskenttä on avoin. Aiheesta on ainoastaan tehty joitain kokoelmateoksia, joihin on kerätty tiettyjen kriteerien mukaisesti virkaanastujaispuheita. Puheita on toki tarkasteltu Yhdysvaltain poliittisen historian tutkimuksessa, mutta täysin puhdasta tekstin tulkintaan perustuvaa tutkimusta, johon sisällytettäisiin pelkästään virkaanastujaispuheet, ei ole tehty. Tutkimustilanteen avoimuus on sekä haaste että mahdollisuus. Aikaisempiin tutkimuksiin turvautuminen ei ole mahdollista, mutta toisaalta tilanne luo hyvät mahdollisuudet tehdä pääosin omiin analyyseihin perustuvaa tutkimusta ilman aikaisempien tutkimuksien vaikutusta.

Haluan kiittää Työväenopintorahastoa ja Kansan Sivistysrahastoa taloudellisesta avusta pro gradu – tutkielman laatimisessa.

1.1 Tutkimuskysymykset ja alkuperäislähteet

Pro gradu – tutkielmassa tarkastelen Yhdysvaltain presidenttien virkaanastujaispuheita vuodesta 1789 alkaen poliittisen puheen genrenä. Tutkimuskysymykseni ovat, miten arvokeskeiset poliittiset kysymykset näyttäytyvät puheissa, millä tavalla historiaa on käytetty ja käytetään hyödyksi yhtenä puheen osana sekä minkälaisia amerikkalaisia arvoja virkaanastujaispuheissa on nostettu esille viimeisen kahdensadan vuoden aikana. Pyrin selvittämään eri teemojen kautta minkälaiset asiat ja näkökulmat toistuvat

puheissa ja mitkä teemat on puolestaan sidottu puheen ajalliseen kontekstiin ja tapahtumiin. Samalla selvitän miten presidenttien puoluetusta on vaikuttanut puheissa esitettyihin asioihin, kun republikaanipresidentin näkemykset esimerkiksi ulkopoliitikasta eroavat paljon demokraattipresidentin ajatusmaailmasta; toki on luonnollista ottaa huomioon puolueiden muutokset ja niiden kehitys historian saatossa. Olen myös asettanut tutkimuskysymysten lisäksi joukon hypoteeseja, jotka yhdistän Yhdysvaltain presidenttien virkaanastujaispuheisiin. Näihin hypoteeseihin kuuluvat virkaanastujaispuheiden suuri uskonnollinen merkitys, käsitteen ”vapaus” esiintyminen toistuvasti puheissa sekä virkaanastujaispuheiden korkea retoriikan taso ja kielikuvien käyttö. Nämä hypoteesit edustavat yleisimpiä näkemyksiä Yhdysvaltain presidenttien virkaanastujaispuheista sekä yleisesti näkemyksiä maan poliittisesta retoriikasta.

Virkaanastujaispuheita tulen tarkastelemaan systemaattisesti George Washingtonista Barack Obamaan. Tutkielmassani tulee olemaan kolme yläkäsitetä tai teemaa, joiden perusteella puheesta luokittelen eri osa-alueita. Ensimmäinen teema käsittää menneisyyden, johon sisältyy puheiden intertekstuaalisuus eli millaisia teemoja kansakunnan menneisyydestä on nostettu presidentin toimesta esille. Ensimmäisessä teemassa näyttäytyy selkeästi historian poliittinen käyttö ja samalla Yhdysvalloissa vallalla oleva historiattomuus. Anakronismit ovat yleisiä ja esimerkiksi 1700-luvun lopusta puhutaan monissa virkaanastujaispuheissa³ aivan kuin se olisi tapahtunut eilen. Virkaanastujaispuheissa korostuu erityisesti historian käyttäminen poliittisen hyödyn saamiseksi, jolloin niissä pyritään yhdistämään kansakunnan menneisyys nykyhetkeen ja legitimoida siten uuden hallinnon asema osana pitkää historiaa. Problemaattiseksi historian käyttäminen politiikan osana muodostuu silloin, kun pyrkimyksenä on nykyisen politiikan perusteleva menneisyyden tapahtumilla sekä historian muokkaaminen nykyhetkeen sopivaksi. Tutkielmani toisena teemana on kansakunnan tila, jolla tarkoitan presidenttien esille tuomia konkreettisia asioita tai teemoja, puheenpitohetken ajankohtaisia kysymyksiä Yhdysvalloissa. Kolmantena teemana on tulevaisuus, sillä Yhdysvaltain presidenttien virkaanastujaispuheet ovat ennen kaikkea kansakunnan tulevaisuutta visioivia puheita.

---

³ Esimerkiksi Ronald Reagan 1981, Barack Obama 2009. Viittaukset presidenttien virkaanastujaispuheisiin esitetään presidentin nimellä ja puheenpito vuodella.

Kolmen edellä mainitun teeman avulla kartoitan keskeisiä politiikan osa-alueita, jotka ovat tärkeitä analysoitaessa kokonaisvaltaisesti Yhdysvaltain presidenttien virkaanastujaispuheita. Näitä politiikan osa-alueita ovat ensinnäkin ulkopolitiikka, sisäpolitiikka ja talouspolitiikka. Liittovaltion suhde osavaltioihin tuo selkeästi esille erot republikaanien, jotka muun muassa haluavat rajoittaa liittovaltion roolin minimiin, ja demokraattien, jotka haluavat puolestaan lisätä liittovaltion asemaa suhteessa muihin hallinnon tasoihin, välillä. Lisäksi, Yhdysvaltain presidenttien puheet ovat ennen kaikkea arvopuheita, mistä syystä onkin luonnollista ottaa yhdeksi osa-alueeksi amerikkalaiset arvot. Arvojen tarkastelun näkökulmina toimivat vapaus perustuslain turvaamana, amerikkalainen patriotismi, uskonto sekä tasavaltalaisuus ja demokratia. Määrittelen käsitteet tarkemmin luvussa 6, joka käsittelee arvojen näkymistä sekä niiden merkitystä virkaanastujaispuheissa.

Pro gradun alkuperäislähteinä toimivat Yhdysvaltain presidenttien virkaanastujaispuheet. Alkuperäislähteiden aineisto ei ole kovinkaan laaja, ainoastaan 56 puhetta, mutta jokaisesta puheesta voidaan löytää hyvinkin paljon näkökulmia presidenttien ajatteluun, politiikkaan ja arvoihin liittyen. Tässä suhteessa lähdekritiikki alkuperäislähteiden osalta tulee ottaa selkeästi huomioon ja syytä onkin peilata puheissa esitettyjä tapahtumia sekä toimintatapoja historiantutkimuksessa esiin tulleisiin seikkoihin Yhdysvaltojen sekä maailman historiassa. Alkuperäislähteenä toimii myös Yhdysvaltain itsenäisyysjulistus sekä maan perustuslaki ja siihen tehdyt lisäykset. Perustuslaki avaa hyvin Yhdysvaltain poliittista järjestelmää selventäen eri valtioelinten suhteita toisiinsa. Täydennän virkaanastujaispuheiden analysointia muutamien Yhdysvaltalaisen sanomalehtien pääkirjoituksilla virkaanastujaispuheista.

Virkaanastujaispuheissa käsiteltyihin teemoihin voi syventyä todella paljon, joten tutkimusaiheen rajauksen täytyy olla selkeä. Liiallisen syventymisen pyrin estämään temaattisella tarkastelulla ja nostamalla sen kannalta keskeisiä asioita esiin. Myös tutkimusaiheen ajallinen ulottuvuus tulee ottaa huomioon. Katson kuitenkin, että sisällyttämällä pro gradu – tutkielmaani kaikki virkaanastujaispuheet pystyn muodostamaan kokonaiskuvan virkaanastujaispuheen poliittisesta genrestä ja saamaan parhaiten vastauksia tutkimuskysymyksiini. Samalla pystyn tarkemmin tutustumaan niihin Yhdysvaltain presidentteihin, jotka ovat jääneet tunnetuimpien presidenttien

kuten esimerkiksi George Washingtonin, Abraham Lincolnin, Franklin D. Rooseveltin ja John F. Kennedyn varjoon.

1.2 Tutkimuskirjallisuus

Yhdysvaltojen presidenttien virkaanastujaispuheista ei ole kattavaa tutkimusta tehty, joten joudun käyttämään tutkimuskirjallisuutta soveltaen. Puheita on toki tarkasteltu Yhdysvaltain poliittisen historian tutkimuksessa, mutta täysin puhdasta tekstin tulkintaan perustuvaa tutkimusta, johon sisällytettäisiin pelkästään virkaanastujaispuheet, ei ole tehty.

Tutkimuskirjallisuutena toimivat retoriikkaan ja puhetaitoon liittyvät tutkimukset sekä kirjoitukset. Käytän sekä klassisen retoriikan teoksia kuten Aristoteleen *Retoriikka* ja Ciceron *Puhujasta* että uuden retoriikan teoreetikkoja kuten Chaim Perelmania. Retoriikan ohella tutkimuskirjallisuuteen kuuluu poliittisenanalyysin ja politiikan luentaa käsittelevää tutkimusta, josta korostuu muun muassa Kari Palosen teokset sekä Quentin Skinner ja J. G. A. Pocock.

Presidenttien retoriikkaa ja puheita edustavat muun muassa Michael Nelsonin ja Russell Rileyn toimittama teos *The Presidents's Words*, joka selventää presidenttien puheita ja puheiden kirjoittamista Valkoisessa Talossa. Teokseen tuovat oman lisänsä useiden entisten presidenttien puheidenkirjoittajien paneelikeskustelut, jotka on puhtaaksikirjoitettu teokseen. Poliittiseen retoriikkaan liittyy myös Karlyn Campbellin ja Kathleen Jamieson *Deeds Done in Word*, joka tuo esille miten presidenttien retoriikka eri puhegenreissä vaikuttaa heidän johtamiseensa ja sen tyyliin.

Yhdysvaltain hallinnon selventämiseen tarjoaa korvaamatonta apua Alexis de Tocquevillen klassikko *Demokratia Amerikassa*, joka tarkastelee tasavaltalaisen valtiojärjestelmän kehittymistä Yhdysvalloissa ja sitä miten eri hallinointien keskinäiset suhteet on määritelty osavaltiotasoilta lähtien. Tocqueville myös selventää, miten Yhdysvallat pystyi heti itsenäistymisensä jälkeen onnistuneesti soveltamaan Montesquieun vallan kolmijako-oppia. Hallintoon ja presidentin asemaan keskittyy *The American Presidency*, jossa käydään läpi Yhdysvaltojen presidentti-instituution syntyminen ja sen kehittyminen aina Barack Obaman presidenttikauteen asti.

Presidentti-instituutioon liittyvään tutkimuskirjallisuuteen sisältyy myös Arthur M. Schlesingerin *The Imperial Presidency* vuodelta 1973, joka tarkastelee presidentin valtaa ja vallankäyttöä perustuslain asettamissa raameissa. Schlesinger tulkitsee kirjassaan presidentti-instituution ylittäneen perustuslailliset toimintavaltuutensa ja ottaneen sellaista valtaa itselleen, jollaista perustuslain laatijat eivät olleet presidentille tarkoittaneet. Schlesinger oli yksi John F. Kennedyn neuvonantajista, joten hänen näkemyksensä presidentti-instituution toiminnasta tulevat omakohtaisista havainnoista.

Historian poliittisen käytön tarkastelussa tukeudun muun muassa Pilvi Torstin, Seppo Hentilän, Heino Nyysösen sekä Jorma Kalelan artikkeleihin ja teoksiin teemaan liittyen. Käytän myös soveltaen saksalaisen Karl-George Faberin artikkelia *The Use of History in Political Debate* historian poliittisen käytön eri ulottuvuuksista. Historiapoliitiikkaa ja historian hyödyntämistä virkaanastujaispuheissa tarkastelen yksityiskohtaisemmin luvussa 4.

Amerikkalaisten arvojen tarkastelusta haluan erityisesti nostaa esille Kenneth Waldin ja Allison Calhoun-Brownin *Religion and Politics in United States*, jossa selviää hyvin uskonnon ja politiikan suhde Yhdysvaltaisessa yhteiskunnallisessa keskustelussa ja se, miten uskontoa tuodaan esille pyrittäessä edistämään tiettyjä poliittisia päämääriä. Toinen hyvin periamerikkalaisiin arvoihin keskittynyt teos on Andres Stephansonin *Manifest Destiny*. *Manifest destiny* on yksi Yhdysvaltojen politiikkaan ja historiaan vahvasti vaikuttanut käsite kohtaloudesta ja siitä, että Yhdysvallat on lähes Jumalan valitsema kansakunta, jolla on erityinen tehtävä vapauden levittämisessä ja suojelemisessa. Kohtaloudesta on perusteltu niin lännen valloitusta 1800-luvun puoliväliin mennessä ja sotia Meksikoa vastaan kuin myös Yhdysvaltojen nousua imperialistiseksi suurvallaksi 1900-luvun taitteessa.

Kolmas tärkeä teos amerikkalaisia arvoja analysoitaessa on Anthony D. Smithin *Chosen Peoples: Sacred Sources of National Identity*, jossa hän tutkii miten uskonnolliset näkemykset tiettyjen kansojen erityisestä asemasta suhteessa muihin vaikuttavat kansalliseen identiteettiin. Näissä tapauksissa valtiosta ja nationalismista on tullut sakramentti, jonka edistämiseen käytetään uskonnollisia viittauksia. Näkemys valittuna kansana olemisesta yhdistyy vahvasti Yhdysvalloissa, jossa kansalliseen identiteettiin kuuluu *manifest destiny* kautta kohtaloudesta amerikkalaisten tehtävästä maailmassa.

Henkilökohtaista lisää presidenttien virkaanastujaispuheiden tarkasteluun tuovat Yhdysvaltain hallinnossa toimineiden henkilöiden teokset. Olen jo nostanut esille Arthur M. Schlesingerin mutta mukaan mahtuu myös toinen John F. Kennedyn avustaja Theodore Sorensen ja hänen teoksensa *Kennedy*. Modernimpaa tulkintaa Yhdysvaltojen poliittisesta kulttuurista ja Valkoisen Talon isännästä edustavat George W. Bushin ja Barack Obaman muistelmat sekä Yhdysvaltojen entisen ulkoministerin Madeleine Albrightin teos *Memo to the President Elect: How We Can Restore America's Reputation and Leadership*.

Suomalaista tutkimuskirjallisuutta edustaa muun muassa Jussi Pakkasvirran ja Pasi Saukkosen toimittama *Nationalismit*, jossa Ari Helo tarkastelee Yhdysvaltojen nationalismin juuria sekä sitä, miten väestöllisesti hajanaisesta alueesta on pystytty luomaan yhtenäinen kansakunta, jossa eri olosuhteista tulleiden ihmisten nationalismi on yhdistynyt amerikkalaiseen patriotismiin. Pekka Valtosen teosta *Latinalaisen Amerikan historia* sovellan käsitellessäni virkaanastujaispuheissa esitettyjä ulkopoliittisia näkökulmia suhteiden hoidossa Keski- ja Etelä-Amerikan maihin. Valtonen tuo teoksessaan esille Yhdysvaltain eteläisten naapureiden erityisasemaa ja toisaalta monimutkaista suhdetta pohjoiseen naapuriinsa.

Laajemman pohjan virkaanastujaispuheiden sitomiselle niiden ajalliseen kontekstiin tarjoavat eri kirjoittajien Yhdysvaltain historiaa käsitelvä teossarja *The Oxford History of the United States*, Lewis L. Gouldin teos *Grand Old Party* republikaanisen puolueen historiasta ja Jules Witcoverin vastine Gouldin teokselle *Party of the People* demokraattien historiasta. Näistä kaksi jälkimmäistä teosta tarkastelevat ennen kaikkea kahden pääpuolueen kehitystä ja niiden harjoittaman politiikan arvoperustaa. Erityisesti arvojen sekä käsitteiden ymmärtämisen sitomisessa Yhdysvaltojen itsenäistymisajan poliittiseen keskusteluun tuo teos *The Cambridge History of Eighteenth-century Political Thought* 1700-luvun poliittisesta ajattelusta. Toinen teos erityisesti käsitteen ”demokratia” ymmärtämisestä on Pasi Ihalaisen *Agents of the People*, jossa tarkastelu keskittyy demokratia- ja kansan suvereniteettikäsitteeseen Britannian ja Ruotsin parlamentaarisisessa sekä julkisessa keskustelussa 1700-luvun toisella puoliskolla.

1.3 Lähestymistavat

Klassisen retoriikan keinot ovat hyvä lähtökohta virkaanastujaispuheiden analysoimiseksi, sillä ne ovat muodostaneet retoriikan perustan. Klassisen retoriikan peruseräkkeiden lisäksi pyrin soveltaen käyttämään uuden retoriikan teoreetikoita kuten Chaim Perelmania. Perelman näkee uuden retoriikan pohjan muodostuvan klassisen retoriikan teorioista, mutta ne katsotaan ainoastaan yhdeksi sovellutukseksi. Erityisesti Perelman on nostanut esiin intentiot puhuttaessa vaikuttamisesta retoriikan keinoin. Tällöin esitetyt argumentit ovat keskeisessä asemassa ja päähuomio keskittyy esitettyjen mielipiteiden paikkansapitävyyteen eikä siihen, mitä klassisen retoriikan keinoja on käytetty argumenttien esittämiseen.⁴ Esiin nousee tällöin myös erityisesti amerikkalaisessa poliittisessa puhekuulttuurissa vaikuttava abstraktin ja konkreetin suhde. Yhdysvalloissa nimenomaisesti puheentyyli ja siinä esiintyvät kielikuvat, vertaukset sekä muu lahjakas kielenkäyttö saa useimmin aikaan paremman lopputuloksen puhujan kannalta kuin pelkkien konkreettisten asioiden esittäminen.

Retoriikan metodien lisäksi nojautun analysoinnissani Quentin Skinnerin metodologiaan politiikan ja retoriikan tutkimuksesta. Skinnerin metodologiassa historian tutkimukselle on hyödyksi kontekstualisoinnin metodi. Skinnerin metodologia korostaa sekä poliittisen analyysin kohteen lähestymistä siitä kontekstista käsin, jossa kyseinen poliittinen toiminta tapahtuu, että teon analysointia näistä lähtökohdista käsin. Skinner korostaakin sitä, miten tutkijan on pystyttävä hahmottamaan menneisyyden toimijan ajattelua, osoittamalla minkälainen kielellinen kulttuuri mahdollisti tietynlaisen puheen ja kirjoituksen tekemisen. Tällöin pyrkimyksenä on selittää kirjoittajan ja puhujan tarkoitusperiä kirjoituksen ja puheen laatimisessa. Kirjoittaja tai puhuja pyrkii vaikuttamaan omana aikanaan käytävään keskusteluun käyttämällä oman aikansa käsitteistöä.⁵ Esimerkkinä voidaan todeta, ettei käsitettä ”globalisaatio” voida soveltaa tutkittaessa 1700-luvun maailmankauppaa tai tuon aikakauden maiden muodostamaa kokonaisuutta, koska tuolloin käsitettä ei vielä tunnettu. Virkaanastujaispuheiden analysoinnissa tuleekin välttää anakronismeja. Menneisyyden tapahtumien ja toimintojen selventäminen nykyisyyden käsitteiden kautta ei tuo esille menneisyyden ja

---

⁴ Perelman 1996, 16–27, 35.

⁵ Skinner 2002, 113–125; Palonen 1996, 14; Kurunmäki 2001, 143–144.

nykyisyyden välistä suhdetta.⁶ Quentin Skinnerin ohella J. G. A. Pocock on tuonut esille kielen ja käsitteistön ymmärtämisen aikalaism kontekstissa puheita ja tekstejä analysoitaessa. Tutkijan tulee ensin tunnistaa aikakaudelle tunnusomainen kieli ja hahmottaa miten juuri kyseinen kieli vaikutti puhujan mahdollisuuksiin käyttää kieltä. Toisin sanoen, mitkä yhteiskunnan lainalaisuudet rajoittavat kielenkäyttöä.⁷

Saksalainen teoreetikko Karl-Georg Faber on tarkastellut historian käyttämistä poliittisessa keskustelussa ja historiallispoliittisten argumenttien luokittelua historiapolitiikan tutkimuksessa. Faber lähtee siitä olettamuksesta, että historiaa hyödynnetään monessa eri tasossa, joilla on erilaisia vaikutusulottuvuuksia. Hän on jakanut historian poliittiseen hyödyntämisen kolmeen tasoon: yksittäisten tapahtumien taso, historiallisen merkityksen taso sekä normatiivinen taso. Historian poliittinen argumentti muovautuu Faberin mukaan kaikkien kolmen tason läpi, jolloin historiallinen käsitys tapahtumasta, henkilöstä tai asiasta yhdistetään laajempaan historialliseen kontekstiin muodostaen siitä Faberin sanoin ”normatiivisia tulkintoja.”⁸

Virkaanastujaispuheet ovat luonnollisesti ideologisesti värittyneitä ja tietyn henkilön tai henkilöiden tiettyä tarkoitusta varten tuottamia.⁹ Niissä näkökulmat on suunnattu palvelemaan puheen pitäjän päämäärien saavuttamista, jolloin puheesta syntynyt teksti on jo itsessään poliittista toimintaa.¹⁰ Tällöin tekstin tulkinnassa on hyvä pyrkiä yhdistämään poliittinen sanoma sen ympärillä olevan ideologian kanssa. Kari Palonen kuitenkin korostaa, ettei yhtenäistä mallia retoriikalle löydy, jolloin tutkimuksissakaan ei voi soveltaa pelkästään yhtä retorista mallia.¹¹ Tämä näkyy suhteessa siihen, miten klassinen retoriikka on tuonut pohjan retorille puhekulttuurille ja miten uuden retoriikan teoreetikot ovat jalostaneet sitä tuomalla siihen mukaan puhujan omia tarkoituksiperiä. Retoriikka itsessään on osa poliittista tekoa ja siinä luodaan retoriikan keinoja käyttäen tietty näkemys politiikkaan. Palosen näkemyksen mukaan itse retoriikka toimii politiikassa sekä tutkimusmetodinä että myös näkökulmana siihen.¹²

---

⁶ Hyrkkänen 2002, 245.

⁷ Pocock 1989, 24–26; Pocock 2009, 92–93.

⁸ Faber 1978, 43–55.

⁹ Torkki 2006, 160–161, 245–248.

¹⁰ Palonen 1988, 20, 44.

¹¹ Palonen 1997, 3.

¹² Palonen 1997, 75.

Retoriikan ja politiikan suhdetta on Juhana Torkki käsitellyt teoksessaan *Puhevalta*, jossa käsitellään retoriikan merkitystä poliittisen viestin välittämisessä. Teoksessa Torkki tekee useita viittauksia juuri Yhdysvaltojen presidenttien kykyyn käyttää retoriikkaa poliittisten päämäärien saavuttamiseksi. Poliittisessa retoriikassa tärkeintä onkin kuulijoiden aikaisemman käsityksen, vakaumuksen tai päätöksen murtaminen ja uuden näkökulman tai ajattelumallin tuominen murretun tilalle.¹³ Myös klassisen retoriikan kehittäjät kuten Cicero korostivat puhujan tehtävänä olevan ihmisten, sekä hänen kannattajiensa että vastustajiensa, suostuttelu toimimaan puhujan tahtomalla tavalla.¹⁴ Selkeää jakoa sanojen ja tekojen välillä ei voida tehdä vaan ne ovat yhtä retoriikassa.¹⁵

Tutkielma on rakennettu temaattisuuden ja kronologian mukaisesti. Sen taustoittavissa luvuissa 2 ja 3 käsitellän Yhdysvaltain poliittista järjestelmää ja erityisesti presidentin asemaa suhteessa muihin valtioelimiin, sekä itse virkaanastujaispuhetta, sen vaatimuksia, historiaa ja merkitystä. Käsitteilyluvut olen jakanut pääteemojen mukaan kolmeen lukuun. Luvussa 4 tarkastelen historian käyttöä virkaanastujaispuheissa pyrkien nostamaan esille niitä asioita historiasta, joita presidentit ovat puheissaan hyödyntäneet. Luvussa 5 keskityn virkaanastujaispuheissa esitettyihin konkreettisiin poliittisiin näkemyksiin, jotka olen jakanut sisä-, talous- ja ulkopolitiikkaa käsitteleviksi alaluvuiksi. Samassa luvussa tulen tarkastelemaan myös keskushallituksen suhdetta osavaltioiden hallintoon. Viimeisenä lukuna ennen päätäntöä oleva luku 6 keskittyy amerikkalaisiin arvoihin, joita korostetaan virkaanastujaispuheissa. Viimeisenä lukuna on luku 7, jossa suoritan yhteenvedon käsitellyistä aiheista. Liitteistä löytyvät tiedot Yhdysvaltain presidenteistä sekä heidän pitämistään virkaanastujaispuheista.

---

¹³ Torkki 2006, 30.

¹⁴ Cicero1990, 16.

¹⁵ Palonen 1997, 131.

2 YHDYSVALTAIN POLIITTINEN JÄRJESTELMÄ

”Meidän kolmesta erillisestä ja riippumattomasta tahosta koostuva hallintomme, meidän liittovaltion ja osavaltion tasoille jaettu suvereniteettimme, se verraton viisaus, joka loistaa perustuslaissamme, kaikki nämä vaativat jatkuvaa työtä ja väsymätöntä valppautta suojakseen ja tuekseen.”¹⁶

Calvin Coolidge

Virkaanastujaispuheessaan 4.3.1925

Yhdysvaltain poliittinen järjestelmä on pysynyt lähes muuttumattomana vuonna 1776 tapahtuneesta kansakunnan itsenäistymisestä lähtien, järjestelmä on seurannut vuonna 1787 laadittua perustuslakia ja siihen tehtyjä lisäyksiä. Virkaanastujaispuheessaan 1925 Calvin Coolidge viittasi järjestelmän pysyvyyteen sekä erityisesti perustuslakiin poliittisen järjestelmän perustana. Coolidge pystyi virkaanastujaispuheessaan hyvin yhdistämään kaikki Yhdysvaltojen poliittisen järjestelmän keskeiset elementit: jaettu ja riippumaton hallinto, osavaltioiden oikeudet sekä perustuslaki.

Yhdysvaltain tasavaltalainen järjestelmä ja demokratia ovat kestäneet irtaantumisen Britanniasta, verisen sisällissodan, laajentumisen länteen, talouden rajut romahdukset ja Yhdysvaltojen nousun sekä roolin yhtenä maailman supervalloista. Mahdollisuuksia Yhdysvaltojen luisumiselle autoritääriin hallintoon on ollut useita, mutta Amerikan ihanteista on pidetty kiinni. Tietyllä tapaa vapaudesta syntynyt järjestelmä tulkitaan amerikkalaisessa kontekstissa merkittävämmäksi kuin siinä toimivat yksittäiset ihmiset, jolloin sen asema on hyvin vahva.

Enemmistövaalitavasta johtuen maan poliittinen järjestelmä on vahvasti suosinut kaksipuoluejärjestelmän kehittymistä, oli kysymyksessä sitten liittovaltion tai osavaltiotason toimielimet. Enemmistövaalissa äänestäjät ryhmittyvät vahvasti kahden valtuuspuolueen kannattajiksi, jolloin muille puolueille ei todellisuudessa ole riittävää kannatusta.

---

¹⁶ Calvin Coolidge 1925:”Our system of government made up of three separate and independent departments, our divided sovereignty composed of Nation and State, the matchless wisdom that is enshrined in our Constitution, all these need constant effort and tireless vigilance for their protection and support.”

Yhdysvaltain historiaan on mahtunut viimeisen kahdensadan vuoden aikana vain muutama merkittäväksi noussut poliittinen puolue. Itsenäistymisestä aina 1800-luvun ensimmäisille vuosikymmenille kiista liittovaltion vallasta suhteessa osavaltioihin sekä kysymys perustuslain sitovuudesta synnyttivät kaksi sen ajan pääpuoluetta, jotka olivat Federalistinen puolue ja Demokraattis-republikaaninen puolue.¹⁷ Huolimatta siitä, että federalistinen John Adams valittiin maan toiseksi presidentiksi 1797, jeffersoniaaninen vallankumous sysäsi federalistit syrjään lopullisesti 1800-luvun alkupuolella. Thomas Jeffersonin ja muiden tasavaltalaisuuden kannattajien perustaman Demokraattis-republikaaninen puolueen valtakausi kesti vuoteen 1832 asti, jolloin se muuttui Demokraattiseksi puolueeksi. Demokraattisen puolueen haastajaksi nousi 1800-luvun puolivälin ajaksi Demokraattis-republikaanisesta puolueesta aikoinaan irtaantunut vähemmistö, Whig puolue.¹⁸ Whig puolue nousi kaksi kertaa Valkoisen talon isännäksi, mutta molemmat heidän presidenttinsä kuolivat kesken virkakautiensa eivätkä seuraajaksi tulleet varapresidentit pystyneet varmistamaan puolueen säilymistä vallassa. Whig puolue kuihtui lopulta pois ja demokraattien haastajaksi nousi sisällissodan kynnyksellä vuonna 1854 perustettu Republikaaninen puolue.¹⁹ Vuodesta 1854 lähtien Yhdysvaltojen poliittista elämää ovat hallinneet kaksi puoluetta: Demokraattinen puolue ja Republikaaninen puolue.²⁰ Pääpuolueet ovat 1800-luvun puolivälistä lähtien menestyneet presidentin- sekä kongressinvaaleissa hyvin tasaisesti, lukuun ottamatta vuosia 1955–1995, jolloin demokraatit hallitsivat yhtäjaksoisesti edustajainhuonetta.²¹

2.1 Vallanjako Yhdysvalloissa – punnukset ja vastapunnukset

Yhdysvalloissa on itsenäistymisestä saakka korostettu ranskalaisen valistusfilosofin, Montesquieun oppia vallan kolmijaosta, jossa lainsäädäntövalta, toimeenpanovalta ja tuomiovalta on eriytetty toisistaan. Yhdysvalloista tuli maailman ensimmäinen valtio, joka sovelsi Montesquieun oppia käytäntöön ja jonka perustuslakiin kirjattiin hyvin

---

¹⁷ Yhdysvaltojen viisi keskeisintä poliittista puoluetta: Federalistinen puolue 1788–1816, Demokraattis-republikaaninen puolue 1800–1832, Demokraattinen puolue 1832-, Whig puolue 1834–1856, Republikaaninen puolue 1854-.

¹⁸ Hershey 2011, 15.

¹⁹ Gould 2003, 5–6, 14–17.

²⁰ Yhdysvaltain presidenteistä 18 on edustanut Republikaanista puoluetta, 14 Demokraattista puoluetta sekä 4 presidenttiä sen edeltäjää Demokraattis-republikaanista puoluetta. Whig puoluetta on edustanut neljä presidenttiä ja Federalistista puoluetta yksi. George Washington ei virallisesti edustanut mitään puoluetta.

²¹ Whitney 2009, 608–615.

tarkasti kolmen valtiomahdin suhde toisiinsa ja niiden toimivaltuudet. Hallinto on tässä suhteessa hyvin limittynyt esimerkiksi nimityksissä, joissa yhden valtioelimen esitys vaatii toisen hyväksynnän.²² Tästä nousee esille Yhdysvaltalaisessa politiikassa paljon käytetty termi punnukset ja vastapunnukset eli *checks and balances*, jolla tarkoitetaan valvonnan ja tasapainon toimia, joiden ansiosta yksikään valtioelin ei pysty nousemaan toista mahtavammaksi.

Lainsäädäntövaltaa käyttää kaksikamarinen ja suorilla vaaleilla valittu kongressi, joka muodostuu edustajainhuoneesta ja senaatista. Edustajainhuoneen paikkamäärä on suhteessa osavaltioiden asukaslukuun, kun puolestaan senaatissa on kaksi senaattoria jokaista osavaltiota kohden.²³ Edustajainhuone koostuu 435 kongressiedustajasta ja sadasta senaattorista. Kongressi säätää lait ja sillä on suuri valta liittovaltion budjetin laadinnassa.²⁴ Ulkopoliittista valtaa kongressissa käyttää senaatti, vaikka presidentti johtaakin hyvin itsenäisesti ulkopoliittikkaa. Senaatin täytyy ratifioida presidentin solmivat valtiosopimukset ennen niiden voimaantuloa.²⁵ Yhdysvaltain ulkopoliitikassa keskeisessä asemassa olevaan turvallisuuspolitiikkaan kongressi pystyy vaikuttamaan siten, että ainoastaan sillä on oikeus julistaa sota. Tätä valtaa on kuitenkin kaventanut se, että varsinkin 1900-luvulla sotaa ei enää julistettu etukäteen. Nimitysvallassa senaatti vahvistaa presidentin esitykset hallituksen jäseniksi, korkeimmiksi virkamiehiksi, korkeimman oikeuden tuomareiksi sekä ylimmiksi sotilaskomentajiksi.²⁶

Tuomiovaltaa edustavat presidentin nimittämät ja senaatin vahvistamat tuomarit, jotka ovat suvereenissa asemassa suhteessa muihin valtioelimiin.²⁷ Tuomiovallan hallinnon muodostavat maan korkein oikeus, jonka jäsenet valitaan useimmiten eliniäksi, jolla on suuri merkitys yhteiskunnan toiminnassa, sekä alemmat oikeusasteet. Korkeimman oikeuden tärkein tehtävä on tulkita perustuslakia ja valvoa, ettei lainsäädäntö ole perustuslain hengen vastaista.²⁸ Merkittävin ennakkotapaus, jolla määriteltiin hyvin

---

²² Helo, Ari 2005, 358–360; Lawler & Schaefer 2010, 12–13.

²³ Yhdysvaltain perustuslaki, myöhemmin USC. USC Article I Section 2–3.

²⁴ USC Article I Section 8–9.

²⁵ USC Article I Section 9.

²⁶ USC Article I Section 9; Tocqueville 1835/2006, 155–157.

²⁷ USC Article III Section 1.

²⁸ USC Article III Section 3.

paljon valtioelinten roolia sekä liittovaltion ja osavaltioiden suhdetta toisiinsa oli korkeimman oikeuden ratkaisu vuonna 1803 asiassa *Marbury vs. Madison*.²⁹

Yhdysvalloissa toimeenpanovalta kuuluu välillisissä vaaleissa valitulle presidentille ja hänen johtamalleen hallitukselle, ja presidentti pystyy hyvin suvereenisti käyttämään tätä oikeutta. Presidentti toimeenpanee kongressin lainsäädäntöä mutta pystyy halutessaan hylkäämään minkä tahansa lakiesityksen veto-oikeudellaan. Kongressi voi kuitenkin kumota tämän kahden kolmasosan enemmistöllä.³⁰ Presidentti toimii myös asevoimien ylipäällikkönä³¹ ja voi käyttää maan sotilaallista voimaa silloin kun katsoo sen olevan tarpeen maan puolustamiseksi. Virkanimityksissä presidentti tarvitsee senaatin hyväksynnän ehdokkailleen.³² Toimeenpanovaltaan kuuluu lisäksi varapresidentin nimittäminen. Varapresidentin tehtäviä ei ole tarkasti määritelty ja ne ovat suurelta osin riippuvaisia varapresidenttinä olevan henkilön henkilökohtaisista kyvyistä ja suhteesta presidenttiin, mutta tärkein tehtävä on hallinnon jatkuvuuden turvaaminen, mikäli presidentti on syystä tai toisesta estynyt hoitamaan virkaansa.³³

Henkilön edellytykset tulla valituksi presidentiksi määriteltiin perustuslaissa ja ne pätevät vielä nykyaikana. Presidentiksi valittavan henkilön tulee olla vähintään 35-vuotias, henkilön tulee myös olla asunut Yhdysvalloissa vähintään 14 vuotta ja hänen tulee olla syntyperäinen Yhdysvaltain kansalainen. Vaatimukset juontuvat suoraan Yhdysvaltojen vapaussodasta 1775–1783 ja niillä haluttiin ehkäistä vapaussodassa mainetta saaneita ulkomaalaisia sotilaita pääsemästä presidenteiksi, kuten esimerkiksi preussilaisen Fredrick von Steubenin ja ranskalaisen markiisi La Fayetteen kohdalla oli vaarana, samoin kuin estää eurooppalaisten monarkkien pääsy johtamaan Yhdysvaltoja.³⁴

Vallanjakoa tasapainotetaan merkittävästi virkakausien rajoituksilla ja perustuslakia on noudatettu tässä suhteessa kiinteästi koko Yhdysvaltojen poliittisen historian ajan.

---

²⁹ *Marbury vs. Madison* oli ennakkotapaus laintulkinnassa maailmanlaajuisesti. Korkein oikeus toteutti ratkaisunsa perustuslain III artiklan vaikutuksella ja ensimmäistä kertaa jokin laki määriteltiin perustuslain vastaiseksi. Ratkaisu helpotti määrittelemään ”checks and balances”-järjestelmää.

³⁰ USC Article I Section 7.

³¹ USC Article II Section 2.

³² USC Article I Section 8; Tocqueville 1835/2006, 158–159.

³³ Milkis & Nelson 2012, 143–145, 348–349, 486–487, 506–511.

³⁴ Milkis & Nelson 2012, 54.

Kansaa suoraan edustamaan tarkoitettu edustajainhuone koostuu kongressiedustajista, joiden virkakausi on vain kaksi vuotta. Välillisillä vaaleilla valittiin alun perin sekä senaatti että presidentti. Senaattoreiden virkakaudeksi määrättiin kuusi vuotta ja presidentin neljä vuotta.³⁵ Vuonna 1913 Yhdysvaltain perustuslakiin tehtiin kuitenkin 17. lisäys, jossa senaatinvaaleista tehtiin suoravaali.³⁶

Yhdysvalloissa presidentin virkakausia ei alun aluksi rajattu millään tavoin. Tätä pidettiin myöhemmin suurena virheenä perustuslain laatijoilta ja asia nostettiin aika ajoin esille. William Henry Harrison vaati virkaanastujaispuheessaan 1841 presidentinvirkakausien rajoittamista ja lupasi, ettei itse tule pyrkimään missään olosuhteissa toiselle kaudelle.³⁷ Seuraavan kerran asian nosti esille presidentti Hayes vuonna 1877, joka esitti perustuslakiin suoraan lisäystä, jonka mukaan presidentin virkakaudesta tehtäisiin kuuden vuoden mittainen eikä uudelleenvalinnan mahdollisuutta olisi.³⁸ Yhdysvaltain ensimmäinen presidentti George Washington sai lähes messiaanista ihailua osakseen, ja monet kansalaiset tahtoivat hänestä elinikäisen presidentin.³⁹ Toive oli ristiriidassa Yhdysvaltain vapaussodan ihanteiden kanssa, jossa oli syrjäytetty elinikäinen kuningas. Washington kuitenkin osoitti esimerkkiä seuraajilleen jättäytyen vallasta vapaaehtoisesti pois kahden virkakauden jälkeen vuonna 1797.⁴⁰ Tasavaltalainen järjestelmä tulisi elämään ja selviytymään hänen jälkeensäkin, sillä Yhdysvaltain presidenttiys olisi enemmän kuin yksi henkilö: se tulisi olemaan instituutio. Washingtonin esimerkkiä noudatettiin vuoteen 1933 asti, jolloin Franklin D. Roosevelt valittiin presidentiksi. Roosevelt pysyi vallassa neljä peräkkäistä virkakautta 1933–1945. Tästä johtuen Yhdysvaltain perustuslakiin tehtiin vuonna 1951 22. lisäys, jossa presidentin virkakaudet rajattiin kahteen kauteen tai kymmeneen vuoteen, mikäli presidentti tulisi virkaan kesken edeltävän presidentinkauden.⁴¹

Hallinnon tasapainoon kuuluu myös liittovaltion suhde osavaltioihin. Osavaltioiden hallinnonrakenne muodostaa hyvin samanlaisen kokonaisuuden kuin liittovaltionkin, sillä niillä on omat toimeenpano-, tuomio- ja lainsäädäntövallan elimensä. Liittovaltion

---

³⁵ Tulis 1987, 35.

³⁶ USC Amendment 17.

³⁷ William Henry Harrison 1841.

³⁸ Rutherford B. Hayes 1877.

³⁹ Lipset 1971, 34.

⁴⁰ Lipset 1971, 36–37; Waldman 2010, 10.

⁴¹ USC Amendment 22; Milkis & Nelson 2012, 317–320.

valta suhteessa osavaltioihin on jakautunut perinteisesti niin, että ulko- ja turvallisuuspolitiikka kuuluvat liittohallitukselle, samoin kuin tietyiltä osin talouspolitiikka koskien verotusta ja valuuttaa. Monet sisäpoliittiset kysymykset sen sijaan alistettiin jo varhain osavaltioiden vastuulle. Perustuslain ja valtiosäännön mukaisesti osavaltiot ovat hyvin itsenäisessä asemassa suhteessaan liittovaltioon, jolloin muun muassa kuolemanrangaistus voi olla käytössä osavaltioiden omalla päätöksellä ja rikoksista voidaan tuomita vain niissä osavaltioissa jossa ne on tehty.⁴²

2.2 Presidentin vallan rajat – keisarillinen presidenttiys?

Katkelma William Howard Taftin virkaanastujaispuheesta 1909 kuvaa hyvin Yhdysvaltain presidentin viran mukanaan tuomaa valtaa ja velvollisuutta:

”Jokaisen, joka on vannonut sen virkavalan, jonka minä juuri olen antanut, täytyy tuntea raskasta vastuullisuuden taakka. Jos ei, niin hänellä ei ole käsitystä vallasta ja velvollisuuksista, jotka tulevat viran myötä, tai häneltä puuttuu käsitys siitä velvollisuudesta, johon vala velvoittaa.”⁴³

Taftin lausuman mukaisesti ei ole ihme, että Yhdysvaltain presidentin arvonimiin on tullut mukaan joukko epävirallisia arvonimiä, jotka korostavat presidentin asemaa. *Maailman mahtavin mies* ja *vapaan maailman johtaja* ovat näistä varmasti tunnetuimpia.⁴⁴ Kuten aikaisemmassa luvussa olen tuonut esille, on presidentin perustuslaillinen valta hyvin merkittävää, vaikka sitä on rajoitettu muiden valtioelinten toimesta. Presidentin vahva valta maan politiikassa juontaa juurensa maan itsenäistymisen aikoihin, jolloin presidentti-instituutiosta yhdistyivät kuninkaan ja pääministerin valta, mikäli vertausta tehdään Britanniaan. Presidentti on sekä valtionpäämies että hallituksen johtaja.

Yhdysvaltain perustuslaki määrittelee presidentin toimivallan rajat, ja periaatteessa hänen toimintansa on sidottu muihin valtioelimiin. Kuitenkaan asia ei ole aina näin yksiselitteinen. Presidentin persoonalla ja henkilökohtaisella arvovallalla on paljon vaikutusta siihen, kuinka suuret valtaoikeudet todellisuudessa oikein ovat. Perustuslain

---

⁴² Tocqueville 1835/2006, 153–154, 184–187.

⁴³ William H. Taft 1909: “Anyone who has taken the oath I have just taken must feel a heavy weight of responsibility. If not, he has no conception of the powers and duties of the office which he is about to enter, or he is lacking in a proper sense of the obligation which the oath impose.”

⁴⁴ Albright 2008, 12.

laatijat halusivat sitoa valtioelinten toimivallat tiiviisti yhteen erityisesti kriisiaikoina. Näin ollen presidentti ei voisi käyttää kongressille annettua valtaa sodan julistamiseen. Kuitenkin 1900-luvun puolivälin jälkeen, jolloin Yhdysvallat nousi maailman toiseksi supervallaksi, eteen tuli entistä enemmän turvallisuuspoliittisia kysymyksiä, joihin presidenttien täytyi reagoida toimivaltansa rajallisuuksista huolimatta⁴⁵. Alexis de Tocqueville katsoi jo 1835 presidentin perustuslaillisen vallan ylittyvän helpoiten nimenomaisesti ulkopoliittisissa kysymyksissä, kuten myös kongressin lainsäädäntövaltaa ohjatessa.⁴⁶

Esimerkkejä presidenttien perustuslain ylittävstä vallankäytöstä löytyy useita. George Washington päätti yksipuolisesti ensimmäisen virkakautensa loppupuolella pitää Yhdysvallat liittoutumattomana suhteessa vallankumoussotiin Euroopassa, huolimatta Ranskan avusta Yhdysvaltojen itsenäistymissodassa ja liittolaissopimuksesta. Osa Washingtonin hallituksen jäsenistä, muun muassa ulkoministeri Thomas Jefferson, eivät hyväksyneet presidentin toimia, mutta keinoja tilanteeseen puuttumiseen ei ollut.⁴⁷ Yhdysvaltain sisällissodan aikana 1861–1865 presidentti Abraham Lincoln oli perustuslain valtuuksin ylipäällikkö, mutta ylitti valtuutensa yksipuolisella päätöksellä unioninarmeijan kasvattamisesta julistaessaan maahan sotalait, peruuttaessaan oikeuden *habeas corpus* sekä orjien vapauttamisessa.⁴⁸ *Habeas corpus* on latinaa ja tarkoittaa oikeusmenettelyä, jossa tuomioistuin voi tutkia onko henkilön pidättäminen tai vangitseminen tapahtunut laillisesti.

1900-luvulla useat konfliktit ja ulkopoliittiset kriisit vaikuttivat presidentin asemaan ja toimivaltuuksiin yli perustuslain. Presidenttikaudellaan 1901–1909 Theodore Roosevelt lähetti joukkoja useisiin Keski- ja Etelä-Amerikan maihin ja tuki näihin perustettuja hallituksia ilman kongressin valtuutusta toimille.⁴⁹ Kylmän sodan aikana presidentin yksipuolinen päätöksenteko nousi esiin vuonna 1950, kun presidentti Truman lähetti amerikkalaisjoukot Korean sotaan ilmaan kongressin valtuutusta sotatoimille. Truman myös käytti vastaperustettua keskustiedustelupalvelu CIA:ta Yhdysvaltain etujen

---

⁴⁵ Schlesinger 1973, 35.

⁴⁶ Tocqueville 1835/2006, 162–163.

⁴⁷ Herring 2008, 67–73.

⁴⁸ Schlesinger 1973, 58–60.

⁴⁹ Herring 2008, 363–377.

turvaamiseksi 1950-luvulla salaisissa operaatioissa, joiden päätöksentekoon ei kongressia sisällytetty mukaan.⁵⁰

Vietnamin sodasta muodostui toimivaltansa ylittäneen presidenttiyden malliesimerkki Johnsonin ja Nixonin presidenttikausilla 1963–1974. Tonkinlahden välikohtauksen jälkeen vuonna 1964 presidentin valtuutus sotilaalliselle voimankäytölle kasvoi, ja kongressille perinteisesti kuulunut sodanaikainen valta siirtyi presidentille. Nixon puolestaan totesi asevoimien ylipäällikkyyden merkitsevän myös komentavuutta sotatoimien suhteen ja huolimatta kongressin vastustuksesta hän laajensi Vietnamin sotaa myös Kambodzhaan ja Laosiin. Nixon myös katsoi, että presidenttiä eivät kaikki lait sitoneet ja näin ollen hän pystyisi itse tulkitsemaan, mitä lakeja noudattaisi ja mitä ei.⁵¹

Presidentit ovat onnistuneesti pystyneet käyttämään salassapito-oikeuttaan hyödyksi ottaessaan itselleen laajempaa perustuslaillista valtaa esimerkiksi salaisissa ulkomaanoperaatioissa tai ulkomaiden valtiopäämiesten syrjäyttämisisä.⁵² Presidenttiydestä tuli näin, Arthur M. Schlesingerin sanoin, *keisarillinen presidenttiyys*, jolloin presidentti ei ollut sidottu perustuslain edellyttämällä tavalla vallan kolmijakoon vaan pystyi noudattamaan hyvin valikoidusti liittovaltion lakia. Presidentin vallan rajojen kasvaminen on ensisijaisesti nähtävänä pitkäaikaisena kehityksenä ulkopoliittisissa kysymyksissä, mikä on heijastunut myös sisäpolitiikkaan.

Toisen maailmansodan jälkeen ja teknologian kehittyessä presidentinvalta on kasvanut merkittävästi Yhdysvaltain ydinasearsenaalin johdosta. George W. Bushin varapresidenttinä toiminut Dick Cheney kuvasi presidentinvallan rajoittamattomuutta Fox Newsille antamassaan haastattelussa loppuvuodesta 2008:⁵³

”Yhdysvaltain presidenttiä on nyt viidenkymmenen vuoden ajan seurannut koko ajan, 24 tuntia vuorokaudessa, sotilasavustaja kantaen ’jalkapalloa’, joka sisältää ydinasekoodit, joita presidentti voi käyttää ja on valtuutettu käyttämään, mikäli Yhdysvallat kohtaa ydinasehyökkäyksen. Hän voi laukaista sellaisen tuhoisan iskun, jollaista maailma ei ole nähnyt. Hänen ei tarvitse tarkastaa

---

⁵⁰ Schlesinger 1973, 131–132, 167.

⁵¹ Schlesinger 1973, 187; Savage 2007, 21.

⁵² Wills 2010, 182.

⁵³ Wills 2010, 3–4.

keneltäkään, hänen ei tarvitse soittaa kongressille, hänen ei tarvitse tarkastaa asiaa tuomioistuimilta”.⁵⁴

Yhdysvaltain presidentin käytössä olevaa sotilaallista voimaa, ydinaseistus siihen mukaan luettuna, ei kukaan henkilö Yhdysvaltojen hallinnossa voi lain mukaan rajoittaa millään tavoin tai yrittää estää presidenttiä käyttämästä tätä voimaa. George W. Bush kohdalla tämä tarkoitti Yhdysvaltojen sitomista kahteen sotaan välittämättä kongressin mielipiteistä.⁵⁵

Presidentinvallan kasvaminen ei kuitenkaan ole pelkästään presidentistä kiinni vaan myös kongressista. Yhdysvaltain kaksipuoluejärjestelmä johtaa usein tilanteeseen, jossa toimeenpanovallan haltija edustaa samaa puoluetta kuin kongressissa enemmistössä oleva puolue. Näin ollen tasapainoa valtioiden välillä ei ole vaan kongressista tulee enemmänkin presidentintahdon toteuttaja kuin itsenäinen toimija. Lähihistoriassa tämä on näkynyt George W. Bushin presidenttikaudella vuosina 2003–2007, jolloin republikaaneilla oli enemmistö sekä edustajainhuoneessa että senaatissa.⁵⁶

On myös hyvä huomata, että mikäli presidentinvirkaa ja senaatin enemmistöä miehittää sama puolue, voi tuomiovaltakin siirtyä yhden puolueen komentoon. Näin voi tapahtua, koska republikaanit perinteisesti nimittävät virkaan konservatiivisia ja demokraatit liberaaleja tuomareita. George W. Bushin virkakauden loppupuolella Yhdysvaltain korkeimmassa oikeudessa oli 5–4 enemmistö konservatiivien hyväksi. Lähihistoriassa on nähtävissä selkeitä esimerkkejä siitä, miten puoluepolitiikalla on ollut vaikutusta korkeimman oikeuden nimityksiin. Muun muassa Reagan nimitti kaudellaan konservatiiviset Scalian ja Kennedyn, Bush nuorempi korkeimman oikeuden nykyisen presidentin John Robertsin ja Clinton nimitti Ginsburgin ja Breyerin korkeimman oikeuden tuomareiksi.⁵⁷

---

⁵⁴ Dick Cheney 21.12.2008: ”The president of the United States now for fifty years is followed at all times, twenty-four hours a day, by a military aide carrying a football that contains the nuclear codes that he would use, and be authorized to use, in the event of a nuclear attack on the United States. He could launch the kind of devastating attack the world has never seen. He doesn’t have to check with anybody, he doesn’t have to call the congress, he doesn’t have to check with the courts.”

⁵⁵ Crenson & Ginsberg 2007, 15–19.

⁵⁶ Whitney 2009, 608–615.

⁵⁷ Hershey 2011, 278.

3 VIRKAANASTUJAISPUHE

”Ylimmän toimeenpanovallan haltijan viran käynnistämisessä on ollut tapana arvostetuilla edeltäjilläni selventää niitä periaatteita, jotka johtaisivat heitä heidän hallinnossaan.”⁵⁸

James Monroe

Virkaanastujaispuheessaan 4.3.1817

Virkaanastujaispuheessaan vuonna 1817 presidentti James Monroe määritteli puheen tarkoituksen olleen selventää uuden hallinnon periaatteita. Monroe ei suoraan korostanut poliittisia teemoja vaan enemmän niitä arvoja, jotka ohjaisivat hallinnon harjoittamaa politiikkaa. Virkaanastujaispuhe⁵⁹ on yhtä pitkään jatkunut osa Yhdysvaltain poliittista kulttuuria kuin itse presidentti-instituutiokin. Virkaanastujaispuhe on kuitenkin vain yksi osa Yhdysvaltain presidentin virkaanastujaisia, jotka pidetään aina 20. päivä tammikuuta.⁶⁰ Virkaanastujaispäivään kuuluu olennaisesti presidentin- ja varapresidentinvalat, virkaanastujaisparaati ja lukuisat illalliset ja tanssiaiset, joita Washingtonissa tuolloin järjestetään. Virkaanastujaiset on 1800-luvun alusta lähtien järjestetty Washingtonissa.⁶¹ Ensimmäisen kerran virkaanastujaispuhe pidettiin 30.4.1789 George Washingtonin vannoessa virkavalansa ensimmäisenä Yhdysvaltain presidenttinä.⁶²

William Howard Taft totesi virkaanastujaispuheessaan 1909 virkaanastujaispuheen tarkoituksen: ”Virkaanastujaispuheen tehtävä on antaa tiivistelmä uuden hallinnon tärkeimmistä poliittisista linjauksista siinä määrin kuin niitä pystytään ennakoimaan”.⁶³

---

⁵⁸ James Monroe 1817: “In commencing the duties of the chief executive office it has been the practice of the distinguished men who have gone before me to explain the principles which would govern them in their respective Administrations.”

⁵⁹ Lyhin virkaanastujaispuhe on ollut George Washingtonin toinen virkaanastujaispuhe 1793 vain 135 sanaa pitkä. Pisimmän puheen piti William Henry Harrison 1841, joka sisälsi 8 445 sanaa. Puheiden keskiarvollinen pituus on ollut noin 2 500 sanaa.

⁶⁰ George Washington vannoi ensimmäisen virkavalansa 30.4. Sen jälkeen virkaanastujaispäivä oli vuoteen 1937 asti maaliskuun neljäs päivä, jonka jälkeen se muuttui tammikuun 20. päiväksi. Mikäli virkaanastujaispäivä sattui tai sattuu sunnuntaille, niin silloin seremonia on pidetty 5.3 tai 21.1.

⁶¹ Nelson & Riley 2010, 87–88.

⁶² Nelson & Riley 2010, 12.

⁶³ William H. Taft 1909: “The office of an inaugural address is to give a summary outline of the main policies of the new administration, so far as they can be anticipated.”

Taftin määritelmä edustaa perustuslain kohtaa, jossa presidentti velvoitetaan selventämään kansan valitsemille edustajille Unionin tilaa ja suositella toimenpiteitä, joita hän katsoo tarpeelliseksi.⁶⁴ Perustuslain kohta tunnetaan nykyään paremmin *Kansakunnan tila* – puheena eli *State of the Union Address*, jossa presidentit esittävät laajemmin ja tarkemmin kongressille poliittisia linjauksia ja tavoitteitaan. *Kansakunnan tila* – puheen lisäksi virkaanastujaispuheet ovat yksi merkittävimmistä poliittisista puheista, joita Yhdysvaltain presidentit säännöllisesti pitävät. Kansakunnan tilaa käsittelevä puhe on ennen kaikkea ohjelmallinen puhe ja virkaanastujaispuhe puolestaan seremoniallinen.⁶⁵ Virkaanastujaispuheessa esitetään niitä asioita, joihin presidentti pyrkii kaudellaan keskittämään huomionsa ja tavoittelemaan. Kansakunnan tilaa käsittelevässä puheessa puolestaan esitetään konkreettiset toimet, miten nämä asiat tullaan saavuttamaan.

Virkaanastujaispuheen seremoniallista roolia korostaa se, että se pidetään suoraan Yhdysvaltojen kansalle. Paikkana toimii Amerikan demokratian pyhäkkö, kongressirakennus, jonka edustalle on parhaimmillaan kerääntynyt miljoonia ihmisiä seuraamaan virkaanastujaisia. *Kansakunnan tila* – puheessa presidentti sen sijaan puhuu senaattoreille, kongressiedustajille, tuomiolaitoksen edustajille ja asevoimille, joten puhuminen kansalaisille tapahtuu vain välillisesti. Virkaanastujaispuheen yhtenäisyyttä korostaa se, että huolimatta presidentin puoluetustasta ja siitä mitä hän puheessa sanoo, kaikki osoittavat suosiota tietyissä kohdissa, kun taas kansakunnan tilaa käsittelevässä puheessa selkeästi näkee puoluepolitiikan vaikutuksen suosiosoituksissa. Vain harvoissa kohdissa koko kongressi osoittaa suosiota presidentille.

Virkaanastujaispuheissa on havaittavissa muutosta sitä mukaa kun yhteiskunta teknologistuu ja asettaa uusia vaatimuksia. George Washingtonin ensimmäisestä virkaanastujaispuheesta lähtien koko 1800-luvun puheet olivat pidempiä kuin 1900-luvulla eikä niiden kieli yltänyt samanlaiseen retoriseen lennokkuuteen kuin myöhemmin. Silloin virkaanastujaispuheet esitettiin useimmiten kongressin edustajien edessä ja puhetta ei suunnattu suoraan kansalle. Uusi presidentti puhui kansalle heidän valitsemiensa edustajien kautta. Tämä johti siihen, että puheet olivat paikoitellen poliittisten linjauksien osalta yksityiskohtaisia ja teknisiä. Lisäksi, koska 1800-luvulla

---

⁶⁴ USC Article II Section 3.

⁶⁵ Nelson & Riley 2010, 123, 133.

tiedonvälitys ei asettanut kovinkaan suuria vaatimuksia, virkaanastujaispuheet julkaistiin usein kokonaisuudessaan seuraavan päivän lehdissä.

Muutos tuli vasta William McKinleyn aikana 1897–1901, jolloin Yhdysvaltojen asema maailmanpolitiikassa alkoi muuttua entistä aktiivisemmaksi ja tiedonvälitys alkoi kehittyä vauhdilla. Äkkiä presidentin oli osattava esiintyä myös koko kansan edessä radion ja myöhemmin television välityksellä. Lehdistö alkoi olla entistä tiukempi sen suhteen, mitä he julkaisivat, ja virkaanastujaispuheistakin otettiin vain tiettyjä nostoja uutisoitavaksi. Esimerkiksi *The Washington Post* ei enää julkaissut koko virkaanastujaispuhetta vaan kommentoi pääkirjoituksessaan 5.3.1901 presidentti McKinleyn virkaanastujaispuheen eleganttisuutta sekä yhtyi näkemyksiin Kuuban kysymyksestä, jotka McKinley oli puheessaan nostanut esille.⁶⁶ Kuuban kysymys ratkaistiin voittoisaksi osoittautuneella sodalla Espanjaa vastaan 1898, joten *The Washington Postilla* ei käytännössä ollut muuta vaihtoehtoa kuin yhtyä presidentin näkemyksiin, sillä muunlainen kommentointi olisi herkästi tulkittu epäisänmaallisuudeksi.

Sähköisen median aikana niin sanotut *sound bitet* ovat lyhyitä ja ytimekkäitä virkkeitä, jotka voivat sisältää suuren määrän tietoa ja linjauksia, jotka on onnistuttu pusertamaan hyvinkin ytimekkääksi sanonnaksi. Virkaanastujaispuheita tarkastellessa muutokset julkisuuden vaatimuksissa tulevatkin selkeästi esille puheiden kappalejaossa. Mitä lähemmäs nykyaikaan tullaan, sitä tiheämpi on puheiden kappalejako ja sitä lyhempiä ovat lauseet.

Yhdysvaltain itsenäistymisestä aina 1900-luvun alkuun presidenttien puheiden kirjoittaminen ei ollut yhtä organisoitua kuin nykyään. 1800-luvulla presidentit valmistelivat hyvin suurelta osin puheensa, myös virkaanastujaispuheensa, yksin, turvautuen vain toisinaan ulkopuoliseen apuun. Esimerkiksi George Washington käytti ministereitään apuna valmistellessaan puheita.⁶⁷ 1900-luvun vaihteen jälkeen puheiden kirjoittaminen alkoi saada ammattimaisempaa otetta ja puheidenkirjoittajien ammattikunta syntyi. Yhdysvaltojen presidenttien puheiden kirjoittaminen onkin 1900-luvulla jaettu kolmeen osaan niiden kehittymisen mukaan: ammattimaiset

---

⁶⁶ The Washington Post 5.3.1901.

⁶⁷ Campbell & Jamieson 1990, 9–10.

puheenkirjoittajat 1901–1933, puheenkirjoittajaneuvonantajat 1933–1969 ja moderni puheenkirjoittajenkilöstö vuodesta 1969 eteenpäin.⁶⁸

Vuoden 1969 jälkeen puheenkirjoittajat on eriytetty poliittisesta valmistelusta ja heidän tehtävänä on ainoastaan muotoilla se, miten politiikka tullaan esittämään. Tätä taustaa vasten Nixonin kaudella perustettiin vuonna 1969 Valkoisen Talon viestintätoimisto, johon myös puheenkirjoittajien ammattikunta kuuluu.⁶⁹ Työtä presidentin puheenkirjoitustiimillä riittää, sillä nykyisin presidentit pitävät vuosittain 400–500 puhetta ja näiden lisäksi antavat huomattavasti suuremman määrän erilaisia lausuntoja ja lyhempiä tiedonantoja.⁷⁰

Nykyisin virkaanastujaispuhetta valmistelee suuri joukko puheenkirjoittajia, asiantuntijoita, poliittisia neuvonantajia ja luonnollisesti itse presidentti. Virkaanastujaispuheiden laatu ja muoto on vaihdellut suuresti viimeisen kahdensadan vuoden aikana. Yksi puhe on kuitenkin virkaanastujaispuheiden joukossa ylitse muiden: John F. Kennedyn virkaanastujaispuhe 1961. John F. Kennedy oli erittäin tunnettu puheidensa korkeasta retorisesta tasosta ja hän asetti virkaanastujaispuheille kokonaan uusia vaatimuksia. Kennedyn retoriikkaa, eleganttiutta ja sujuvuutta ei ole vielä kukaan pystynyt ylittämään hänen jälkeensä. John F. Kennedyn jälkeiset presidentit ovatkin saaneet yhden ohjeistuksen lisää puheensa laadintaan: älä yritä kuulostaa Kennedyltä. Muun muassa Nixon ja Clinton ovat tätä yrittäneet siinä kuitenkaan onnistumatta.⁷¹

Kennedy paneutui puheidensa valmisteluun suurella tarkkuudella sekä lähteiden että tekstin sujuvuuden osalta. Kaikkein tärkeintä oli kuitenkin se miltä puhe kuulostaa puhuttuna; vaikka paperilla puhe saattoi vaikuttaa loistavalta, vasta sen ääneen harjoittelu toi esiin puheen sujuvuuden.⁷² Theodore Sorensen oli päävastuussa Kennedyn virkaanastujaispuheen kirjoittamisessa, josta Sorensen itse on todennut ”yhdestäkään muusta Kennedyn puheesta ei kirjoitettu niin montaa luonnosta. Jokaisen kappaleen sanat valittiin uudelleen, kappaleet muotoiltiin uudestaan ja niitä lyhennettiin”. Sorensen kuvaa elävästi teoksessaan *Kennedy* virkaanastujaispuheen

---

⁶⁸ Nelson & Riley 2010, 2–3.

⁶⁹ Nelson & Riley 2010, 6–9.

⁷⁰ Nelson & Riley 2010, 204.

⁷¹ Nelson & Riley 2010, 91.

⁷² Sorensen 1965, 45–51.

työlästä kirjoittamista. Kennedyn virkaanastujaispuheen valmistelussa Sorensen perehtyi Lincolnin Gettysburgin puheeseen ja teki sen perusteella seuraavan toteamuksen: ”Lincoln ei koskaan käyttänyt kaksi- tai kolmitavuista sanaa kun yksitavuinen riitti, eikä hän koskaan käyttänyt kahta tai kolmea sanaa kun yksi riitti”.⁷³

Seuraavassa on katkelma Sorensenilta, joka osoittaa kuinka paljon luonnoksia tehtiin ja sanojen paikkaa vaihdettiin, että lopputulos olisi vaatimukset täyttävä:

”Ensimmäinen luonnos:

Emme vietä tänään puolueen voiton päivää, vaan demokratian sakramenttia.

Toiseksi viimeinen luonnos:

Emme juhli tänään puolueen voittoa, vaan sopimusta vapaudesta.

Lopullinen teksti:

Emme ole tänään todistamassa puolueen voittoa vaan vapauden juhlaa.”⁷⁴

Virkaanastujaispuheen luonnoksissa heijastuu selkeästi Kennedyn henkilökohtainen vakaumus ja pyrkimys kansan yhdistämiseen erittäin tiukan vaalitaistelun jälkeen. Versioissa näkyy ne muutokset, jotka koettiin ongelmalliseksi virkaanastujaispuheen muodon kannalta. Edes pienet viittaukset puoluepolitiikkaan tai Kennedyn uskontoon eivät olleet mahdollisia. Ensimmäisen luonnoksen viittaukset demokratiaan yhdistyivät vahvasti Demokraattiseen puolueeseen, jolloin puheen varsinainen päämäärä yhtenäisyyden rakentamisessa ei olisi onnistunut. Ongelmallisin käsite ensimmäisessä luonnoksessa oli kuitenkin sakramentti. Kennedy oli pyrkinyt minimoimaan vaalikampanjassa roomalaiskatolisenuskonsa, joka herätti monessa protestantissa epäluuloja. Tällöin näin vahvan roomalaiskatolisenuskoon pohjautuvan käsitteen yhdistäminen virkaanastujaispuheeseen ei olisi edesauttanut republikaanien tuen saamisessa. Demokratia ja sakramentti vaihtuivat termiin vapaus, joka amerikkalaisessa tulkinnassa on vahvasti yhtenäisyyttä herättävä käsite ja osoitus presidentiltä perinteisten amerikkalaisten arvojen kunnioittamisesta, jotka olivat yhtenäisiä niin demokraateille kuin republikaaneille. Vapauden juhlan mainitseminen korosti itse presidentinvaalien merkitystä kansakunnalle, sillä vaalit itsessään olivat osoitus vapaiden kansalaisten mahdollisuudesta valita itse johtajansa.

---

⁷³ Sorensen 1965, 173.

⁷⁴ Sorensen 1965, 172–176.

The Washington Post piti pääkirjoituksessaan virkaanastujaisten jälkeen presidentti Kennedyn puhetta rohkeana kutsuna kansakunnalle sekä osoitus johtajuudesta, jollaista maa oli kaivannut. Pääkirjoituksessa puhetta pidettiin erittäin taitavasti kirjoitettuna ja sen oletettiin jäävän kansakunnan kollektiiviseen muistiin yhtenä parhaimmista virkaanastujaispuheista kansakunnan historiassa.⁷⁵

Retoriikan tuntemus ja sen hallinta on Yhdysvalloissa edellytys poliittisen uran kehittymiselle. Kennedyn virkaanastujaispuhe kuvaa hyvin sitä, miten klassisen retoriikan järjestelmä on omaksuttu Yhdysvaltain poliittiseen kulttuuriin ja miten sen vaikuttavuuden keinot on ymmärretty.⁷⁶ Klassisessa retoriikassa vaikuttava puhe rakentuu viidestä osasta, joiden avulla puhuja pystyy vaikuttamaan yleisöönsä. Ensimmäisenä on *inventio* eli puheen keksiminen. Toisen ja kolmannen vaiheen muodostavat *dispositio* ja *elocutio* eli puheen rakentaminen halutunlaiseksi, jotta hyöty olisi mahdollisimman suuri. Neljännessä vaiheessa korostuu jo itse puheakti, *memoria*. *Memoria* heijastaa hyvin perinteistä käsitystä Yhdysvaltain poliittisessa retoriikassa, sillä Yhdysvalloissa puheet pyritään opettelemaan ulkoa, jotta puhujan ja kuulijan välissä ei olisi uskottavuutta heikentävää jännitettä. Viimeisenä vaiheena on itse puheen esittäminen eli *actio*. Klassisessa retoriikassa korostetaan kehonhallintaa, esimerkiksi kädenliikkeitä, kasvojen ilmeitä ja hengityksen rytmiä, puheen esittämisessä.⁷⁷ Varsinkin virkaanastujaispuheita harjoitellaan useita kertoja ennen kuin puhe oikeasti esitetään. Mikäli tarkastellaan muun muassa John F. Kennedyn ja Barack Obaman tyyliä heidän pitäessään puheita, huomataan helposti miten kokonaisvaltaisesti puhetta esitetään.

Yhdysvaltojen poliittisessa kulttuurissa retoriikalla on vahva asema, ja onkin melkein tärkeämpää miten sanotaan kuin mitä sanotaan. Jos valittavana ovat konkreettiset poliittiset esitykset tai abstraktit arvot ja kielikuvat, valitsee amerikkalainen poliitikko useimmin jälkimmäisen. Ero eurooppalaiseen, puhumattakaan suomalaisen poliittiseen puhekulttuuriin, jossa monotonisella äänellä annetaan virkamiesmäinen puhe, on valtava. Retoriikka nähdään monessa suhteessa jopa ratkaisuna ongelmiin. Retoriikan avulla syntyy illuusio muutoksesta, jota ei todellisuudessa olisi edes tarjolla.

---

⁷⁵ The Washington Post 21.1.1961.

⁷⁶ Aristoteles 1997, 11, 16.

⁷⁷ Cicero 1990, 19–20, 59–60.

Pyrkiessään pelkästään retoriikan keinoin ratkaisemaan ongelmia presidentit puhuvat suoraan kansalle ja pyrkivät näin vahvistamaan omaa kannatustaan ja saamaansa tukea, mikä toivon mukaan edesauttaisi oikeisiin muutoksiin tähtäävissä toimissa.⁷⁸ Presidentit pyrkivät tekemään retoriikastaan myös tarkoituksella epä-älyllistä vedotakseen kansalaisiin. Esimerkiksi sekä presidentti Reagan että presidentti Bush nuorempi toistivat suuren hallinnon olevan syy kansalaisten ongelmiin.⁷⁹ Näin yritettiin tarjota kansalaisille yksinkertainen vastaus monimutkaiseen ongelmaan. Yhdysvalloissa on varsinkin republikaanien piirissä vallalla suuri intellektuellien pelko: tietoa ja tietämystä pelätään ja se leimataan elitismiksi.⁸⁰ Intellektuellien nähdään edustavan eliittiä, joka ei tiedä tavallisen amerikkalaisen elämästä tai tarpeista mitään. Tämä vaikuttaa muun muassa siihen, millaisia henkilöitä valitaan hallitukseen.

Välttämällä intellektuellin leimaa presidentit pyrkivät esiintymään tavallisina kansalaisina ja yksinkertaistamaan sanomaansa. Esimerkiksi Nixon, Reagan ja Bush nuorempi suosivat kansaan uppoavaa ja selkeää retoriikkaa sivuuttaen perinteiset kielelliset konventiot. Erityisesti George W. Bush muistetaan englannin kielen kieliopista poikkeavista lauserakenteista, jotka saivat lempinimen *bushismi*. Presidenttien halu esiintyä tavallisina kansalaisina on kuitenkin ristiriidassa todellisuuden kanssa. Toisen maailmansodan jälkeen järjestäen jokainen presidentti on ollut miljonääri ja Yhdysvaltojen huippuyliopistojen kasvatteja, varsinkin, kun heidän yliopistollisessa koulutuksessaan retoriikalla on ollut suuri merkitys, mikä on edesauttanut heidän poliittista uraansa.⁸¹ Intellektuellien pelko on myös ristiriidassa klassisen retoriikan periaatteiden kanssa, jonka mukaan hyvällä ja vakuuttavalla puhujalla täytyy olla laajat tiedot ja hyvä yleissivistys. Samalla tavalla puhujalla tulisi olla tietämystä oikeudellisista kysymyksistä ja historiasta.⁸²

Amerikkalaisen poliittisen retoriikan epä-älyllisyys ei kuitenkaan ole pelkästään viimeisten vuosikymmenten ilmiö. Presidentillistä retoriikkaa tutkinut professori Elvin Lim tulkitsee kirjassaan *The Anti-intellectual Presidency* presidentillisen retoriikan laskeneen kokonaisuudessaan George Washingtonin ajoista. Presidenttien retoriikan

---

⁷⁸ Lim 2008, 6–7.

⁷⁹ Ronald Reagan 1981; George W. Bush 2001.

⁸⁰ Lim 2008, 28–30, 46.

⁸¹ Bush 2010, 30.

⁸² Cicero 2006, 23.

muuttumiseen epä-älylliseksi Lim näkee monia eri syitä. Ensinnäkin viimeisen kahden sadan vuoden aikana kehitys on johtanut siihen suuntaan, että politiikkaa puhutaan koko ajan.⁸³ Presidenttien antamat julkiset lausunnot ja puheet ovat lisääntyneet huomasti, jolloin politiikan harmaasta massasta ei enää oikein edes erota mikä on tärkeää ja mikä ei. Osaltaan politiikan arkipäiväistymiseen on johtanut tiedonvälityksen kehittyminen, joka vaatii aktiivisuutta vuorokauden ympäri. Aikaisemmin sanomalehtien uutiset riittivät presidenttien retoriikan levittämiseksi, nykyisin massamedia vaatii selkeästi enemmän.

Monet virkaanastujaispuheiden kirjoittajat yhtyvät määritelmään siitä, että virkaanastujaispuheen tulee ennen kaikkea olla arvopuhe, joka yhdistää amerikkalaisia ja on ylevä. Pitkälle demokratiaperinteelle on ominaista tällaisen tradition vaaliminen. Henkilöt, jotka tulevat valituiksi toiselle kaudelle ovat puheissaan jo hyvin passiivisia ja harvoin pääsevät ensimmäisen puheensa tasolle.⁸⁴ Toiselle kaudelle valituilla presidenteillä ei enää ole mitään saavutettavaa, sillä he ovat jo päässeet niin pitkälle kuin Yhdysvaltojen poliittisessa järjestelmässä voi päästä. 1900-luvun jälkipuoliskon puheissa Richard Nixon ei päässyt ensimmäisen puheensa lennokkuuteen ja Ronald Reaganin toisen virkaanastujaispuheen tehoa heikensi puheen siirtäminen kongressin sisätiloihin kylmän sään takia, jolloin suoran kontaktin saaminen kuulijoihin jäi vähäiseksi.

Presidentin virkaanastujaiset ja virkaanastujaispuhe symboloivat siirtymistä presidenttiehdokkaasta presidentiksi. Tuolloin lasketaan vaalitaistelussa käytetyt asetet alas ja siirrytään tukemaan valittua presidenttiä. Virkaanastujaispuheeseen kuuluu näin ollen tiettyjä kirjoittamattomia sääntöjä, joita uuden presidentin tulisi nostaa esille puheessaan. Tärkeimpiä näkökulmia ovat yhtenäisyyden luominen, jatkuvuuden osoittaminen ja uuden hallinnon poliittiset linjaukset.⁸⁵ Yhtenäisyyttä luodaan korostamalla kansan mielipidettä käydyissä vaaleissa ja vähentämällä puolueiden näkyvyyttä. Hyvin yhtenäisyyden luomisessa ovat onnistuneet esimerkiksi Thomas Jefferson ja John F. Kennedy, jotka tulivat presidenteiksi erittäin kiivaiden

---

⁸³ Lim 2008, 4–5.

⁸⁴ Nelson & Riley 2010, 111–114.

⁸⁵ Campbell & Jamieson 1990, 15, 21; Tulis 1987, 50.

vaalikamppailujen jälkeen, Jefferson voitti istuvan presidentin John Adamsin ja Kennedy päihitti Nixonin vain 100 000 äänen erolla.

Jefferson totesi virkaanastujaispuheessaan 1801: ”Olemme kaikki republikaaneja, olemme kaikki federalisteja”⁸⁶, pyrkien osoittamaan, ettei hänen edustamansa puolue eli Demokraattis-republikaaninen puolue pyri voitollaan heikentämään Federalistisen puolueen ja heidän kannattajiensa asemaa. Kennedy puolestaan aloitti puheensa 1961 toteamalla ”Emme todista tänään yhden puolueen voittoa vaan vapauden juhlaa”⁸⁷. Mainitsemalla vapauden, Kennedy halusi osoittaa, ettei yksi puolue ole voittanut vaan kansa on tehnyt demokratiassa päätöksen, jonka ansiosta tietty ryhmittymä on noussut valtaan mutta joka edustaa tästä lähtien koko Amerikan kansaa eikä vain demokraatteja tai heidän kannattajiaan.

Yhdysvaltain presidentti on yksi amerikkalaisen politiikan näkyvimmistä symboleista. Siksi uuden presidentin on välttämätöntä osoittaa presidentti-instituution jatkuvuutta henkilövaihdoksesta huolimatta.⁸⁸ Jatkuvuuden osoittaminen voi tapahtua kiittämällä edeltävää presidenttiä hänen työstään kansakunnan tai sujuvasta vallanvaihdosta ja yhdistämällä itsensä pitkään linjaan presidenttejä. Rutherford B. Hayes vuonna 1877 korosti jatkuvuutta toteamalla: ”Olemme kokoontuneet toistamaan julkista seremoniaa, jonka Washington aloitti, jota ovat jatkaneet kaikki edeltäjäni.”⁸⁹ Presidentti Reagan puolestaan kiitti edeltäjänsä presidentti Carteria seuraavin sanoin vuonna 1981: ”Herra presidentti, haluan kansalaistemme tietävän kuinka paljon teitte kantaaksenne eteenpäin tätä perinnettä, [...] kiitän teitä ja väkeänne kaikesta avustanne säilyttäessämme jatkuvuuden, joka on tasavaltamme suojavalli.”⁹⁰

Presidentit, jotka valitaan toiselle virkakaudelle, eivät yleisesti pyri virkaanastujaispuheessaan nostamaan esiin jatkuvuutta ja presidentin erityissuhdetta kansaa kohtaan. Sen sijaan näissä puheissa nousee enemmän esille presidentin

---

⁸⁶ Thomas Jefferson 1801: “We are all republicans, we are all federalists.”

⁸⁷ John F. Kennedy 1961: “We observe today not a victory of party but a celebration of freedom.”

⁸⁸ Campbell & Jamieson 1990, 19–21; Nelson & Riley 2010, 13.

⁸⁹ Rutherford B. Hayes 1877: “We have assembled to repeat the public ceremonial, begun by Washington, observed by all my predecessors.”

⁹⁰ Ronald Reagan 1981: “Mr. President, I want our fellow citizens to know how much you did to carry on this tradition. [...] I thank you and your people for all your help in maintaining the continuity which is the bulwark of our Republic.”

aikaisemman hallinnon politiikka ja sen saavutukset.⁹¹ Toiselle virkakaudelle valittujen presidenttien puheet tässä suhteessa korostavat politiikan eri teemoja ja niissä voi esiintyä erittäin kunnianhimoisia tavoitteita, koska presidentin ei enää tarvitse kampanjoida uudelleenalintaansa varten.⁹² Ulysses S. Grant tavoitteli toisessa virkaanastujaispuheessaan 1873 kansakunnan yhdistämistä sisällissodan jälkeen sekä mustien kansalaisoikeuksien parantamista, kun taas McKinley katsoi vuonna 1901 voitokkaan Espanjaa vastaan käydyin sodan parantaneen maan kansainvälistä asemaa. Hänen hallintonsa oli myös onnistunut keventämään verotusta kymmenillä miljoonilla dollareilla. Richard Nixon ylisti puheessaan 1973 suhteiden paranemista Neuvostoliittoon ja Kiinaan.

Huolimatta virkaanastujaispuheen olennaisesta roolissa uuden presidentin virkaanastujaisissa ovat muutamat presidentit jättäneet koko virkaanastujaispuheen pitämättä. Kaikissa näissä tapauksissa edeltävä presidentti on poistunut virastaan kesken kauden, jolloin varapresidentti on noussut presidentin virkaan. John Tyler tuli presidentiksi varapresidentin paikalta vuonna 1841, kun presidentti William Henry Harrison kuoli keuhkokuumeeseen vain kuukausi virkakautensa alkamisen jälkeen.⁹³ Tyler oli ensimmäinen varapresidentti, joka perustuslain suomin valtuuksin korvasi presidentin ja oli näin ollen merkittävästi vaikuttamassa siihen millaiseksi poliittinen kulttuuri kehittyisi tällaisissa poikkeusoloissa. Samoin Zachary Taylorin kuoltua virassaan 1850, Millard Fillmore ei pitänyt virkaanastujaispuhetta seurattessaan Tayloria presidenttinä.⁹⁴ Abraham Lincolnin salamurhan jälkeen vuonna 1865 Andrew Johnson nousi presidentiksi, jälleen ilman virkaanastujaispuhetta, ja samoin toimi myös varapresidentti Chester A. Arthur, josta tuli presidentti James Garfieldin menehdyttyä salamurhan uhrina 1881.⁹⁵ Viimeisin presidentiksi noussut henkilö, joka ei ole pitänyt virkaanastujaispuhetta on Gerald R. Ford 1974. Ford⁹⁶ nousi presidentiksi edeltäjänsä Richard Nixonin jouduttua eroamaan Watergate skandaalin takia. Ford ei pitänyt sopivana varsinaisen virkaanastujaispuheen pitämistä, koska olosuhteet, joissa hänestä oli tullut presidentti, olivat poikkeukselliset koko kansakunnan historiassa. Joukkoon

---

⁹¹ Campbell & Jamieson 1990, 34.

⁹² Nelson & Riley 2010, 15.

⁹³ Whitney 2009, 94–96.

⁹⁴ Whitney 2009, 116.

⁹⁵ Whitney 2009, 154–158.

⁹⁶ Gerald Ford on ainoa Yhdysvaltain presidentti jota ei ole valittu vaaleilla presidentiksi eikä varapresidentiksi.

mahtuu vielä joukko presidenttejä, jotka eivät pitäneet virkaanastujaispuhettaan, kun heistä tuli presidenttejä kesken kauden, esimerkiksi Theodore Roosevelt ja Lyndon Johnson, mutta jotka myöhemmin valittiin vaaleissa presidenteiksi.

Yhdysvaltain presidenttien virkaanastujaispuheen formaattia ei siis ole mitenkään määritelty laissa, mutta se on saanut vaikutteita Britannian hallitsijan valtaistuinpuheesta ja sitä on sovellettu niistä lähtökohdista amerikkalaiseen kontekstiin. Mikään laki Yhdysvalloissa ei määrittele velvollisuutta presidentin pitämään virkaanastujaispuhetta ja perustuslakikin määrittelee ainoastaan presidentin vannomaan virkaanastujaisvalan.⁹⁷ Virkaanastujaispuheesta on kuitenkin tullut Yhdysvalloissa kiinteä osa neljän vuoden välein toistuvaa vallanvaihtoseremoniaa. Virkaanastujaispuhe, kuten koko virkaanastujaiset, symboloi muutosta ja samalla kertaa sekä pysyvyyttä että jatkuvuutta. Suurien voittojen ja tappioiden hetkillä puheilla on pyritty luomaan yhtenäisyyttä kulttuurisesti, uskonnollisesti ja väestöllisesti hyvin hajanaisessa maassa.

---

⁹⁷ USC Article I Section 1.

4 HISTORIAN POLIITTINEN KÄYTTÖ

”Matkallamme emme ole ikinä suosineet oikoteitä tai tyytyneet vähempään. [...] Meidän vuoksemme he pakkasivat vähäisen maallisen omaisuutensa ja matkasivat merten halki etsiessään uutta elämää. Meidän vuoksemme he kärsivät hikipajoissa ja asuttivat lännen; kestivät ruoskaniskun ja raivasivat kovan maan. Meidän vuoksemme he taistelivat ja kuolivat paikoissa kuten Concord ja Gettysburg, Normandia ja Khe Sanh. Uudestaan ja uudestaan nämä miehet ja naiset kamppailivat ja uhrasivat ja tekivät työtä, kunnes heidän kätensä olivat rakoilla, jotta meillä olisi parempi elämä. He näkivät Amerikan suurempana kuin yksilöllisten tavoitteidemme summa; suurempana kuin kaikki syntymän tai vaurauden tai ryhmien erot. Tällainen on se matka, jota jatkamme tänään.”⁹⁸

Barack Obama

Virkaanastujaispuheessaan 20.1.2009

Historia ja politiikka ovat vahvasti sidoksissa toisiinsa ja jo vanhastaan historiaa on pyritty hyödyntämään poliittisten tarkoituksien tueksi. Lainaus Barack Obaman virkaanastujaispuheesta osoittaa poliitikon pyrkimystä historian hyödyntämiseen poliittisesti tärkeässä tilanteessa. Obaman puheessa nykyisen amerikkalaisen sukupolven työ yhdistyy edeltäneisiin sukupolviin muodostaen sukupolvet yhdistävän kokonaisuuden aina ensimmäisiin uudisasukkaisiin asti. Merkittävää on Obaman maininta ruoskaniskuista, joka on selkeä viittaus orjuuteen. Orjuuden mainitseminen puhtaasti yksilöiden kärsimystä edustavana järjestelmänä on ollut hyvin harvinaista virkaanastujaispuheissa. Amerikan tulevaisuuden ja menestyksen korottaminen yksilöiden ja ryhmien intressien edelle kuvastaa luottamusta arvoihin, joille Yhdysvallat on rakennettu. Manifest destinyn hengessä Yhdysvallat jatkaa matkaansa myös Barack Obaman presidenttikaudella. Viittaukset pioneerihenkeen edustavat halua valaa uskoa

---

⁹⁸ Barack Obama 2009: “Our journey has never been one of short-cuts or settling-for-less. [...] For us, they packed up their few worldly possessions and traveled across oceans in search of a new life. For us, they toiled in sweatshop ads settled the West; endured the lash of the whip and plowed the hard earth. For us, they fought and died in places like Concord and Gettysburg; Normandy and Khe Sanh. Time and again these men and women struggled and sacrificed and worked till their hands were raw so that we might live a better life. They saw America as bigger than the sum of our individual ambitions; greater than all the differences of birth or wealth or faction. This is the journey we continue today.”

amerikkalaisiin: entisaikojen yritteliäisyys ja sitkeys voisivat toimia selviämiskeinoina vielä 2000-luvullakin.

Sodan ja taisteluiden esiin nostaminen on hyvin perinteistä amerikkalaisessa poliittisessa retoriikassa, sillä niiden katsotaan edustavan amerikkalaisten arvojen ja periaatteiden puolesta maksettua hintaa. Barack Obama ei tehnyt tässä poikkeusta. Hän korosti taisteluita, jotka olivat olleet käänntekeviä ratkaisuhetkiä kansakunnan historiassa. Nostot edustivat tärkeimpiä taisteluita Yhdysvaltojen käymissä sodissa. Concordin taistelu vuonna 1775 oli lähtölaukaus Yhdysvaltojen vapaussodalle ja sitä kautta ensimmäinen symboli amerikkalaisten halusta luoda yhteiskuntajärjestelmä irrallaan Isosta-Britanniasta. Gettysburg toimi symbolina sisällissodan kahtiajaolle ja siitä selviämiseksi. Normandia ja Khe Sanh edustivat 1900-luvun merkittävimpien sotien eli toisen maailmansodan ja Vietnamin sodan taisteluita. Ne toimivat vastaparinä toisilleen edustaen Yhdysvaltojen saavuttamaa voittoa ja kärsimää tappiota. Juuri Toisen maailmansodan taistelun ja Vietnamin sodan taistelun nostaminen vastakkain voidaan tulkita kritiikiksi edeltävän hallinnon harjoittamaa politiikkaa kohtaan kysymyksessä Irakin sodasta.

Historiaa on perinteisesti tulkittu poliitikkojen toimesta poliittisesti ja sitä on analysoitu yhteiskunnallisista lähtökohdista käsin, joten Barack Obama ei tässä suhteessa tehnyt poikkeusta. Pyrkimyksenä on ollut historian avulla vahvistaa tai heikentää vallitsevaa poliittista keskustelua tai ajattelutapaa. Historian poliittisesta käytöstä on tullut tarkoituksenhakuista, ja tutkija Pilvi Torstin mukaan ”tarkoituksellisuus viittaa yhtäältä hyvin aktiiviseen ja tietoiseen toimintaan, jossa historiaa tulkitaan, ’väännetään ja käännetään’, haluttuun suuntaan”.⁹⁹ Ajoittain tällaisen historiapolitiikan seuraukset ovat olleet tuhoisia esimerkiksi Euroopassa, jossa historian painolasti on ollut monien konfliktien syy, kun historiaa on käytetty edistämään poliittisia tavoitteita.

Saksalainen teoreetikko Jürgen Habermas nosti ensimmäisenä esille käsitteen ”historiapoliitiikka” (*Geschichtspolitik*) tarkoittaen sillä tiettyjen historiantutkijoiden käyttäneen vaikutusvaltaansa poliittisiin tarkoituksiin, koskien tulkintoja Saksan 1930- ja 1940-lukujen historiasta. Seppo Hentilän mukaan historiapolitiikka on tietoisesti

---

⁹⁹ Torsti 2008, 61–62; Swoboda & Wiersma 2009, 12, 15, 73.

tapahtuvaa tulkintaa, jossa menneisyyden tapahtumia pyritään jonkin nykypäivän poliittisen kysymyksen ratkaisemiseksi tulkitsemaan poliittisista lähtökohdista käsin. Hentilä myös korostaa tulkinnoissaan miten koko yhteiskunnallinen keskustelu osallistuu historiapolitiikan tekemiseen erilaisilla foorumeilla.¹⁰⁰ Historiapolitiikan keskiössä ovat siis ne poliittiset intressit, jotka muokkaavat historian käyttöä.

Historian vaikutus yhteiskuntaan esittäytyy sen kautta, millä tavalla historiaa pyritään hyödyntämään: onko kyseessä historian käyttäminen politiikan osana vai sen täydentäjänä selvitetessä menneisyyttä. Historiapolitiikassa tutkijoiden objektiivisuus ei ole ensisijainen tavoite, vaan enemmänkin halutun kaltaisen tuloksen saavuttaminen, jolloin poliittisella ideologialla on merkitystä siinä, miten historiaa tutkitaan ja miten se näyttäytyy.¹⁰¹ Yhdysvalloissa historian avulla on perusteltu niin sisä- kuin ulkopoliittisiakin toimitapoja ja historian avulla on johdettu amerikkalaisten arvojen edistämistä. Historia ei ole Yhdysvalloissa poliittisesti väritynyt vaan amerikkalaisen värityksen saanut, jolloin poliittiset ideologioiden sijaan historiaan vaikuttaa koko kansakunta. Virkaanastujaispuheissa ei näin ollen ole havaittavissa eroavaisuuksia siinä, mitä teemoja eri puolueiden presidentti korostaa, vaan viittaukset historiaan noudattelevat samaa linjaa puheesta toiseen. Puheissa nousevat eniten esille itsenäistymisen ajan tapahtumat, kansakunnan historiaan keskeisesti vaikuttaneet presidentit sekä Yhdysvaltain aseman ulkopoliittiset saavutukset 1900-luvulla, muun muassa ensimmäinen ja toinen maailmansota sekä kommunismin vastustaminen.

Harvoin voi aloittaa lauseella ”jo muinaiset roomalaiset...”, mutta käsiteltäessä Yhdysvaltojen virkaanastujaispuheita ja niissä esiintyvää poliittista järjestelmää ja presidenttien roolia, on lause hyvinkin sopiva. Rooman, erityisesti sen tasavaltalaisen kauden, perintö näkyi Yhdysvaltain irtaantumisessa Britanniasta ja myöhemmin hallintoa luotaessa. Yhdysvaltojen itsenäistyessä tasavaltalaiselle hallinnolle ei varsinaisesti ollut mallia. Sisällissota Englannissa 1600-luvun puolivälissä oli muuttanut maan hetkellisesti tasavallaksi, mutta paluu takaisin monarkiaksi oli tapahtunut vuonna 1660. Pienet tasavallat Euroopassa, kuten Sveitsin kantonit, Italian kaupunkivaltiot ja

---

¹⁰⁰ Hentilä 2004, 305–308.

¹⁰¹ Kalela 2012, 151–153; Pocock 2009, 10–11.

Hollannin provinssit, eivät sopineet kunnollisiksi malliksi maantieteellisesti laajan ja väestöllisesti suuren kansakunnan hallintojärjestelmälle.¹⁰²

1700-luvun poliittisessa keskustelussa korostui ajatus tasavaltojen homogeenisyydestä ja pienuudesta, sillä esimerkit olivat osoittaneet tasavaltalaisuuden olevan epäsopeva hallintomuoto maantieteellisesti laajassa valtiossa. Kuitenkin Yhdysvalloissa osa perustajaisistä, esimerkiksi James Madison ja muut federalismin kannattajat, tulkitsivat tasavaltalaisuuden toimivan myös maantieteellisesti laajoissa valtioissa edustuksellisen järjestelmän kautta, jossa sallittaisiin poliittisten ja sosiaalisten ryhmien vaikuttaminen edustukselliseen hallintoon tietyssä mittakaavassa.¹⁰³ Tasavaltalaisuuden katsottiin siis toimivan mikäli, Yhdysvalloissa ei olisi keskushallintoa, joka johtaisi kaikkea päätöksentekoa, vaan paikallisella tasolla olisi edellytykset toimia edustuksellisuuden periaatteiden mukaisesti ja mahdollistaa foorumit politiikan toteuttamista varten. Uskottiin, että näin voitaisiin estää Yhdysvaltoja toistamasta aikaisempien tasavaltojen esimerkkiä eri ryhmien välisistä ristiriitaisuuksista, jotka lopulta olivat johtaneet tasavaltalaisen järjestelmän päättymiseen.

Maaailmanhistoriasta löytyi kuitenkin yksi esimerkki tasavallasta, joka täytti Yhdysvaltojen vaatimukset. Tasavalta, jonka esimerkki tulisi monella yhteiskunnan osalla näkymään vielä vuosisatojen päästä Yhdysvalloissa: Rooman tasavalta. Antiikin Rooma nähtiin ideaalina mallina tasavaltalaiselle hallinnolle, joka irtaantui monarkiasta. Ensisijaisesti Rooman voiman ja mahdin nähtiin perustuvan järjestelmään, jossa kansalaiset hallitsivat itse itseään.¹⁰⁴ Kansalaisten hallinnosta tulikin voima, joka vei Yhdysvaltoja eteenpäin ja jossa korostettiin yksilön asemaa sekä vastuuta yhteiskunnassa ylitse valtion.

Useat Yhdysvaltojen perustamiseen osallistuneet johtajat kuten John Adams, Thomas Jefferson ja Alexander Hamilton näkivät Rooman vaaliseen kansalaisten vapautta ja nostaneen tasavaltalaisuuden hallitsevaksi arvoksi yhteiskunnassa.¹⁰⁵ Rooman vaikutus ei jäänyt pelkästään abstrakteihin arvoihin vaan se konkretisoitui monella eri tavalla. Kaupunkeja nimettiin antiikin mukaan kuten esimerkiksi Rome, Syracuse ja Troy,

---

¹⁰² Wood 2011, 58.

¹⁰³ Wood 2006, 601, 616–620.

¹⁰⁴ Wood 2011, 68.

¹⁰⁵ Wood 2011, 72.

hallinnon keskuksiksi muodostui Rooman mallin mukaan Capitol-kukkula Washingtonissa ja valtaa käyttivät senaatti ja senaattorit. Useat latinankieliset motot ja kotkan ottaminen Yhdysvaltojen symboliksi heijastivat niin ikään antiikin Rooman vaikutusta.¹⁰⁶

Roomaa ei kuitenkaan aina nähty pelkästään positiivisena esimerkkinä Yhdysvaltojen hallinnolle. William Henry Harrison katsoi vuonna 1841, 65 vuotta Yhdysvaltojen itsenäistymisen jälkeen, että antiikin Rooman ihannointi oli johtanut perustuslain laatimisessa liian vahvaan toimeenpanovaltaan. Toimeenpanovalta oli saanut vahvoja vaikutteita Britannian hallitsijan roolista, mutta Harrisonin käsityksen mukaan samanlainen valta oli aikoinaan myönnetty Julius Caesarille, joka sortui itsevaltiuteen.¹⁰⁷ Historiallisessa perspektiivissäkään tasavallan perustaminen ei taannut sen säilymistä, mikäli sitä johtavat ihmiset toimisivat väärin. Tästä löytyi viitteitä Caesarin kaudelta Roomasta, Englannin Cromwellista, joka oli syrjäyttänyt kuninkaan ja tehnyt maasta tasavallan, sekä Latinalaisen Amerikan vapauttajasta Simon Bolivarista, joka myös oli tasavallan puolesta taisteltuaan ajautunut itsevaltaiseksi johtajaksi.¹⁰⁸

Todellinen konkretian osoitus Rooman vaikutuksesta Yhdysvaltoihin tuli näkymään modernin aikakauden Rooman nousussa Potomac-joen varteen. Yhdysvaltojen pääkaupungista Washingtonista haluttiin alusta alkaen tehdä amerikkalaisuuden näyteikkuna. Pierre L'Enfant suunnittelema kaupunki tuli heijastelemaan tasavallan ja myöhemmin demokratian mahtia. Kaupungin arkkitehtuuriin sisällytettiin kaikki klassismin elementit, ja useat hallintorakennukset tehtiin marmorista. 1900-luvun alkupuolella kaupunkiin alkoi nousta Rooman esikuvan mukaisia temppeleitä, joissa ei palvottaisi jumalia vaan jotka oli omistettu kansakunnan suurmiehille. Näin suurmiehillä symboloitiin kansallista identiteettiä sekä historiaa, jossa yhdistyivät heidän tulkinnoissaan vahvat uskonnolliset viittaukset valittuun kansaan, joka personoituisi amerikkalaisuudessa.¹⁰⁹ Näyttävimpiä tuli Abraham Lincoln ja Thomas

---

¹⁰⁶ Wood 2011, 74–75.

¹⁰⁷ William Henry Harrison 1841.

¹⁰⁸ William Henry Harrison 1841.

¹⁰⁹ Smith 2003, 240–241.

Jeffersonin pyhäköistä sekä Washingtonin monumentista.¹¹⁰ Ronald Reagan puki näkymän seuraavasti sanoiksi omassa virkaanastujaispuheessaan 1981, joka hänen tahdostaan pidettiin ensimmäistä kertaa kongressirakennuksen länsipuolella:

”Tässä seisoessa näkee suurenmoisen näyn, joka paljastaa tämän kaupungin erityislaatuisen kauneuden ja historian. Avoimen puistokäytävän päässä ovat pyhäköt niille suurmiehille, joiden olkapäillä seisomme tänään. Suoraan edessäni on monumentti monumentaalaiselle miehelle: George Washington, kansakunnan isä. Nöyryyden mies, joka nousi suuruuteen vastahakoisesti. Hän johti Amerikan ulos vallankumouksen voitosta kansakunnan lapsuuteen. Toisella puolella mahtava muistomerkki Thomas Jeffersonille. Itsenäisyysjulistus loistaa hänen kaunopuheisuuttaan. Ja Heijastusaltaan takana, Lincolnin muistomerkin arvokkaat pylväät. Kuka voikaan ymmärtää sydämessään Amerikan merkitystä, löytää sen Abraham Lincolnin elämästä.¹¹¹

Ronald Reagan yhdisti näin menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden yhteen. Menneisyydestä nostettiin esiin ne henkilöt, joiden tekojen ansiosta nykypäivän amerikkalaiset voivat elää hyvässä maassa. Näiden henkilöiden teot myös varmistivat sen, että Yhdysvaltojen tulevaisuus on turvattu. Reaganin lausahduksessa näkyy selkeästi, miten historiaa käytetään poliittisesti hyödyksi. Sen avulla vedotaan amerikkalaisten kansallistunteeseen ja pyritään esittämään nykyinen presidentti yhtä hyvänä henkilönä kuin edeltäjänsä. Virkaanastujaispuheen monumentteja koskeva osuus oli tarkoin harkittu. Reaganin puheen edetessä miljoonat amerikkalaiset pystyivät television välityksellä näkemään monumentit, kameran kohdistuessa niihin puheen edetessä. Lehdistö ei myöskään jättänyt huomioimatta Reaganin puheen historiallisia viitteitä ja suurta symboliarvoa: ”Ensimmäistä kertaa seremonia katsoi alas Capitolin länsipuolelta, Mall:ia pitkin, menneisyyden presidenttien marmorisille muistomerkeille, ja edelleen aina amerikkalaisten sotilaiden, tunnettujen ja tuntemattomien, hautamuistomerkeille.”¹¹²

---

¹¹⁰ Washingtonin monumentti on 169 metriä korkea ja kaupungissa on edelleen voimassa laki vuodelta 1910, joka kieltää rakentamasta Washington D.C.:n alueelle monumentin korkeutta ylittäviä rakennuksia.

¹¹¹ Ronald Reagan 1981: “Standing here, one faces a magnificent vista, opening up on this city’s special beauty and history. At the end of this open mall are those shrines to the giants on whose shoulders we stand. Directly in front of me, the monument to a monumental man: George Washington, Father of our country. A man of humility who came to greatness reluctantly. He led America out of revolutionary victory into infant nationhood. Off to one side, the stately memorial to Thomas Jefferson. The Declaration of Independence flames with his eloquence. And then beyond the Reflecting Pool the dignified columns of the Lincoln Memorial. Whoever would understand in his heart the meaning of America will find in the life of Abraham Lincoln.”

¹¹² The Wall Street Journal 21.1.1981: “For the first time the ceremony looked down from the West Front of the Capitol, along the Mall to the marble monuments of presidents past and, beyond, to the tombs of American soldiers, known and unknown.”

Nostamalla esiin virkaanastujaispuheessaan kansallisen identiteetin kannalta keskeiset presidentit, Reagan legitimoit oman asemansa osana suurta presidenttien historiaa. Historiaa hyödynnetään näin poliittisesti ja politiikkaa pyhitetään historian avulla.¹¹³ Tärkeää on myös huomata miten Reaganin virkaanastujaispuheessa historiaa käytetään kansallistunteen kohottamiseen ja kansalaisten valjastamiseen laajemman yhteisen hyvän palvelemiseksi, kun kansakunnan menneisyydestä nostetaan esiin idealistisia kuvia, muun muassa Yhdysvaltojen itsenäistymisen tapahtumat. Näin sukupolvet liittyvät kiinteästi toisiinsa, jolloin koko kansakunnan nykyisyys voi pohjautua Yhdysvaltojen tapauksessa yli parinsadan vuoden päähän.¹¹⁴

Yhdysvaltain historiaa käytetään virkaanastujaispuheissa hyödyksi kahdella eri tavalla. Sillä luodaan jatkuvuutta presidentti-instituutiosta ja kansakunnan elämässä sekä perustellaan toimintatapoja: noudatamme näitä periaatteita koska aikaisemminkin ne toimivat hyvin. Näin Yhdysvalloissa syyllistytään historian osalta anakronismiin, kun kymmeniä vuosia, jopa vuosisatoja vanhoista asioista ja tapahtumista puhutaan kuin ne olisivat tapahtuneet vasta eilen, joskin nykypäivän kontekstissa. Esimerkiksi Yhdysvaltain vapaussota 1775–1783 näyttäytyy edelleen osoituksena amerikkalaisten päättäväisyydestä, jota voi verrata vielä nykypäiväänkin. Asiassa on menty jopa niin pitkälle, että sekä presidentti Reagan että Obama ovat korostaneet vapaussodan erästä taistelua ratkaistaessa taloudellisia ongelmia ja luoneet sitä kautta virkaanastujaispuheen tyylin vaatimaa tunnelmaa.¹¹⁵ Valley Forgen taistelua talvella 1777 pidetään käännekohtana Amerikan vallankumouksessa, joka vahvisti siirtokuntien asemaa taistelussa brittejä vastaan. Taistelu heijastaa merkittävän muutoksen alkamista yhteiskunnan tilassa. Sekä Reagan että Obama tulivat presidenteiksi Yhdysvaltalaisen yhteiskunnan kuohunnan keskellä ja Valley Forgen nostaminen esiin heidän puheissaan voidaan tulkita pyrkimykseksi osoittaa poliittisen linjan radikaalia suunnanmuutosta entisestä sekä kansallisen itsetunnon palautumista. Erityisesti kansallisen identiteetin sekä patriotismin vahvistaminen onkin virkaanastujaispuheen tärkeimpiä tehtäviä.

Jatkuvuutta osoitetaan historiallisesti henkilöiden ja tapahtumien kautta. Henkilöiden kohdalla viitataan edeltävään presidenttiin, millä pyritään osoittamaan hallinnon

---

¹¹³ Kalela 2000, 121–122.

¹¹⁴ Kettunen 2008, 16.

¹¹⁵ Ronald Reagan 1981, Barack Obama 2009.

jatkuvuutta presidentin henkilön vaihdoksesta huolimatta. Laajemmassa kontekstissa koko presidentti-instituutio sidotaan yhteen viittaamalla presidentteihin, joilla on ollut suuri vaikutus kansakunnan historiassa. Poliittisella kannalla ei tässä suhteessa ole merkitystä, sillä tietyt presidentit ovat nousseet selkeästi puoluepolitiikan yläpuolelle. Eniten viittauksia suorasti tai epäsuorasti on tehty luonnollisesti maan ensimmäiseen presidenttiin George Washingtoniin, joka vaikutti esimerkillään presidentti-instituution kehitykseen.¹¹⁶ Toinen presidentti, johon viitataan paljon virkaanastujaispuheissa, on itsenäisyysjulistuksen laatija Thomas Jefferson.¹¹⁷ Merkillepantavaa on miten Abraham Lincoln, henkilö, joka vaikutti Yhdysvaltojen säilymiseen yhtenäisenä ja kansalaisoikeuksien lisäämiseen ei ole saanut virkaanastujaispuheissa huomiota kuin vasta 1940-luvulta alkaen.¹¹⁸ Tämä voidaan tulkita olevan seurausta kansalaisoikeuksien edistymisestä sekä Yhdysvaltain sisällissodan ja sitä seuranneen rotuerottelujärjestelmän uudelleenarvioinnista, joiden vastustamisen symboliksi Abraham Lincoln nousi. Barack Obaman Lincolnin korostamiseen liittyy syvempiä siteitä Obaman pitäessä Lincolnia poliittisena esikuvanaan; tähänkin asetelmaan liittyy vahvasti rotukysymys.¹¹⁹

Historia suhteutuu aina nykyhetken politiikkaan. Usein ajatellaan historian olevan jotain menneisyydestä kumpuavaa tulkintaa, joka olisi irrallaan ympäröivän yhteiskunnan käsitteistä ja tulkinnoista. Kuitenkin virkaanastujaispuheissa historia on tehty läsnä olevaksi henkilöiden, tapahtumien ja mielikuvien esiin nostamisen kautta, jolloin menneisyydestä tulee olennaisen osa poliittista toimintaa. Heino Nyysönen on tuonut esille historian poliittisessa hyödyntämisessä käsitteen menneisyyteen suuntautuva politiikka, jolla hän tarkoittaa tiettyjen historiallisten faktojen siirtämistä syrjään poliittisessa keskustelussa ja toisten tuomista tilalle. Nyysönen tulkitsee tätä kautta menneisyyden tarkastelun olevan kaiken muun ohella myös poliittinen kysymys.¹²⁰

---

¹¹⁶ John Adams 1797, Thomas Jefferson 1801, Martin van Buren 1837, Zachary Taylor 1849, Franklin Pierce 1853, James Buchanan 1857, Rutherford B. Hayes 1877, Grover Cleveland 1885, Benjamin Harrison 1889, William McKinley 1897, Theodore Roosevelt 1905, Franklin D. Roosevelt 1941, Jimmy Carter 1977, Ronald Reagan 1981, 1985, George H. W. Bush 1989, Bill Clinton 1993, Barack Obama 2009.

¹¹⁷ James Madison 1809, James Polk 1845, Grover Cleveland 1885, Ronald Reagan 1985, Bill Clinton 1993, George W. Bush 2001.

¹¹⁸ Franklin D. Roosevelt 1941, Ronald Reagan 1985, Barack Obama 2009.

¹¹⁹ Barack Obama 2009. Barack Obaman läheistä suhdetta Abraham Lincolnin lisää se, että molemmat ovat edustaneet Illinoisin osavaltiota Yhdysvaltain kongressissa.

¹²⁰ Nyysönen 1999, 13–14.

Lähihistoriaa nostetaan esille kiittämällä edeltävään presidenttiä tämän palveluksista kansakunnalle.¹²¹ Tällainen edeltäjän kiittäminen on vanha tapa, mutta vakiintunut siitä tuli vasta 1970-luvulla. Yleisesti virkaanastujaispuheissa tällainen kiittäminen tapahtuu heti virkaanastujaispuheen alussa, jonka jälkeen keskitytään uuden hallinnon aseman vahvistamiseen. Koska tapa on vakiintunut, niin se on yleensä pakko tehdä, huolimatta siitä, millainen edeltävä presidentti olisi ollut tai millaista politiikkaa harjoittanut. Ristiriitaisin kiittäminen tapahtui tammikuussa 2009, jolloin Obama seurasi Bush nuorempaa presidenttinä. Bushin virkakaudet 2001–2009 olivat johtaneet Yhdysvallat osaksi kahta sotaa ja talous oli romahtanut. Obama omistikin Bushin kiittämiseksi ainoastaan pari riviä, mikä korostaa tavan vakiintunutta luonnetta: Obama kiitti Bushia ainoastaan siitä syystä, että hänen oli pakko. Mikäli hän ei olisi kiittänyt edeltäjänsä millään tavoin, olisi asia nostettu näkyvästi esiin mediassa, jolloin virkaanastujaispuheessa esitetyt tärkeät asiat olisivat jääneet vähemmälle huomiolle.

Yhdysvaltain irtaantuminen Britanniasta, vapaussota, kansakunnan perustajaisät, itsenäisyysjulistus sekä perustuslaki muodostavat yhdessä kokonaisuuden, jota nostetaan esille virkaanastujaispuheissa. Näin presidentit pyrkivät ulottamaan oman valtansa kansakunnan syntyhetkiin saakka.¹²² Erityisesti perustajaisien maininnassa on korostettu hyveitä, ahkeruutta, velvollisuudentuntoa, päättäväisyyttä sekä korkeaa moraalialia, ja näin pyritty osoittamaan myös uuden presidentin edustavan näitä samoja arvoja ja hyveitä. Myös perustamisasiakirjat symboloivat menneisyyden tuomista nykyaikaan, sillä niiden katsotaan johdattaneen Yhdysvallat nykyisenkaltaiseksi kansakunnaksi ja estäneen maan ajautumiseen historian saatossa anarkiaan.

Virkaanastujaispuheissa esiintuodulla historialla on pyritty vahvistamaan sisä- ja ulkopoliittisia päämääriä. Jokainen uusi hallinto nähdään osana pitkää jatkumoa kansakunnan historiassa ja sen tapahtumat osana pitkässä tarinassa täydellisemmän unionin muodostamiseksi. Toisessa virkaanastujaispuheessaan 1997 Bill Clinton loi katsauksen päättyvään vuosisataan uuden vuosituhannen kynnyksellä.

---

¹²¹ James Monroe 1817, 1825, Andrew Jackson 1829, Martin van Buren 1837, William H. Taft 1909, Jimmy Carter 1977, Ronald Reagan 1981, George H. W. Bush 1989, Bill Clinton 1993, George W. Bush 2001, Barack Obama 2009.

¹²² Martin van Buren 1837, Franklin Pierce 1853, Abraham Lincoln 1861, Rutherford B. Hayes 1877, James Garfield 1881, William McKinley 1901, Warren G. Harding 1921, Franklin D. Roosevelt 1941, Lyndon Johnson 1965, Richard Nixon 1973, George W. Bush 2005.

”Lupaus Amerikasta syntyi 1700-luvulla siitä vakaasta uskomuksesta, että me kaikki olemme luotu tasa-arvoisiksi. Se ulotettiin ja säilytettiin 1800-luvulle, jolloin kansakuntamme levittäytyi yli mantereen, pelasti unionin ja lakkautti orjuuden kauhean taakan.

Sitten, vaikeuksissa ja voitoissa, se lupaus räjähti maailmaan tehden tästä Amerikan vuosisadan.

Ja mikä vuosisata se onkaan ollut. Amerikasta tuli maailman mahtavin teollisuusvalta, se pelasti maailman tyrannialta kahdessa maailmansodassa ja pitkässä kylmässä sodassa, ja yhä uudestaan se ulottautui yli maailman niille miljoonille, jotka, kuten mekin, kaipasivat vapauden siunausta.

Tällä matkalla amerikkalaiset loivat suuren keskiluokan ja turvatuun vanhuuden, rakensivat voittamattomia oppimiskeskustoja ja avasivat koulutuksen kaikille, halkaisivat atomin ja tutkivat taivaita, keksivät tietokoneen ja mikrofonin, ja syvensivät oikeuden alkulähdettä toteuttaen kansalaisoikeuksien vallankumouksen afroamerikkalaisille ja kaikille vähemmistöille ja ulottaen naiset kansalaisuuden, mahdollisuuksien ja arvokkuuden piiriin.”¹²³

Bill Clinton jakoi puheensa historiaosuuden kahteen osuuteen: 1700- ja 1800-lukuihin sekä 1900-luvulla Yhdysvaltain yhteiskunnassa ja kansainvälisessä asemassa tapahtuneisiin muutoksiin. Clinton aloittaa historian hyödyntämisen Yhdysvaltojen itsenäistymisestä ja sen ajan poliittisesta keskustelusta. Keskeisimpänä käsitteenä Clintonin puheessa toimi itsenäisyysjulistuksen kirjaus kaikkien ihmisten tasa-arvosta. Clinton korosti näin sitä, mitä amerikkalaiset toivoivat yhteiskunnaltaan mutta eivät toteuttaneet. Orjuuden mainitseminen ja sen lakkauttaminen sisällissodan jälkeen korostaa tasa-arvon vaikutusta. Clinton tulkitsee tasa-arvon ihannoinnin olleen kantava voima myös 1900-luvulla. Tässä suhteessa hän tekee suuren poikkeuksen erityisesti ulkopoliittisissa kysymyksissä, joissa on perinteisesti korostettu vapauden merkitystä Yhdysvaltain ulkopolitiikassa eikä niinkään tasa-arvoa.

---

¹²³ Bill Clinton 1997: “The promise of America was born in the 18th century out of the bold conviction that we all are created equal. It was extended and preserved in the 19th century, when our nation spread across the continent, saved the union, and abolished the awful scourge of slavery. Then, in turmoil and triumph, that promise exploded onto the world stage to make this the American Century. And what century it has been. America became the world’s mightiest industrial power; saved the world from tyranny in two world wars and a long cold war; and time and again, reached out across the globe to millions who, like us, longed for the blessings of liberty. Along the way, Americans produced a great middle class and security in old age; built unrivaled centers of learning and opened public schools to all; split the atom and explored the heavens; invented computer and the microphone; and deepened the wellspring of justice by making revolution in civil rights for African Americans and all minorities, and extending the circle of citizenship, opportunity and dignity to women.”

Yhdysvaltain yhteiskunnan muuttumisesta Clinton korosti erityisesti vähemmistöjen, kuten naisten, mustien ja köyhien, aseman parantumista. Tässä muutoksessa korostuu keskiluokan kasvaminen, koulutuksen mahdollistaminen kaikille amerikkalaisille sekä kansalaisoikeuksien toteuttamisen naisten ja erityisesti mustien kohdalla. Teemat, joita Clinton puheessaan nosti esille olivat hyvin tyypillisiä virkaanastujaispuheen genrelle: amerikkalaiset arvot, kansan yritteliäisyys ja ahkeruus, sekä Yhdysvaltain tärkeä asema kansainvälisessä politiikassa. Hän toi esille tärkeimpiä yksittäisiä asioita Yhdysvaltain historiasta ja yhteiskunnan muuttumisesta. Pilvi Torsti on määritellyt kolme motiivia historiapolitiikan harjoittamisessa: ulkopoliittinen motiivi, sisäpoliittinen motiivi ja universaalinen hyvä motiivi.¹²⁴ Bill Clintonin toisen virkaanastujaispuheen historiapolitiikassa nämä kaikki kolme motiivia yhdistyvät.

Bill Clintonin ja useiden muiden Yhdysvaltain presidenttien virkaanastujaispuheiden kohdalla voidaan puhua historian julkisesta käytöstä. Historian julkisella käytöllä tarkoitetaan tämän päivän lähtökohdista tapahtuvaa menneisyyden arvottamista. Seppo Hentilä tulkitsee, että ”nykyaika tulkitsee menneisyyttä huomisen tarpeita varten vaikuttaakseen huomisen politiikkaan”, varsinkin suuret vastakkainasettelut ovat lisänneet historian julkista käyttöä.¹²⁵ Näin menneisyyden avulla pyritään ohjaamaan tulevaisuutta tämän päivän poliittisia keinoja käyttäen.

Historia on siis olennainen osa Yhdysvaltalaisista yhteiskuntaa ja poliittista retoriikkaa. Parhaiten historian ja nykyisyyden yhteyden politiikassa on tiivistänyt presidentti Calvin Coolidge omassa virkaanastujaispuheessaan vuonna 1925 toteamalla, ettei kansakunnan menestystä voi jatkaa, mikäli kansalaiset eivät jatka oppimasta menneisyydestä.¹²⁶ Coolidgen toteamus oli selkeä osoitus historian merkityksestä kansakunnan tulevaisuuden kannalta sekä osana politiikkaa. Virkaanastujaispuheiden retoriikassa historia yhdistää menneisyyden ja nykyisyyden luoden jatkuvuutta. Jatkuvuuden lisäksi menneisyydellä vahvistetaan kansallista itsetuntoa ja amerikkalaisten omaleimaisuutta maailman kansojen joukossa. Parempaa foorumia tällaiselle historian julkiselle käytölle tuskin löytyy kuin virkaanastujaispuhe, jonka tarkoituksena on ennen kaikkea yhtenäisyyden luominen ylitse puoluepolitiikan.

---

¹²⁴ Torsti 2008, 66–68.

¹²⁵ Hentilä 1998.

¹²⁶ Calvin Coolidge 1925.

5 ARVOKESKEINEN POLITIIKKA PUHEISSA

”Tasa-arvoista ja täsmällistä oikeutta kaikille ihmisille, riippumatta osavaltiosta tai vakaumuksesta, uskonnosta tai politiikasta; rauhaa, kauppaa ja ystävällisiä suhteita kaikkien kansojen kanssa, hankalia liittolaisuuksia ei kenenkään; osavaltioiden hallintojen oikeuksien tukemista, [...] julkinen talous kansalaisten kustannuksella, jotta työtä voidaan kevyesti rasittaa; kunniallinen velkojemme maksu ja kansalaisten pyhän luottamuksen säilyttäminen; maatalouden ja kaupan edistäminen; [...] uskonnonvapaus, lehdistönvapaus, ja henkilönpapaus Habeas Corpusen suojaan ja oikeudenkäyntiin puolueettoman valamiehiston edessä.”¹²⁷

Thomas Jefferson

Virkaanastujaispuheessaan 4.3.1801

Antiikin retoriikassa määriteltiin vakuuttavan puhumisen keinojen lisäksi asioita, joita poliitikon olisi syytä tuoda esille puheissaan. Näihin politiikan osa-alueisiin kuuluivat valtiontalous, sota ja rauha, maanpuolustus, ulkomaankauppa sekä lainsäädäntö.¹²⁸ Nämä yli kaksituhatta vuotta vanhat näkökulmat toistuvat edelleen Yhdysvaltain presidenttien virkaanastujaispuheissa. Virkaanastujaispuheissa tuodaan esille vaihtelevasti konkreettisia poliittisia avauksia ja näkökulmat on usein sidottu ympäröivän yhteiskunnan tapahtumiin. Sisä-, talous- ja ulkopolitiikan teemat ovat toistuvuudessaan paljolti samoja puheesta toiseen ja vain korostukset vaihtelevat. Thomas Jeffersonin virkaanastujaispuhe toimii tästä genrestä tyypillisenä esimerkkinä. Vuoden 1801 virkaanastujaispuheessaan hän nosti esille pääkohdat talous-, sisä- ja ulkopolitiikasta, joita uusi hallinto tulisi harjoittamaan, sekä osavaltioiden oikeuksista suhteessa keskushallitukseen. Nämä politiikan näkökulmat hän yhdisti amerikkalaisiin arvoihin ja keskeisimpiin vapauksiin, jotka olivat tasavaltalaisen yhteiskuntajärjestelmän tukipilarit.

---

¹²⁷ Thomas Jefferson 1801: “Equal and exact justice to all men, of whatever state or persuasion, religious or political; peace, commerce, and honest friendship with all nations, entangling alliances with none; the support of the state governments in all their rights, [...] economy in the public expense, that labor may be lightly burdened; the honest payment of our debts and sacred preservation of the public faith; encouragement of agriculture, and commerce; [...] freedom of religion, freedom of the press, and freedom of person under the protection of the Habeas Corpus, and trial by juries impartially selected.”

¹²⁸ Aristoteles 1997, 15.

Tässä tutkielmassa olen jakanut virkaanastujaispuheissa ilmenevän arvokeskeisen politiikan sisä-, talous- ja ulkopoliittikkaan sekä siihen, miten keskushallinto suhtautuu osavaltioihin. Alaluvuissa tuon esille sellaisia keskeisimpiä virkaanastujaispuheissa presidenttien esiin nostamia poliittisia kysymyksiä, jotka yhdistyvät vahvasti amerikkalaisiin arvoihin. Tarkastelen sitä, miten näistä tietyistä poliittista kysymyksistä puhuttiin virkaanastujaispuheen ajankohtana.

5.1 1800-luku sisäpolitiikan vahvana kautena

Yhdysvaltain presidentin harjoittamaa sisäpolitiikkaa rajaa erityisesti osavaltioiden laaja, perustuslaissa taattu itsemääräämisoikeus.¹²⁹ Tämä kaventaa selkeästi liittovaltion mahdollisuuksia sisäpolitiikan harjoittamisessa. Yhdysvalloissa sisäpolitiikka on usein nähty vastapainona ulkopoliitikalle, varsinkin 1900-luvulla. Erityisesti vaikeina aikoina on ulkopoliitikalla pyritty siirtämään huomio sisäpoliittisista ongelmista toisaalle, mahdollistaen laajemman liikkumatilan kotimaan kysymysten ratkaisemiseksi. Vetoamalla ulkopoliittiseen ongelmaan on ollut mahdollista hakea puolueajat ylittävää yhteistyötä sisäpoliittiseen kysymykseen, jonka ratkaiseminen palvelisi myös ulkopoliittisen tilanteen parantamista. Esimerkiksi Kennedyn ja Johnsonin virkaanastujaispuheissa 1960-luvulla korostettiin ulkopoliitiikan tärkeyttä jättäen tuolloin kiivaana käyneen kansalaisyhteiskunnan keskustelun taka-alalle. Tällainen poliittinen toiminta on ollut vallalla myös ristiriitojen hallitessa kansakuntaa, jolloin ulkopuolisella vihollisella on pyritty hakemaan yhtenäisyyttä.

Sisäpolitiikan vahva kausi virkaanastujaispuheissa ajoittui 1800-luvulle, minkä jälkeen suorat viittaukset sisäpolitiikkaan ovat olleet harvinaisia. Suurin osa sisäpolitiikan käsittelystä siirtyikin vuosittain pidettävään kansakunnan tilaa käsittelevään puheeseen, jossa pystyttiin suoraan tuomaan uusia esityksiä lainsäädäntöelimen pohdittavaksi. Sisäpolitiikan osalta olen nostanut virkaanastujaispuheista esille sellaiset sisäpoliittiset kysymykset, jotka olivat vahvasti yhteydessä amerikkalaisiin arvoihin. Tällaisia kysymyksiä olivat ensisijaisesti alkuperäiskansojen asema suhteessa valkoisiin sekä unionin laajentuminen. Kolmas amerikkalaisten arvojen kautta nähty sisäpoliittinen

---

¹²⁹ Tocqueville 1835/2006, 120–125.

kysymys oli orjuus ja sen vaikutukset rotukysymyksiin, joiden käsittely jatkui pitkälle 1900-luvulle, vaikka teema profiloituikin enemmän 1800-luvun keskusteluun.

On mielenkiintoista havaita, että juurikaan muita sisäpoliittisia näkökulmia ei näiden kolmen teeman lisäksi ole tuotu esille virkaanastujaispuheissa, ja esimerkiksi sosiaali- ja terveystieteiden korostaminen tai koulutus ei ole saanut juuri huomiota. Näitä näkökulmia on tuotu esille hyvin lyhyesti ja pintapuolisesti, ja yleensä ne ovat liittyneet laajempiin kokonaisuuksiin, kuten yhdessä virkaanastujaispuheen kappaleessa lueteltuun laajaan joukkoon asioita, jotka ovat tärkeitä ja joita yritetään edistää.¹³⁰ Nämä kysymykset ovat näkyneet paremmin *Kansakunnan tila* – puheissa.

5.1.1 Alkuperäiskansat – moraalinen taakka

Amerikan alkuperäisasukkaiden kanssa katsottiin olleen ongelmia jo ennen Yhdysvaltojen itsenäistymistä. Siirtokuntien väestön siirtyminen rannikoilta itään päin johti väistämättä konflikteihin uudisraivaajien ja intiaanien kesken. Intiaanien ja uudisasukkaiden väliset ristiriidat jatkuivat pitkälle 1800-luvulle. Virkaanastujaispuheissa huoli intiaaneista nostettiin esiin hyvinkin tasaisesti monien presidenttien toimesta.¹³¹ Intiaanit nähtiin puheissa enemmän sosiaalisena ja moraalisenä ongelmana kuin pelkkänä turvallisuusuhkana, vaikkakin Yhdysvaltain hallitusten politiikka johti tosiasiallisesti verisiin intiaanisotiin pitkin 1800-lukua.

Intiaanikysymyksen sosiaalista ulottuvuutta toi esille jo Thomas Jefferson vuonna 1805. Intiaanien kouluttaminen nähtiin tärkeäksi toimeksi, jotta heidät saataisiin integroitua yhteiskuntaan.¹³² Amerikkalaisten arvojen mukaisesti intiaaneista huolehtiminen oli amerikkalaisten moraalinen velvollisuus, jota uuden kansakunnan täytyi noudattaa. Näkemys moraalista velvollisuudesta liittyi amerikkalaisten ylemmydentuntoon suhteessa alkuperäisasukkaisiin ja sen aikaisiin teorioihin rotujen hierarkkisuudesta. On mielenkiintoista havaita, että intiaanit nähtiin hyvinkin erilaisessa asemassa Yhdysvalloissa kuin mustat, joiden koulutustarpeesta ei puhuttu kuin vasta sisällissodan jälkeen ja silloin kesti vielä sata vuotta ennen kuin mustat saivat täydet

---

¹³⁰ Calvin Coolidge 1925, Herbert Hoover 1929, Lyndon Johnson 1965, George W. Bush 2001, Barack Obama 2009.

¹³¹ James Madison 1809, James Monroe 1817, 1821, Andrew Jackson 1829.

¹³² Thomas Jefferson 1805.

kansalaisyhteisöt. Amerikkalaiset pystyivät helpommin samaistumaan intiaaneihin kuin mustiin intiaanien muodostaessa omat järjestäytyneet yhteisönsä, joita amerikkalaiset pitivät yhtenä sivistyneisyyden merkinä.

1800-luvun rotuteorioissa Yhdysvalloissa korostui intiaanien kohdalla erityissuhde valkoisten amerikkalaisten kanssa. Rotujen välisessä hierarkiassa intiaanit olivat luonnollisesti alempiarvoisia, mutta heissä nähtiin piirteitä, jotka mahdollistaisivat integroitumisen osaksi valkoisten yhteiskuntaa.¹³³ Näissä rotuteorioissa intiaanien perinteisiä tapoja kunnioitettiin ja heidän muodostamansa yhteisöt nähtiin välivaiheena kohti sivistynyttä yhteiskuntaa. Intiaanien olemassa olevaa kulttuuria ei kuitenkaan otettu huomioon, koska tällöin ryhmän integroiminen osaksi valkoista kulttuuria olisi nähty mahdottomaksi. Rotuteorioissa käsiteltiin intiaaneja ainoastaan valkoisten lähtökohdista käsin ja ajatellen sitä, mikä valkoisten mielestä on ihmisyyden tavoite. Tämä tulkinta edusti selkeästi sosiaalidarvinistisia lähtökohtia.

1800-luvun loppupuolella intiaanikysymys korostui entisestään. Intiaanisodat olivat käynnissä keskilännessä eikä reservaattijärjestelmä ollut tuottanut haluttuja tuloksia. Muun muassa Grover Cleveland totesi 1885 tilanteen rauhoittamisen vaativan intiaanien kouluttamista ja heidän opettamista tienaamaan itse elantonsa.¹³⁴ Eri hallitusten politiikka intiaanien tilanteen parantamiseksi johti kuitenkin huonoon kehitykseen. Aiemmin metsästämään ja vaeltamaan tottuneet intiaaniheimot eivät kokeneet paikalleen asettumista ja maanviljelystä omaksi elinkeinokseen, mikä ajoi heidät entistä syvempään köyhyteen. 1900-luvulle tultaessa intiaanikysymys menetti merkityksensä virkaanastujaispuheen genressä, kun suurin osa intiaaneista oli muuttanut kaupunkeihin ja vain pieni vähemmistö jäi reservaatteihin säilyttäen oman kulttuurinsa.

5.1.2 Unionin laajentuminen kohtalon johdatuksessa

Toinen merkittävä sisäpoliittinen kysymys virkaanastujaispuheen genressä koski Yhdysvaltojen laajentumista, jossa yhdistyivät koko 1800-luvun ajan sisä- ja ulkopoliittiset näkökohdat. Sisäpoliittisesti haluttiin vakiinnuttaa unionin valtaa ja lisätä amerikkalaisten elinmahdollisuuksia, kun taas ulkopoliittisesti tärkeäksi kysymykseksi

---

¹³³ Hunt 2009, 52–53.

¹³⁴ Grover Cleveland 1885.

nähtiin rajojen turvaaminen, mikä tapahtui helpoiten Yhdysvaltojen laajentuessa rannikolta rannikolle. Yhdysvaltojen laajentuminen alkoi jo vuonna 1783, kun Mississippijoen itäpuolinen alue liitettiin Yhdysvaltoihin. Tällöin asutus oli siirtynyt pikkuhiljaa alkuperäisten kolmentoista siirtokunnan alueelta länttä kohti. Thomas Jeffersonin kaudella 1801–1809 tapahtui merkittävä aluelaajennus, kun hänen hallituksensa onnistui ostamaan vuonna 1803 Ranskalta Louisianan, joka tuohon aikaan käsitti suuren osan Yhdysvaltain nykyistä keskilänttä.¹³⁵ Jefferson itse totesi virkaanastujaispuheessaan, että oli tärkeää saada Mississippijoen ranta asutettua myös joen toiselta puolelta Yhdysvaltain kansalaisilla eikä vieraan vallan edustajilla.¹³⁶ Virkaanastujaispuheissa unionin laajentuminen tulkittiin 1800-luvun alussa turvallisuuspoliittisena kysymyksenä, jossa yhdistyivät taloudelliset näkökulmat kansalaisten elinmahdollisuuksien parantamisessa.

James Monroen kaudella 1817–1825 liittovaltio oli laajentunut moninkertaisesti alkuperäisistä kolmestatoista siirtokunnasta. Uusien alueiden sitominen tiiviisti yhteen itärannikolle nähtiin tärkeäksi liittovaltion yhtenäisyyden kannalta. Tästä johtuen presidentti Monroe esitti virkaanastujaispuheessaan laajan tie- ja kanavaverkon rakentamista kaupankäynnin edistämiseksi¹³⁷, mutta erityisesti kanavahankkeella ja vesiteiden haltuunotolla on nähtävissä myös puolustuksellisia tarkoituksia. Yhdysvaltojen halu laajentua yhdistyi *manifest destinyn*, jonka mukaan Yhdysvaltojen tehtävänä ja kohtalona oli laajentua Pohjois-Amerikan mantereeseen poikki.¹³⁸ Näin sisäpolitiikalla pyrittiin edistämään kansallisen identiteetin kehittymistä virkaanastujaispuheissa tuomalla esiin kansallisen tehtävän amerikkalaisuuden ulottamisesta rannikolta rannikolle.

Virkaanastujaispuheissa sisäpoliittisesti problemaattisin laajentumista koskeva kysymys muodostui 1830-luvulla Teksasin itsenäistymisen myötä. Teksasin itsenäistyminen Meksikosta 1836 ja pyrkimys liittyä osaksi Yhdysvaltoja johtivat suhteiden kiristymiseen Meksikon ja Yhdysvaltojen välillä.¹³⁹ Presidentti James Polk tulkitsi virkaanastujaispuheessaan 1845 Teksasin kysymyksellä olevan perustuslaillisen suojan,

---

¹³⁵ Wood 2009, 359–361, 374–376; Milkis & Nelson 2012, 109.

¹³⁶ Thomas Jefferson 1805.

¹³⁷ James Monroe 1817.

¹³⁸ Stephanson 1996, 28, 56.

¹³⁹ Howe 2007, 669–671, 744–791.

jolloin Meksikon toimet olivat loukkaus sekä Yhdysvaltojen että teksasilaiden itsemääräämisoikeutta vastaan.¹⁴⁰ Teksasilaisilla oli halu liittyä osaksi Yhdysvaltoja, ja ottaen huomioon alueen asukkaista suurimman osan olevan Yhdysvaltain kansalaisia, oli näkemys perustuslaillisesta suojasta amerikkalaisten näkökulmasta oikeutettu. Perustuslaillisen suojan korostamisella haluttiin lisäksi ehkäistä ulkovaltojen puuttuminen tilanteeseen. Presidentti Polk pyrki perustuslakiin viittaamalla legitimoimaan Yhdysvaltain hallituksen toimet Meksikoa vastaan Teksasin kysymyksessä. Sota Meksikoa vastaan oli näin ollen oikeutettu, ainakin retoriikassa, koska sen pyrkimyksenä oli puolustaa teksasilaiden oikeutta vapauteen ja mahdollisuuteen valita itse hallintonsa. Poliittinen retoriikka oli luonnollisesti kaukana asian reaalioliittisuudesta; sota tulisi palvelemaan Yhdysvaltojen taloudellisia etuja sekä unionin työntymistä kohti länttä.

Tärkeimpinä huomioina unionin laajentumisessa 1800-luvulla olivat Louisianan alueen ostaminen 1803 ja Rio Granden pohjoispuolisten alueiden valtaaminen Meksikolta sotilaallisesti vuosien 1846–1848 aikana. Floridan alueen siirtyminen sopimusteitse Espanjan hallinnasta Yhdysvalloille vuonna 1821 ja sen liittyminen osavaltiona osaksi liittovaltiota 1845 ei saanut huomiota virkaanastujaispuheissa. Myöskään Alaskan ostoa Venäjältä 1867 ei virkaanastujaispuheissa huomioitu. Unionin laajentumiseen voidaan katsoa kuuluvaksi myös 1800-luvun loppupuolella käydyt sodat Espanjaa vastaan, joissa Yhdysvallat valloitti itselleen territorioksi ja protektoraateiksi Kuuban, Puerto Ricon, Guamin ja Filippiinit.¹⁴¹ Näitä kuitenkin korostettiin virkaanastujaispuheissa ensisijaisesti ulkopoliittisena kysymyksenä.

Louisiana sekä Rio Granden pohjoispuoliset alueet palvelivat sekä Yhdysvaltain taloudellisia että turvallisuuspoliittisia lähtökohtia, joten niiden mainitseminen virkaanastujaispuheissa oli tärkeää. Syyt sille, mikseivät Florida ja Alaska saaneet huomiota virkaanastujaispuheissa, johtavat puolestaan niiden sijaintiin Yhdysvaltojen reuna-alueilla. Ne eivät olleet *manifest destinyn* katsantokannassa toteutettua pioneerihenkistä tai sotilaallista laajentumisesta vaan pelkästään sopimusteitse tapahtunutta järjestäytymistä, jonka painoarvo kansallisessa historiankirjoituksessa ei ollut tärkeä. Alueet, jotka vuosien 1840–1870 välisenä aikana liitettiin Yhdysvaltoihin,

---

¹⁴⁰ James Polk 1845.

¹⁴¹ Herring 2008, 335–336.

mm. Alaska ja Oregon, olivat kaukana itärannikon väestörikkaista alueista, jolloin niiden merkitystä ei pidetty tärkeänä, kun niiden asemaa tarkasteltiin Washingtonista käsin.

Laajentuminen Yhdysvaltain manneralueen ulkopuolelle 1800-luvun loppupuolella oli enemmän yhteydessä maan harjoittamaan ulkopoliittikkaan kuin sisäpoliittisessa mielessä tapahtuneeseen laajentumiseen. Näistä ainoastaan Puerto Rico ja Guam jäivät Yhdysvaltojen hallintaan samoin kuin 1898 hallintaan saatu Hawajin saariryhmä, joista tuli Yhdysvaltojen 50. osavaltio vuonna 1959. Niinpä territorioiden liittyminen osavaltioina osaksi liittovaltiota 1800-luvun puolesta välistä aina vuoteen 1959 asti sai virkaanastujaispuheissa huomiota ainoastaan vähäisesti. Viittauksissa territorioiden asemassa tapahtuneeseen muutokseen lähinnä onniteltiin alueen asukkaita ja pidettiin tapahtunutta unionin vahvistumisena, kuten Benjamin Harrison toi asian esille virkaanastujaispuheessaan 1889.¹⁴² Virkaanastujaispuheissa territorioiden hallinnollisen aseman muuttumista ei haluttu korostaa osavaltioiden laajan itsehallinnon johdosta, eikä niille haluttu virkaanastujaispuheessa, joka oli tärkeä foorumi, antaa niin sanotusti ohjeita osavaltioiden olojen järjestämiseksi vaan haluttiin noudattaa sitä perustuslaillista periaatetta, että liittovaltio muodostuu itsenäisistä osavaltioista. Toisesta näkökulmasta territorioiden muuttuminen osavaltioiksi oli osoitus amerikkalaisesta vapauskäsityksestä, joka mahdollisti samalla sekä yksilöille että kokonaisille alueille oikeuden vapaasti valita asemansa osana liittovaltiota.

5.1.3 Rotukysymykset

Yhdysvallat on muodostunut eri taustoista tulleista ihmisistä. Kaikkialta maailmasta eri kansat ja rodut ovat tulleet Yhdysvaltoihin paremman elämän toivossa, toiset vapaaehtoisesti ja omasta halustaan, toiset pakolla. Kansakunnan heterogeenisyydestä johtuen rotukysymyksestä on tullut pitkäkestoinen ongelma aina Yhdysvaltojen itsenäistymisestä tähän päivään saakka. Sisäpolitiikan osalta orjuus on ollut yksi keskeisimmistä ongelmista Yhdysvaltain itsenäistymisestä lähtien. Vaikka sisällissodan seurauksena orjuus loppui, sen seuraukset ovat näkyneet vielä 1960-luvullakin väkivaltaisina rotumellakoina mustien ja valkoisten välillä. Rotukysymyksestä

---

¹⁴² Benjamin Harrison 1889.

puhuminen on ollut ajankohtaista läpi Yhdysvaltain historian ja myös virkaanastujaispuheissa monitulkinnallinen kysymys.

Ottaen huomioon orjuuden merkityksen Yhdysvalloille sekä siitä johtuvan moraalisen ongelman ja ristiriidan harjoitetun politiikan ja amerikkalaisten arvojen välille, on orjuutta käsitelty hyvin vähän virkaanastujaispuheissa. Ensimmäinen maininta orjuudesta on Martin van Burenin virkaanastujaispuheesta 1837 ja sekin koski ainoastaan orjuuden poistamista liittopiirikunnan eli Washington D.C:n alueelta.¹⁴³ Mitä lähemmäs 1800-luvun puoliväliä virkaanastujaispuheissa tullaan, sitä enemmän huomiot orjuudesta kansakuntaa jakavana tekijänä ja amerikkalaisten arvojen vastaisena ilmentymänä nousevat esille.¹⁴⁴ Orjuus itsessään oli hyvin problemaattinen aihe jo kansakunnan perustamisen aikoihin, sillä lähes kaikki maan perustajaisät omistivat orjia. Tämä oli selkeästi ristiriidassa heidän vaalimien ihanteinen kanssa, joille Yhdysvallat lopulta rakentui.

Orjuudesta ja sen suhteesta liittovaltion ja osavaltioiden välille muodostui tärkein kysymys James Buchananin hallitukselle. Se nosti esille aikaisemmat kysymykset siitä, mitkä asiat kuuluvat liittovaltion toimivallan piiriin ja mitkä puolestaan osavaltioiden itsensä päätettäviksi.¹⁴⁵ Abraham Lincoln puolestaan totesi virkaanastujaispuheessaan aivan sisällissodan kynnyksellä 1861:

”Yksi osa maastamme uskoo orjuuden olevan oikeus, joka tulisi sallia, samaan aikaan kun toiset uskovat sen olevan väärin, jolloin sitä ei tulisi sallia. Tämä on ainoa merkittävä erimielisyys. [...] Me emme voi erkaantua. Me emme voi erottaa osia toisistaan, tai rakentaa niiden välille läpäisemättömiä muureja. Mies ja vaimo voivat erota [...] mutta maan eri osat eivät voi tätä tehdä.”¹⁴⁶

Abraham Lincolnin tulkinnassa orjuus oli selkeästi moraalinen ongelma, jonka purkaminen kuului liittovaltion tehtäviin. Näin ollen osavaltiot eivät voisi määritellä

---

¹⁴³ Martin van Buren 1837.

¹⁴⁴ James Polk 1845, James Buchanan 1857.

¹⁴⁵ James Buchanan 1857.

¹⁴⁶ Abraham Lincoln 1861: “One section of our country believes slavery is right, and ought to be extended, while other believes it is wrong, and ought not to be extended. This is only substantial dispute [...] We cannot separate. We cannot remove our respective sections from each other, nor build an impassable wall between them. A husband and wife may divorce [...] but the different parts of our country cannot do this.”

itsenäisesti orjuuden sallimista tai sen kieltämistä. Osavaltiot eivät myöskään voineet Lincolnin tulkinnoissa itsenäisesti päättää liittovaltioon kuulumisesta, koska perustuslaillisesti hän näki valtion olevan jakamaton. Näin eteläisten osavaltioiden halu irtaantua tulkittiin laittomaksi. *The New York Times* korosti pääkirjoituksessaan Abraham Lincolnin virkaanastujaispuheen merkinneen pyrkimystä tasapuolisten oikeuksien turvaamiseen kansalaisille ja osavaltioille: ”Siitä välittyvä vilpitiön päämääräisyys tarjota tietyt, tasa-arvoiset oikeudet jokaiselle osavaltiolle, jokaiselle osalle, jokaiselle Tasavallan huomion kohteelle.”¹⁴⁷ Samalla lehti kuitenkin toi esille näkökulman siitä, että mikäli unionin säilyttämiseen pyrkiviä periaatteita ei noudatettaisi, ei unioni olisi pelastamisen arvoinen. Amerikkalaiset arvot yhdistyivät vahvasti kysymykseen orjuudesta ja liittovaltion jakamattomuudesta.

1800-luvulla orjuus ja rotukysymykset kohdistuivat virkaanastujaispuheissa nimenomaisesti keskusteluun orjuuden sallimisesta tai sen kieltämisestä sekä siitä, kuinka suuri keskushallituksen rooli tässä kysymyksessä tulisi olemaan. Orjuuden ja rodun esiinnostamisessa oli kaksi selkeää ongelmaa. Ensinnäkin monet yhteiskunnalliset toimijat Yhdysvalloissa aina sisällissotaan asti ja monet vielä sen jälkeen tulkitsivat ajan rotuteorioiden mukaan orjuuden olevan moraalisesti oikein. Presidentille olisi seurannut merkittäviä poliittisia ongelmia, mikäli hän olisi virkaanastujaispuheessaan kategorisesti ja selkeästi lähtenyt tuomitsemaan orjuutta. Toinen ongelma liittyi siihen, miten presidentti olisi pystynyt uskottavasti korostamaan orjuuden moraalista ongelmaa. Suurin osa kansakunnan perustajaisistä oli omistanut orjia ja heidän seuraajansa olivat parempiosaisia valkoisia miehiä, jolloin heidän orjuuden vastustamisensa olisi voitu helposti tulkita pelkäksi poliittiseksi peliksi.

Ajan rotuteorioissa mustat katsottiin sosiaalidarvinismin hengessä sosiaalisesti alempiarvoisiksi ihmisiksi verrattuna valkoisiin. Tällöin muun muassa kallonmittauksilla pyrittiin osoittamaan mustien olevan alempiarvoisia ja tätä kautta oikeuttamaan rotuerottelua. Merkittäviä askeleita rotuteorioiden hylkäämisessä ja mustien kansalaisoikeuksien lisäämisessä otettiin Harry S Trumanin presidenttikaudella 1945–1953. Tuolloin poliittisessa retoriikassa katsottiin, että amerikkalaiset arvot ja kansakunnan synnyttäneet periaatteet takasivat kaikille ihmisille tasa-arvon ja vapauden

---

¹⁴⁷ The New York Times 5.3.1861: “The earnest determination which it evinced to render equal and exact justice to every State, to every section, to every interest of the Republic”.

heidän rodullisista piirteistään huolimatta. Kansalaisoikeuslaki vuonna 1964 takasi lopullisesti mustille yhtäläiset oikeudet muiden väestöryhmien rinnalla.¹⁴⁸ Sisäpoliittinen keskustelu roduista osana amerikkalaista yhteiskuntaa jatkui kuitenkin 1960-luvun jälkeenkin, ja valkoisten ja mustien vastakkainasettelun lisäksi uudeksi ryhmäksi ovat tulleet latinot lisäten rotukeskustelua vielä 2000-luvulla.

1900-luvun aikana virkaanastujaispuheissa alkoi korostua rotukysymyksen laajempi yhteiskunnallinen ongelma ja sen sitominen amerikkalaisiin arvoihin. William H. Taft toi omassa virkaanastujaispuheessaan 1909 esille sisällissodan jälkeen tehdyt perustuslain lisäykset tukena mustalle väestölle, samalla kuitenkin painottaen hyvien suhteiden luomista liittohallituksen ja eteläisten osavaltioiden välille.¹⁴⁹ Taft pyrki tasapainoilemaan kahden eturyhmittymän välillä: mustille kuuluivat kansalaisoikeudet mutta toisaalta sovinnon tekeminen maan eteläisten osien kanssa painoi poliittisessa vaakakupissa enemmän. Poliitiikan realiteetit sanelivat virkaanastujaispuheen retoriikkaa ja sitä mikä oli norminmukaista puhumista rodusta 1900-luvun alkupuolella.

Kielelliseen normistoon kuului tuohon aikaan myös puhuminen neekereistä. Taft totesi virkaanastujaispuheessaan 1909: ”Neekerit ovat nyt amerikkalaisia.”¹⁵⁰ korostaen tällä heidän olevan yhtä kansakunnan kanssa. Mustat olisivat patriootteja siinä missä valkoiset tai maahan tulleet siirtolaiset. Mustien asema vahvistui entisestään ensimmäisen maailmansodan myötä heidän osallistuessaan muiden kansalaisten tavoin sotaan Euroopassa. Käsitteen ”neekeri” käyttäminen virkaanastujaispuheissa oli tavanomaista 1800-luvulta lähtien. Itsessään termiä ”neekeri” on Yhdysvaltalaisessa keskustelussa käytetty kuvaamaan henkilöä, jolla on mustat sukujuuret. Käsitteen ”neekeri” kielellinen perimä tulee espanjan ja portugalin kielestä, jossa se tarkoitti ”tumma” tai ”musta”. 1960-luvun jälkeen termi ”musta” on katsottu poliittisesti korrekimmaksi ilmaukseksi puhuttaessa afroamerikkalaisista.¹⁵¹

1960-luvulla poliittinen keskustelu rotukysymyksestä oli erittäin räjähdysherkkää kansalaisoikeustaistelun johdosta. Tilanteen räjähdysherkkyydestä huolimatta aihe ei näkynyt virkaanastujaispuheissa. John F. Kennedy omisti puheensa ulkopoliitikalle ja

---

¹⁴⁸ Schuman et. al. 1997, 10–27.

¹⁴⁹ William H. Taft 1909.

¹⁵⁰ William H. Taft 1909: “The Negroes are now Americans.”

¹⁵¹ The American Heritage Dictionary of the English Language 2000, 2039.

Johnson korosti Kennedyn hallinnon perintöä. Richard Nixon tyytyi toteamaan 1969 mustien ja valkoisten muodostavan yhden kansakunnan kahden erillisen sijaan.¹⁵² Virkaanastujaispuheen genreen kuului yhtenäisyyden luominen amerikkalaisten kesken, jolloin kansallista yhtenäisyyttä merkittävästi jakavia kysymyksiä ei haluttu tuoda esille. Yhdysvaltalaiset olivat hyvin vahvasti jakautuneita rotukysymyksen ympärillä ja myös tällöin esiin nousivat politiikan realiteetit. Mikäli jompikumpi puoli vahvasti nostaisi asiaa esille, se saattaisi johtaa äänestäjien siirtymiseen vastapuolen kannattajiksi. Tällöin rotukysymyksen edistäminen tai vastustaminen ei poliittisessa hallinnossa onnistuisi vaikutusvallan vähentymisestä johtuen.

Rotukysymysten osalta äänestäjien muokkautuminen demokraattien ja republikaanien kannattajiksi liittyi olennaisesti Yhdysvaltain sisäpoliittisessa retoriikassa vaikuttaneeseen käsitteeseen ”eteläinen strategia”. Käsitteellä viitattiin republikaanien pyrkimykseen saada eteläiset osavaltiot pysyvästi kaapattua demokraateilta hyödyntämällä etelän valkoisten pelkoja mustien kansalaisoikeuksien lisäämistä kohtaan. Yhdysvaltain etelä oli ollut demokraattien vahvaa kannatusaluetta puolueen tukiessa orjuutta sisällissodan aikana ja rotuerottelua sen jälkeen. Kuitenkin 1940-luvulla demokraattihallintojen toimesta käynnistetty kansalaisoikeuksien lisääminen sai monet konservatiiviset demokraatit ja heidän kannattajansa siirtymään republikaanien kannattajiksi. Strategia tuli julkisesti tunnetuksi vuosien 1968 ja 1972 presidentinvaaleissa, joissa Richard Nixon voitti ”etelän strategian” ansiosta.¹⁵³ Eteläinen strategia muutti sisäpoliittiset valtasuhteet pysyvästi ja etelästä tuli keskilännen ohella republikaanien vahvaa kannatusaluetta demokraattien hallitessa itä- ja länsirannikkoa.

Ongelmaksi presidenteille 1960-luvulla, kuten sitä ennen ja sen jälkeenkin, muodostui uskottava puhuminen rotukysymyksestä. Yhdysvaltain senaatissa ja edustajainhuoneessa oli avoimesti rasistisia edustajia, jotka kannattivat ja uskoivat rotuerottelun olevan laillinen järjestelmä. Mustan väestönosan tuen ja ymmärryksen saaminen tässä kontekstissa on ollut hankalaa. Tilannetta ei ole myöskään helpottanut se, että ennen vuotta 2009 kaikki Yhdysvaltain presidentit ovat olleet valkoisia ja parempiosaisia miehiä. Näin ollen samaistumiskohtia mustien kärsimykseen ei ole.

---

¹⁵² John F. Kennedy 1961, Lyndon Johnson 1965, Richard Nixon 1969.

¹⁵³ Black & Black 2003, 441–444.

Vasta 1990-luvulla Bill Clinton pystyi yhdistämään valkoisten ja mustien maailmoja ja puhumaan uskottavasti rotukysymyksestä virkaanastujaispuheessaan. Clinton kasvoi nuoruutensa Arkansasissa yhteisössä, jossa mustien ja valkoisten suhteet olivat läheiset, ja hän joutui jo nuorena kasvokkain Amerikan toisen puolen kanssa.¹⁵⁴ Näistä lapsuuden ja nuoruuden kokemuksista oli hänelle suurta hyötyä poliittisella urallaan ja varsinkin presidenttinä hänen pyrkiessä rakentamaan ehyempää amerikkalaista yhteiskuntaa.

Tuskin kuitenkaan kenelläkään muulla presidentillä on ollut samanlaista etua rodusta puhumisessa kuin Barack Obamalla. Kenialaisen isän ja kansasilaisen äidin liitosta Havaijilla syntynyt Barack Obama kasvoi erilaisten kulttuurien, uskontojen ja rotujen kanssa. Barack Obaman tausta antoi hänelle mahdollisuuden ymmärtää mitä Amerikka todellisuudessa on.¹⁵⁵ Barack Obama määritteli Yhdysvaltain rotuasetelman uudelleen. Obamalle mustien kansalaisoikeustaistelussa yhdistyivät amerikkalaisuuden keskeisistä arvoista onnentavoittelu ja vapaus, joista jälkimmäisellä vapautettiin koko kansa: ei pelkästään mustien väestönosaa vaan myös valkoiset rotusorron kahleista. Näin Obaman näkökulmasta kysymys rodusta ei jakanut ihmisiä mustiin tai valkoisiin vaan kysymys oli enemmän yhteiskuntajärjestelmän sisäisestä ongelmasta.¹⁵⁶ Demokraattien puoluekokouksessa 2004 Obama nosti puheessaan esille näkemyksen, joka monen mielestä on ollut selvä osoitus rotuerottelun hylkäämisestä ja rotujen välisen epätasa-arvon päättymisestä. Tuolloin Obama totesi: ”Ei ole mustaa Amerikkaa, valkoista Amerikkaa, latinojen Amerikkaa ja aasialaisten Amerikkaan, on vain Amerikan Yhdysvallat”.¹⁵⁷ Obama tulkitsi amerikkalaisuudessa ja Amerikassa yhdistyvän kaikki rodut, jotka ovat historian saatossa muodostaneet ja tulevat tulevaisuudessa muodostamaan Amerikan Yhdysvallat.

Barack Obama nosti ensimmäisenä presidenttinä esille sen, miten sisällissodasta selviäminen ja rotuerottelun lakkauttaminen ovat tehneet maasta vahvemman ja yhtenäisemmän. Ensimmäistä kertaa virkaanastujaispuheen historiassa puhetta pitävä presidentti pystyi todella samaistumaan Amerikan toisen puolen kanssa. Obama totesi, miten Amerikan vapaus on saattanut eri roduista olevat ihmiset yhteen todistamaan maan demokratian hienointa hetkeä todeten samalla ”miksi mies, jonka isä ei alle 60

---

¹⁵⁴ Whitney 2009, 489–490.

¹⁵⁵ Obama 2009, 14–19.

¹⁵⁶ Obama 2009, 270.

¹⁵⁷ Obama 2009, 273, 287.

vuotta sitten olisi ehkä saanut palvelua ravintolassa, voi nyt seistä edessä otamassa vastaan kaikkein pyhintä valaa.”¹⁵⁸ Lause kuvasti hyvin sitä, miten pitkän matkan Yhdysvallat on tullut lyhyessä ajassa verrattuna koko kansakunnan historiaan. Obaman virkaanastujaisissa konkretisoitui Amerikan lupaus siitä, että jokainen ihminen pystyisi taustoistaan huolimatta menestymään, ja Obamasta tuli yksi tuon lupauksen elävistä symboleista.

5.2 Arvojen ohjaamaa talouspolitiikkaa

Talouspolitiikan käsittely virkaanastujaispuheissa esiintyy samanlaisessa valossa kuin keskustelu keskushallituksen roolista Yhdysvalloissa. Keskustelussa hallinnon koosta ja sen toimivaltuuksista, samoin kuin talouspoliittisessa retoriikassa, republikaanien ja demokraattien erilaiset ideologiat näkyvät selvästi. Varsinkin viimeisten vuosikymmenten aikana virkaanastujaispuheissa on keskusteltu valtion roolista talouspolitiikassa sekä siitä tuleeko sillä edes olla minkäänlaista roolia. Talouspolitiikkaan yhdistyy amerikkalaisessa poliittisessa retoriikassa arvojen näkökulmasta ennen kaikkea vapaus, ahkeruus ja yritteliäisyys, sekä keinot näiden arvojen edistämiseksi. Sitä, miten talouspolitiikasta on virkaanastujaispuheissa keskusteltu, tarkastelen nostamalla esiin niitä poliittisiä keinoja, joilla työtä ja yritteliäisyyttä on edistetty, sekä presidenttien suhtautumista niihin.

Virkaanastujaispuheissa amerikkalaisten arvojen näkökulmista tarkasteltuna tietyt talouspolitiikan sektorit ovat korostuneet muita selkeämmin. Näihin kuuluvat maan käymä ulkomaankauppa sekä siihen liittyvät tullit, verotus ja valtion rooli talouspolitiikan hoitamisessa. Usein puheissa korostuu liittohallituksen tahto sallia ja rohkaista osavaltioille laajaa itsenäisyyttä talouspolitiikan harjoittamisessa. Toisinaan esiin ovat nousseet työttömyydestä ja inflaatiosta aiheutuvat negatiiviset vaikutukset taloudelle, mutta nämä ovat olleet poikkeustapauksia.

Talouspolitiikkaa johdetaan Yhdysvalloissa toimeenpanovallan ja lainsäädäntövallan kesken. Presidentin johtama hallitus päättää suurelta osin valtionmäärärahojen suuntaamisesta mutta kongressi valvoo budjetin toteutumista sekä verotusta. Kuitenkin

---

¹⁵⁸ Barack Obama 2009: “why a man whose father less than sixty years ago might not have been served at a local restaurant can now stand before you to take a most sacred oath.”

vasta James K. Polk oli ensimmäinen presidentti, joka valvoi talouspolitiikan hoitamista sekä budjetin laadintaa presidenttikaudellaan 1845–1849.¹⁵⁹ Talouspolitiikan hoitamisessa on kaikkein selkeimmin nähty puolueiden välillä vallitsevat ideologiset erot, ja ajoittainen näkökantojen suuri vaihtelu on johtanut rajuihin heilahteluihin muutoin vakaassa talouspolitiikassa. Hyvänä esimerkkinä äkkinäisistä muutoksista talouspolitiikassa voidaan pitää keskuspankkikysymystä 1800-luvun alkupuolella.

Yhdysvaltojen itsenäistyminen ja vapaussota kulutti siirtokuntien taloutta, jolloin tilanne oli talouspolitiikan tehokkaan hoitamisen kannalta hyvin sekava, koska keskitettyä hallintokoneistoa ei vielä ollut luotu. Yhdysvaltain ensimmäinen valtiovarainministeri Alexander Hamilton perusti vastustuksesta huolimatta liittovaltion keskuspankin vuonna 1791, *First Bank of the United States*, jolla oli siitä lähtien yksinoikeus painaa rahaa.¹⁶⁰ Ratkaisu keskuspankkiasiassa aiheutti ristiriitoja Alexander Hamiltonin ja kansakunnan perustajien, erityisesti Thomas Jeffersonin, välille.¹⁶¹ Thomas Jefferson pysyi puheissaan keskuspankkijärjestelmän vahvana vastustajana ja katsoi sen rikkovan amerikkalaista vapauskäsitystä ja toisaalta osavaltioiden oikeutta itsehallintoon.¹⁶²

Keskuspankkikysymys kytkettiin Thomas Jeffersonin kaltaisten tasavaltalaisuuden kannattajien toimesta osaksi laajempaa poliittista kilpailua federalistien kanssa Yhdysvaltain hallinnosta. Jefferson pystyi kahdessa virkaanastujaispuheessaan tuomaan esille keskuspankin rikkovan maan perustuslakia, sillä tasavaltalaisuuden ja hajautetun hallinnon vastaisesti keskuspankki pystyi puuttumaan yksittäisten osavaltioiden talouspolitiikan hoitamiseen. Amerikkalaisen yritteliäisyyden vapauden kannalta tarkasteltuna keskuspankki sääteli ja rajoitti liikaa markkinoiden toimintaa.

5.2.1 Taloudellisen vapauden mahdollistaminen – verot ja tullit

Kysymys verotuksesta on ollut ideologisesti väritynyt poliittisessa retoriikassa Yhdysvaltain itsenäistymisestä lähtien, sillä maan vapaussotaa voidaan monessa

---

¹⁵⁹ Milkis & Nelson 2012, 147.

¹⁶⁰ Ensimmäisen keskuspankin tulkittiin joidenkin mielestä rikkovan perustuslain periaatteita ja presidentti James Monroe lakkautti maan ensimmäisen keskuspankin vuonna 1811.

¹⁶¹ Wood 2009, 98–99.

¹⁶² Thomas Jefferson 1801, 1805.

suhteessa pitää verokapinana Isoa-Britanniaa vastaan. Tuolloin siirtokunnissa toisteltiin lausahdusta ”ei verotusta ilman edustusta”, jolla tarkoitettiin epäsuhtaa siinä, miten siirtokuntien asukkaita verotettiin ilman oikeutta vaikuttaa päätöksentekoon. Jo tuolloin verotuksen tulkittiin olevan ristiriidassa amerikkalaisen vapauskäsitteen kanssa.

Verotus nähtiin elintärkeiden toimintojen mahdollistajana eikä niinkään hyvinvoinnin lisääjänä. Pitkällä aikavälillä tarkasteltuna verotuksen kautta tapahtuva vaurauden jakaminen ja sosiaalisenoikeudenmukaisuuden vahvistaminen eivät ole saaneet tilaa Yhdysvaltain poliittisessa retoriikassa. Tarkasteltaessa verotusta osana virkaanastujaispuheengenreä merkittäviksi tekijöiksi nousevat asemointi poliittisten ryhmittymien välillä sekä 1800-luvulla sisäpoliittiset vaatimukset ja 1900-luvulla ulkopoliittiset vaatimukset.

1800-luvulla molempien pääpuolueiden presidentit korostivat verotuksen järjestämistä liittovaltion tarpeiden mukaan. Tämä tyyli virkaanastujaispuheissa jatkui myös 1900-luvulla. Kansalaisia ei tulisi rangaista liikaa liittovaltion rahoituksen lisäämisellä, joksi verotus tuolloin katsottiin.¹⁶³ Kysymykseen verotuksen järjestämisestä tarpeiden mukaan saatiin hyvin kytkettyä valtion rooli julkisen hallinnon järjestämisessä ja maan talouspolitiikassa.¹⁶⁴ Verotusta tulkittiin niin, että sillä pystytään kattamaan juoksevat kulut ja tarvetta muuhun ei näin ollen olisi; edes valtionvelan lyhentämistä verotuksen avulla ei pidetty tarpeellisena.¹⁶⁵ Kysymykseen verotuksen suuruudesta yhdistyi Yhdysvalloissa arvoasetelma ihmisten mahdollisuuksien ja tarpeiden välillä. Alentamalla verotusta mahdollistettiin liiketoiminnan lisääntyminen, työpaikkojen kasvu ja tätä kautta tuottavuuden nousu. Vastapainona kuitenkin oli kysymys moraalisesta vastuusta, pääosin kansalaisten oikeudesta koulutukseen ja terveydenhoitoon. Poliittisessa retoriikassa parempana reaalipoliittisena hyötynä nähtiin kuitenkin keskustelu verotuksen keventämisestä.

1900-luvun alkupuolella virkaanastujaispuheiden retoriikassa kysymykseen verotuksesta yhdistyivät ulkopoliittikan tarpeet. Esimerkiksi ensimmäisen maailmansodan johdosta Yhdysvallat joutui kiristämään verotusta selvitäkseen sodan

---

¹⁶³ James Polk 1845, James Buchanan 1857, Grover Cleveland 1893.

¹⁶⁴ Witcover 2003, 271.

¹⁶⁵ William McKinley 1901.

kustannuksista. Nämä Wilsonin hallinnon aikana 1913–1921 luodut sotaverot joutuivat välittömästi republikaanien hampaisiin heidän otettuaan Valkoinen talo takaisin 1920-luvun alussa. Niin sanottu sotaverotus vaadittiin lopetettavaksi, koska sille ei enää nähty olevan tarvetta. Warren Harding totesi 1921 ”Me voimme lakkauttaa sotaverotuksen, ja meidän täytyy”, sekä ”Kansallisen pyrkimyksen päämääränä on yleinen hyvinvointi.”¹⁶⁶ Hardingin virkaanastujaispuheen siteerauksissa on kaksi huomionarvoista seikkaa. Ensinnäkään hän ei puhu sotaverotuksen keventämisestä vaan sen täydestä lakkauttamisesta, mikä edustaa hyvin vahvaa poliittista retoriikkaa, joka oli tyypillistä republikaanisen puolueen edustamalle talouspoliittiselle linjalle ensimmäisen maailmansodan jälkeen. Näiden verojen leikkaaminen paransi republikaanien tulkinnoissa yritysten toimintamahdollisuuksia. Hardingin vaatimuksella oli myös laajempi ulottuvuus, sillä republikaanit pystyivät näin yhdistämään kaksi ideologiaansa keskeistä tavoitetta: verotuksen ja hallinnon keventämisen. Verotuksen keventämisestä aiheutui luonnollisesti tulojen ja menojen välille epäsuhtaa, jota paikattiin valtionhallintoa keventämällä. Harding nosti lisäksi virkaanastujaispuheessaan esille käsitteen ”yleinen hyvinvointi”. Tämä oli hyvin poikkeuksellista retoriikkaa republikaanipresidentiltä, sillä heidän ideologiassaan vaikutti näkemys yksittäisten kansalaisten markkinoiden kautta tapahtuva hyvinvoinnin lisääntyminen. Lausahduksen voidaan arvella liittyneen republikaanien haluun käyttää tärkeää virkaanastujaisten foorumia alemman keskiluokan kosiskeluun.

Tulkinnat verotuksesta ovat vapauden ohella myös koskeneet toista keskeistä arvoa, perustuslaillisuutta. Verotuksen on katsottu rankaisevan menestymisestä ja rajoittavan amerikkalaisten yritysten ja työntekijöiden mahdollisuuksia saavuttaa täyttä tuottavuutta. Keskusteltaessa verotuksesta on erityisesti republikaanipresidenttien taholta korostettu tulojen ja menojen tasapainoa sekä ylimääräisten menojen karsimista. Ylimääräisiin menoihin on ajasta riippuen laskettu kuuluvaksi milloin koulutus, milloin terveydenhuolto, jolloin valtion ei tulisi näihin verotuloja sijoittaa.¹⁶⁷

Karkeasti arvioiden republikaanipresidentit ovat halunneet edesauttaa talouden kasvua leikkaamalla veroja tilanteesta riippumatta, kun taas demokraattien ideologiaan on

---

¹⁶⁶ Warren Harding 1921: “We can strike at war taxation, and we must”, “Common welfare is the goal of our national endeavor.”

¹⁶⁷ Ronald Reagan 1981.

kuulunut talouspolitiikan tarkasteleminen vain yhtenä yhteiskunnan osana. Republikaaneille verotuksen leikkaamisesta puhuminen on muodostunut pakkomielteeksi, jota toistellaan sen enempää miettimättä sen vaikutuksia maan talouteen. Esimerkiksi George W. Bushin ensimmäisessä virkaanastujaispuheessa 2001 talouspolitiikka mainittiin yhdessä kappaleessa, joka sekin koski ainoastaan verotuksen alentamista.¹⁶⁸ Varsinkin viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana republikaanit ovat todenneet virkaanastujaispuheissaan laskevansa verotusta, koska heidän oletetaan niin tekevän. Vasta Barack Obaman kaudella on alettu puhua enemmän vaurauden jakamisesta tasaisemmin verotuksen avulla.¹⁶⁹ Viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana on siis tapahtunut selkeää polarisaatiota siinä, miten verotus käsitetään poliittisessa retoriikassa. Enää verotusta ei nähdä yleisesti mahdollisuuksiin ja vapautteen liittyvänä tekijänä vaan demokraattipresidentit, erityisesti Clinton ja Obama, ovat tuoneet esille myös sen sosiaalisen ulottuvuuden.

Sisäpolitiikan ohella verotus on liittynyt ja liittyy edelleen Yhdysvaltain harjoittamaan ulkopolitiikkaan. Yhdysvallat oli pitkään ennen laajentumistaan koko mantereen poikki hyvin riippuvainen meritse käytävästä kaupasta. Merikaupan sujumisen edellytyksenä oli vahva laivasto, jonka rakentaminen käynnistettiin jo heti Yhdysvaltojen itsenäistymisen jälkeen. Ulkopolitiikan yhdistyminen on näkynyt myös etujen turvaamisena maan lähialueiden liikenneväylissä.¹⁷⁰

Yhdysvallat on turvautunut monesti historiansa aikana protektionismiin pyrkimyksensä turvata kotimaisten tuotteiden ja valmistajien kilpailuasema suhteessa muihin maihin. Amerikkalaisessa vapauskäsitteessä on korostettu yksilönvapauksien ohella myös taloudellista vapautta ja markkinoiden vapautta. Kuitenkaan tuontitulleja tai osavaltioiden välisiä tariffeja ei pidetty vapaus-ihanteen vastaisina. Jo 1800-luvun alkupuolella, kun Yhdysvaltojen oma tuotanto niin maatalouden kuin teollisuuden osalta alkoi voimistua, alettiin ulkomaisille tuotteille asettaa tuontitulleja. Säädelyä ulkomaankauppaa pidettiin talouspolitiikassa viisaana toimintana. Talouspolitiikka säilyi ulkomaankaupan osalta hyvin protektionismikeskeisenä koko 1800-luvun.¹⁷¹

---

¹⁶⁸ George W. Bush 2001.

¹⁶⁹ Barack Obama 2009.

¹⁷⁰ James Garfield 1881.

¹⁷¹ Thomas Jefferson 1801, James Monroe 1817, James Polk 1845, Zachary Taylor 1849, Benjamin Harrison 1889.

Muutos protektionistiseen kauppapolitiikkaan alkoi tapahtua vasta Woodrow Wilsonin presidenttikaudella 1913–1921, jolloin alettiin vakavasti esittää tullien karsimista.¹⁷² Viimeistään toisen maailmasodan jälkeen ja Yhdysvaltojen noustua maailman suurimmaksi talousmahdiksi Yhdysvaltojen kauppapolitiikkaa alettiin tehostaa, sillä se nähtiin hyväksi keinoksi edistää amerikkalaisia arvoja ja levittää maan vaikutusvaltaa maailmassa. Vapaakauppaa pidettiin parhaana keinoja vaurauden levittämisessä kolmansiin maihin ja toisaalta se myös estäisi kommunistiseen komentotalouteen juurtumisen.¹⁷³ Kuitenkaan virkaanastujaispuheissa kauppapolitiikka ja keskustelut protektionismista sekä vapaakaupasta nimenomaisesti talouspolitiikan osana eivät enää saaneet tilaa.

5.2.2 Valtion rooli finanssi- ja talouspolitiikassa

Yhdysvalloissa verotuksen ja tullien ohella keskushallituksen rooli talouspolitiikassa on keskittynyt virkaanastujaispuheissa finanssipolitiikkaan, joka nähdään myös arvoväritteisesti puheiden retoriikassa. Finanssipolitiikan käynnistyminen alkoi heti Yhdysvaltojen itsenäistymisen sekä vapaussodan jälkeen 1700-luvun lopulla. Tuolloin massiivinen inflaatio sekä silloisen siirtokunnan valuutan romahtaminen sai perustuslakia säätävän konventin jäsenet lisäämään perustuslakiin kulta ja hopea-lausekkeen,¹⁷⁴ jotta yksittäiset osavaltiot eivät voisi laskea liikenteeseen seteleitä tai painaa omaa setelistöä. Lauseke on sikäli harvinainen, että muutoin Yhdysvaltain perustuslaissa ei määritellä talouspolitiikkaa.

Keskushallituksen rooli finanssipolitiikassa alkoi vahvistua vasta 1800-luvun puolivälissä, mikä näkyi myös virkaanastujaispuheissa. Abraham Lincolnin presidenttikaudella 1861–1865 luotiin kultaan perustuva rahajärjestelmä, jossa liikkeessä olevien seteleiden tuli vastata yhteisarvoltaan keskuspankin holveissa olevaa kultaa, jolloin jokaisella setelillä sai vastaavan summan kultaa.¹⁷⁵ Tämä rahapolitiikka esti keskuspankkia painamasta lisää rahaa ja näin kiihdyttämästä inflaatiota. Republikaaneista tuli 1800-luvun loppupuoliskon ajaksi vahvan talous- ja finanssipolitiikan kannattajia. Tätä politiikkaa toteuttivat muun muassa presidentit

---

¹⁷² Woodrow Wilson 1913.

¹⁷³ Patterson 2005, 5–11.

¹⁷⁴ USC Article I Section 10.

¹⁷⁵ Ulysses S. Grant 1869, James Garfield 1881.

Lincoln, Grant ja Hayes. Näiden presidenttien näkemykset talouspolitiikasta erosivat suuresti 1900-luvun loppupuolella vallassa olleista presidenteistä kuten Reaganista ja Busheista, jotka katsoivat valtion puuttumisen talouden toimintaan olevan esteenä taloudelliselle kasvulle.

Vuonna 1869 presidentti Grant totesi virkaanastujaispuheessaan: ”Kansallisen kunnian suojelemiseksi, jokainen valtion velaksi otettu dollari tulee maksaa kultana.”¹⁷⁶ Poliittisessa retoriikassa Grant piti valtionvelan hoitamista kunniakysymyksenä Yhdysvalloille, koska se sitten velan kasvattamista kotimaisella tai ulkomaisella pääomalla. Valtion velan hoitaminen edellytti Grantin mielestä kultaan perustuvaa rahajärjestelmää, samaa, jonka Lincoln muutamaa vuotta aikaisemmin oli luonut. Grantin seuraaja vahvan republikaanisen talouspolitiikan kannattajana oli presidentti Hayes, joka puolestaan nosti virkaanastujaispuheessaan 1877 esille keskushallituksen vahvan roolin finanssipolitiikan hoitamisessa: ”Ainoa turvallinen paperivaluutta on sellainen, joka lepää kolikkopohjalla ja on milloin tahansa nopeasti muunnettavissa kolikkoperusteiseksi.”¹⁷⁷ Hayes tuki Grantin ja Lincolnin linjauksia vahvasta finanssipolitiikasta yhdistäen siihen metalliperusteisen rahan tärkeyden.

Reilu sata vuotta myöhemmin toiset republikaanipresidentit vastustivat keskushallituksen roolia talous- ja finanssipolitiikassa. Muun muassa Ronald Reagan nosti asian esille molemmissa virkaanastujaispuheissaan vuosina 1981 ja 1985. 1981 hän totesi: ”ehdotan niiden tiesulkujen poistamista, jotka ovat hidastaneet talouttamme ja vähentäneet tuottavuutta.” Vuonna 1985 retoriikka vain koventui: ”repiä alas taloudellisia esteistä ja vapauttaa yrittäjyyden henki maamme hädänalaisimmilla alueilla.”¹⁷⁸ Reagan katsoi lähes kaikki valtion toimet amerikkalaisten arvojen vastaisiksi niiden estäessä sekä kansalaisten yritteliäisyyttä että markkinoiden vapautta. Vuoden 1985 lainauksesta on löydettävissä yhtymäkohtia Reaganin vuonna 1987 Brandenburgin portilla pitämään puheeseen, jossa hän totesi ”purkakaakaan tämä muuri”, tarkoittaen Berliinin muuria. Ei ole varmuutta kuinka paljon Reaganin toisen

---

¹⁷⁶ Ulysses S. Grant 1869: “To protect the national honor, every dollar of government indebtedness should be paid in gold.”

¹⁷⁷ Rutherford B. Hayes 1877: “The only safe paper currency is one which rests upon a coin basis and is at all times and promptly convertible into coin.”

¹⁷⁸ Ronald Reagan 1981: “I will propose removing the roadblocks that have slowed our economy and reduced productivity.” Ronald Reagan 1985: “to tear down economic barriers and liberate the spirit of enterprise in the most distressed areas of our country.”

virkaanastujaispuheen retoriikkaa hyödynnettiin tuossa puheessa mutta yhtymäkohdat ovat ilmeisiä. Kuten hän kotimaassaan vaati purkamaan esteitä markkinoiden vapauden tieltä, vaati hän kansainvälisesti esteiden purkamista ihmisten vapauden tieltä.

Demokraattien retoriikka valtion vahvasta roolista talouspolitiikassa on ennen kaikkea personoitunut Franklin D. Rooseveltiin ja hänen presidenttikautensa 1933–1945. Ennen Rooseveltin presidenttikautta Yhdysvallat oli syöksynyt suureen talouslamaan, josta nouseminen ei ollut tapahtunut yksityisen sektorin avulla. Roosevelt käynnisti *New Dealin* nimellä tunnetun talousohjelman, joka tähtäsi yksityisen ja julkisen sektorin yhteistoimintaan lamasta selviytymiseksi.¹⁷⁹ *The Wall Street Journal* tulkitsi kansan antaneen vuoden 1932 presidentinvaaleissa Rooseveltille selvän mandaatin talouspolitiikkansa edistämiseksi. *Journal* kuitenkin kritisoi pääkirjoituksessaan Rooseveltin kielikuvia ja virkaanastujaispuheen epäselvyyttä, jolloin lehden mielestä Rooseveltin talouspolitiikan ydin jäi arvailujen varaan.¹⁸⁰

Konkreettiset talouspoliittiset linjaukset, jotka perustuvat amerikkalaista yritteliäisyyttä ja vapautta korostaviin arvoihin ovat vaihdelleet merkittävästi virkaanastujaispuheissa. Mitään selkeää virkaanastujaispuheengenreä talouspolitiikasta puhuttaessa ei näin ollen ole. Yhdysvaltojen omaksuttua hyvin varhaisessa vaiheessa vahvan pyrkimyksen taloudelliseen vapauteen ei valtion tai keskushallituksen roolia taloudessa pidetty tärkeänä, vaan päämääränä oli pikemminkin rajoittaa valtion puuttumista liike-elämän toimintaan. Tämä on ollut erityisesti Republikaanien korostuksena 1900-luvulla. Demokraattipresidentit ovat selkeästi olleet myönteisempiä valtion roolin kasvattamiseksi, vaikkakaan se ei ole virkaanastujaispuheiden retoriikassa näkynyt. Virkaanastujaispuheissa, jotka olisivat toimineet foorumina keskustelulle valtion roolista talouspolitiikassa, ei Franklin D. Rooseveltin presidenttikauden jälkeen tuotu esille koko aihetta. Tällöin keskustelu virkaanastujaispuheissa palasi vahvasti arvoperusteiseksi argumentoinniksi taloudellisesta vapaudesta sekä markkinoiden toimimisesta markkinatalouden ehdoilla.

---

¹⁷⁹ Franklin D. Roosevelt 1933, 1937.

¹⁸⁰ *The Wall Street Journal* 6.3.1933.

5.3 Ulkopoliitiikka – Yhdysvaltain tie eristyksestä maailmanvallaksi

Ulkopoliitiikka on politiikan osa-alueista se, joka on eniten ja tasaisesti saanut huomiota virkaanastujaispuheissa. Koko maan historian ajan ulkopoliitiikka on ollut arvoväritteistä ja se on parhaiten nähtävissä suoraviivaisena jatkumona, jossa ulkopoliitiikka on vaihdellut isolationistisen linjan ja avoimuuden välillä. Ulkopoliitiikan linja voidaankin jakaa kolmeen vaiheeseen, joiden murroskaudet ovat muuttaneet Yhdysvaltojen ulkopoliitiikan suuntaa merkittävästi ja vaikuttaneet sitä kautta virkaanastujaispuheisiin. Tarkastelenkin ulkopoliittista retoriikkaa virkaanastujaispuheissa näiden kolmen ajanjakson kautta nostaan esille kunkin murrosjakson muutokset virkaanastujaispuheen konventiossa.

Yhdysvaltojen itsenäistymisestä aina lähes 1800-luvun loppuun asti ulkopoliitiikan linjaksi muodostui tiukan isolationistisen suuntaus, jonka perustana oli Monroen doktriini.¹⁸¹ Ulkopoliittisen linjan ensimmäinen murros koettiin vuosisadan vaihteessa Yhdysvaltojen alkaessa hankkia suojelukseensa alueita perinteisen vaikutuspiirin ulkopuolelta ja ottaessa entistä enemmän osaa kansainväliseen politiikkaan, jota hallitsivat perinteiset eurooppalaiset suurvallat. Amerikan imperialismia kesti toiseen maailmansotaan asti, vaikkakin sotien väliseen aikaan mahtui pieni eristäytymisen kausi. Kylmän sodan alkaminen toisen maailmansodan jälkeen muutti maailmanpoliittista tilannetta Yhdysvaltojen ja toiseksi supervallaksi nousseen Neuvostoliiton jakaessa maailmaa vaikutusalueisiinsa. Viimeinen ulkopoliittinen murros tapahtui kaksinapaisen maailmanjärjestyksen romahdettua 1990-luvun alussa, jonka jälkeinen aika voidaan kuitenkin nähdä jatkumona Yhdysvaltain kylmän sodan aikana kasvaneelle hegemonialle maailmassa.

Virkaanastujaispuheissa eniten toistuneet teemat ulkopoliitiikan osalta ovat Yhdysvaltojen halu luoda ystävälliset suhteet kaikkiin kansoihin:¹⁸² esimerkiksi presidentti McKinleyn mukaan ”Yhdysvaltain politiikkana on ollut maan perustamisesta

---

¹⁸¹ Milkis & Nelson 2012, 118-120.

¹⁸² Thomas Jefferson 1805, William Harrison 1841, Andrew Jackson 1829, James Buchanan 1857, Ulysses S. Grant 1869, 1873, William McKinley 1897, Theodore Roosevelt 1905, Calvin Coolidge 1925, Franklin D. Roosevelt 1933.

lähtien hoitaa rauhan ja luottamuksen suhteita kaikkien maailman kansojen kanssa”.¹⁸³ Korostuneen aseman Yhdysvaltain ulkopoliittisessa keskustelussa ovat saaneet tietyt käsitteet kuten vapaus, kaitselmuksen siunaus, kohtalo ja ihmiskunnan palveleminen, joita on sovellettu käytäntöön eri tavoin.¹⁸⁴

5.3.1 Isolationismi osana kansakunnan rakentamista

Isolationismi oli Yhdysvaltain ulkopoliitiikan perusta koko 1800-luvun. Yhdysvaltain pidättäytyminen osallistumasta Euroopan maiden keskinäisiin konflikteihin katsottiin edesauttavan Yhdysvaltojen puolueettomuutta ja vähentävän riskejä aseellisen konfliktin syttymiselle. Näin pystyttäisiin myös pitämään pystyssä elintärkeät taloudelliset suhteet eurooppalaisiin valtoihin. Isolationistisen ulkopoliitiikan pohjan muodosti Yhdysvaltain viidennen presidentin James Monroen 1823 määrittelemä ulkopoliittinen linja Monroen doktriini, joka määritteli Yhdysvaltojen ulkopoliitiikan vastavuoroisuusperiaatteelle.¹⁸⁵ Yhdysvallat ei sekaantuisi Euroopan asioihin ja vastavuoroisesti Euroopan valtiot eivät tavoittele uusia siirtokuntia Amerikasta. Monroen doktriini kesti hyvin pitkään ja siihen tehtiin viittauksia vielä 1900-luvun alkuvuosinakin. Vuonna 1909 suhteissa Eurooppaan presidentti Taft katsoi isolationismin turvaksi maan itsenäisyydelle ja takeeksi maan pysymiseksi erossa Euroopan suurvaltojen konflikteista.¹⁸⁶ Tuolloin tiukan isolationistisesta linjasta oli kuitenkin jo luovuttu Espanjaa vastaan käydyn sodan seurauksena 1898. Virkaanastujaispuheiden retoriikassa Monroen doktriinin korostaminen kuului puheengenreen 1800-luvulla, kun puhuttiin ulkopoliitiikan hoidosta. Asettumalla Monroen doktriinin tukijaksi, presidentti pystyi saamaan eri puolueiden poliitikot ja myös Amerikan kansan taakseen ulkopoliittisissa kysymyksissä.

Isolationismin aikakaudella vahvistui kohtalonusko Yhdysvaltojen asemasta maailmassa. Amerikkalaisessa katsantokannassa ihmiskunnan historiaan kuului siirtyminen länteen. Kulku oli alkanut varhaisista kulttuureista Aasiassa ja edennyt sieltä

---

¹⁸³ William McKinley 1897: “It has been the policy of the United States since the foundation of the Government to cultivate relations of peace and amity with all the nations of the world.”

¹⁸⁴ Hunt 2009, 16; Milkis & Nelson 2012, 230.

¹⁸⁵ Valtonen 2001, 227.

¹⁸⁶ James Madison 1809, Martin van Buren 1837, Zachary Taylor 1849, Grover Cleveland 1885, Benjamin Harrison 1889.

Välimeren ja Britannian kautta Amerikkaan.¹⁸⁷ *Manifest destiny* yhdistyi tässä suhteessa Monroen doktriinin, ja osaltaan lännen valloittaminen nähtiin eristäytymispolitiikan osana. Se vahvisti Yhdysvaltojen asemaa Amerikan mantereen johtavana valtiona. Tätä kehitystä tukivat myös huima talouden- ja väestönkasvu.¹⁸⁸ Näin ollen Yhdysvaltain maantieteellinen sijainti vahvisti Monroen doktriinin linjaa maan ollessa kaukana suurvaltojen hallitsemasta Euroopasta kahden suuren valtameren suojaamana. Monroen doktriinin omaksuminen kiinteäksi osaksi Yhdysvaltain ulkopolitiikkaa melkein sadan vuoden ajaksi mahdollisti sekä Yhdysvaltain keskittymisen oman kansakunnan rakentamiseen että epäaktiivisuuden ulkopolitiikan hoidossa.

5.3.2 Osaksi kansainvälistä yhteisöä

William McKinley oli ensimmäinen uuden ulkopoliittisen aikakauden presidentti 1900-luvun taitteessa. Hänen aloitteestaan Yhdysvallat hylkäsi tiettyssä mielessä isolationismin ja siirtyi imperialismin tielle. Puhuessaan virkaanastujaisissaan vuonna 1897 McKinley korosti edeltäjiensä tavoin pyrkimystä rauhan säilyttämisestä kaikkien kansojen välillä, joka oli ollut ulkopolitiikan perustana maan itsenäistymisestä lähtien. Pyrkimyksenä oli myös välttää aluelaajentumiset.¹⁸⁹ On hyvä huomata, että noin vuosi McKinleyn virkaanastujaispuheen jälkeen keväällä 1898 Yhdysvallat aloitti sodan Espanjaa vastaan hyökäten sen omistuksiin Karibian merellä ja Filippiineillä. Alueiden valloittaminen Espanjalta nähtiin Monroen doktriinin mukaiseksi interventioksi, koska ne sijaitsivat Yhdysvaltojen lähialueilla.

Huolimatta sodasta Espanjan kanssa muihin eurooppalaisiin valtoihin harjoitettiin edelleen pidättyvää politiikkaa. Myös Yhdysvaltojen sotilaallisen aseman vahvistuminen maailmassa katsottiin ainoastaan pyrkimyksenä itsemääräämisoikeuden turvaamiseksi. Luonnollisesti voittoa sota Espanjaa vastaan osoitti Yhdysvaltojen sotilaspotentiaalisen kyvyn olevan Euroopan suurvaltojen tasolla ja tätä kautta Yhdysvallat oli saavuttamassa samanarvoisen aseman vanhojen suurvaltojen kanssa.¹⁹⁰ William H. Taftin toteamus virkaanastujaispuheessaan 1909 kuvaa hyvin Yhdysvaltojen katsantokantaan ja asemaan maailmassa. Kommentoidessaan ongelmia Filippiineillä

---

¹⁸⁷ Hunt 2009, 22, 31–32.

¹⁸⁸ Valtonen 2001, 227.

¹⁸⁹ William McKinley 1897.

¹⁹⁰ William H. Taft 1909.

Taft totesi: ”Me emme käy sotaa Filippiinien saarien asukkaita vastaan. Osa heistä käy sotaa Yhdysvaltoja vastaan.”¹⁹¹ Yhdysvallat oli rauhaa rakastava maa, jonka sotilaallista voimaa käytettäisiin ainoastaan viimeisenä keinona. Virkaanastujaispuheen retoriikka presidentti Taftin osalta yhdistyi osaksi hyvin perinteistä sotapropagandaa. Maa myös alkoi toimia samojen periaatteiden mukaisesti kuin eurooppalaiset suurvallat: sekin koki rodullista ylemmyyttä ja näki tehtäväkseen sivistää alikehittyneitä kansoja.¹⁹² Ristiriita amerikkalaisten periaatteiden ja reaalipolitiikan välillä syntyi Yhdysvaltojen siirryttyä imperialismin tielle, sillä keskusteluun nousi se, miten siirtomaavallasta vapautunut kansakunta voisi itse ryhtyä siirtomaavallaksi.

Woodrow Wilsonin valinta presidentiksi 1913 aktivoi maan harjoittamaan ulkopolitiikkaa, jonka tarkoituksena nähtiin olevan amerikkalaisten arvojen edistäminen ja *manifest destinyn* toteuttaminen.¹⁹³ Amerikkalaisia arvoja ei kuitenkaan lähdetty edistämään I maailmansodan alkaessa vaan vasta kaksi ja puoli vuotta myöhemmin Saksan sukellusvenesodan kohdistuessa Yhdysvaltoihin. Ensimmäisen maailmansodan jälkeen sadat tuhannet amerikkalaisotilaat laivattiin takaisin Amerikkaan ja isolationismi palasi Yhdysvaltojen ulkopolitiikkaan. Wilsonin laatima 14. kohdan rauhanohjelma ja tavoite kansainvälisen organisaation perustamiseksi ratkomaan valtioiden välisiä kiistoja eivät saaneet kannatusta Yhdysvaltain kongressissa. Myöskään suuren sodan jälkeen maailman rauhan turvaamiseksi ja kansainvälisen ymmärryksen lisäämiseksi perustettu Kansainliitto ei houkutellut Yhdysvaltoja, sillä vaarana katsottiin olleen Yhdysvaltojen joutuminen mukaan uusiin tuhoisiin sotiin.¹⁹⁴ Poliittisessa retoriikassa vedottiin edelleen Monroen doktriinin henkeen Amerikan kuulumisesta amerikkalaisille ja varsinkin republikaanipresidentit pyrkivät tämän näkökulman esille tuomisella virkaanastujaispuheissaan vetoamaan kansalaisten turvallisuuden tunteeseen. Yhdysvallat ja sen kansalaiset säästyisivät sodan kauhuilta ainoastaan eristäytymällä.

Rauhan retoriikkaan kytkeytymällä Wilsonin seuraaja Warren Harding katsoi 1921, ettei Amerikka voinut olla osa minkäänlaista pysyvää sotilasliittoa, jollaiseksi Kansainliitto

---

¹⁹¹ William McKinley 1901: “We are not waging war against the inhabitants of the Philippine islands. A portion of them are making war against the United States.”

¹⁹² Stephanson 1995, 67; Hunt 2009, 63-68, 90.

¹⁹³ Stephanson 1995, 115; Woodrow Wilson 1913, 1917.

¹⁹⁴ Herbert Hoover 1929.

ja länsivaltojen pyrkimykset yhteistyön tiivistämiseksi tulkittiin.¹⁹⁵ Kuitenkin 1920-luvulla syntyi selkeästi ristiriita koskien sitä, millaista kansainvälistä yhteistyötä Yhdysvaltojen kanssa pyrittiin tekemään. Maa ei osallistunut Kansainliiton toimintaan, mutta kuitenkin pyrki pysyvään kansainväliseen tuomioistuimeen ratkomaan erimielisyyksiä.¹⁹⁶ Yhdysvaltojen ulkopolitiikka vuosisadan vaihteesta aina toiseen maailmansotaan asti oli hyvin ristiriitaista, mikä tämä näkyi retoriikassa. Yhdysvaltojen nähtiin olevan osa kansainvälistä yhteisöä ja aktiivinen toimija, joka toisaalta eristäytyi suurimmasta osasta kansainvälisestä yhteistyöstä.

5.3.3 Toisen maailmansodan jälkeinen maailma

Toisen maailmansodan jälkeinen muuttunut maailmanjärjestys heijastui myös Yhdysvaltain ulkopoliittiseen retoriikkaan. Euroopan menettäessä aiemman valtansa ja Neuvostoliiton noustessa maailman toiseksi supervallaksi Yhdysvallat katsoi, ettei muuttuneessa tilanteessa isolationismi ulkopolitiikassa ollut enää vaihtoehto vaan että vapauden ja muiden amerikkalaisten arvojen turvaaminen vaati aktiivista ulkopolitiikkaa. Yhdysvallat oli kukistanut Saksan ja vapauttanut Euroopan. Samalla Japani oli lyöty ja Yhdysvaltojen pitkäaikainen tavoite Tyynenmeren hallinnasta oli toteutunut. Alue tulisi myös toimimaan puskurina Neuvostoliiton pyrkimyksille lisätä vaikutusvaltaansa alueella.¹⁹⁷

Ensimmäinen kylmän sodan ajan presidentti Harry S Truman viitoitti tietä uudelle ulkopolitiikalle. Yhteistyötä tultiin lisäämään Euroopan ja vapautta tavoittelevien kansojen kesken sotilaallisen avun ja taloudellisen tuen muodossa. Virkaanastujaispuheessa nostettiin ensimmäistä kertaa esiin Yhdysvaltojen ulkopolitiikan uusi päävastustaja: kommunismi. Samalla käsite ”vapaa maailma” nostettiin kuvaamaan joukkoa länsimaisia demokratioita. Ensimmäisen maailmansodan jälkeen tehtyä virhettä jättäytyä Kansainliiton ulkopuolelle ei tehty uudestaan vaan Yhdysvallat sitoutui tiiviisti Yhdistyneiden Kansakuntien työhön.¹⁹⁸ Trumanin ulkopoliittista linjaa ja Trumanin doktriinia jatkoivat hänen seuraajansa presidentti

---

¹⁹⁵ Warren Harding 1921.

¹⁹⁶ Calvin Coolidge 1925, Herbert Hoover 1929.

¹⁹⁷ Hunt 2009, 167.

¹⁹⁸ Harry S Truman 1949.

Eisenhower ja Kennedy, joista jälkimmäinen virkaanastujaispuheessaan 1961 määritteli Yhdysvaltain ulkopolitiikan seuraavasti:

”Saakoon jokainen kansakunta tietää, haluaa se meille sitten hyvää tai pahaa, että me maksamme minkä tahansa hinnan, kannamme minkä tahansa taakan, kohtaamme mitä tahansa vaikeuksia, tuemme jokaista ystävää ja vastustamme jokaista vihollista varmistaaksemme vapauden säilymisen ja menestymisen.”¹⁹⁹

Yhdysvallat oli siis Kennedyn mukaan valmis toimimaan myös aseellisesti itsensä ja liittolaistensa turvaamiseksi sekä mobilisoimaan koko amerikkalaisen yhteiskunnan tätä tarkoitusta varten. Taistelua kommunismia vastaan ei kuitenkaan käytäisi pelkästään sotilaallisen keinoin vaan ensisijaisesti talouden, amerikkalaisen kulttuurin ja erityisesti amerikkalaisten arvojen kautta.²⁰⁰ Vapauden turvaaminen olisi kiinni ainoastaan amerikkalaisten panoksesta, muutoin vapaus ei pystyisi maailmassa kukoistamaan. Tämä retoriikka liittyi osaltaan 1800-luvun tulkintoihin amerikkalaisista valittuna kansana, jonka messiaaniseksi tehtäväksi Jumala oli asettanut vapauden levittämisen. Vapautta ei tulnaisi kuitenkaan puolustamaan pelkästään Yhdysvaltain perinteisellä vaikutusalueella Amerikoissa vaan kaikilla mantereilla. Päätäväisyyttä osoitettiin suhteessa Neuvostoliittoon, mutta samalla pyrittiin ymmärryksen lisäämiseen sekä luomaan edellytyksiä aseistariisunnalle. Aseistariisunta niin ydinaseiden kuin tavanomaisen aseistuksen kohdalla säilyi presidenttien katsantokannassa yhtenä ulkopolitiikan kulmakivenä.²⁰¹ Aseistariisunta ja vuorovaikutus kansainvälisissä suhteissa nähtiin edellytyksenä maailmanrauhalle:

”Millaista rauhaa minä tarkoitan? Millaista rauhaa me tavoittelemme? Se ei ole Amerikan aseilla maailmaan saatu Pax Americana. [...] Puhun aidosta rauhasta, sellaisesta rauhasta, joka tekee elämisestä elämisen arvoista, sellaista, joka vapauttaa ihmiset ja kansat kasvamaan ja rakentamaan parempaa maailmaa heidän lapsilleen – ei pelkästään rauhaa amerikkalaisille vaan rauhaa kaikille miehille ja naisille – ei pelkästään rauhaa meidän aikanamme vaan rauha kaikkina aikoina”.²⁰²

---

¹⁹⁹ John F. Kennedy 1961: “Let every nation know, whether it wishes us well or ill, that we shall pay any price, bear any burden, meet any hardship, support any friend, oppose any foe to assure the survival and the success of liberty.”

²⁰⁰ Albright 2008, 17.

²⁰¹ Dwight Eisenhower 1953, John F. Kennedy 1961, Richard Nixon 1973, Jimmy Carter 1977, Ronald Reagan 1985.

²⁰² Waldman 2010, 177; John F. Kennedy 1963: “What kind of peace do I mean? What kind of peace do we seek? Not a Pax Americana enforced on the world by American weapons of war. [...] I am talking about genuine peace, the kind peace that make life on earth worth living, the kind that enables men and

Siteerauksessa Kennedyn puheesta korostuu vapauden yhteys rauhaan, vapaat kansat eivät kävisi sotia keskenään. Tämä oli selkeä viittaus Neuvostoliittoa kohtaan, joka ei antanut kansalaistensa olla amerikkalaisten määritelmien mukaan täydellisesti vapaita. Todellisen rauhan ja kansojen välisen ystävyyden saavuttaminen ei kuitenkaan olisi mahdollista yksipuolisella julistuksella, minkä takia Kennedy korostikin, ettei hän tarkoittanut Amerikkalaisten tekemää rauhaa valvottuna Amerikan aseilla. Tämä olisi silloin tarkoittanut Yhdysvaltain asettumista antiikin Rooman mukaiseksi imperiumiksi muodostaen oman versionsa Pax Romanasta. Kennedyn jälkeen myös Johnson vahvisti 1969 Yhdysvaltojen hylänneen isolationismin ulkopolitiikasta: ”Missä rauha on tuntematon, tehdään siitä tunnettu; missä rauha on hauras, tehdään siitä vahva; missä rauha on väliaikainen, tehdään siitä pysyvä.”²⁰³ Johnsonin puhe oli osoitus Kennedyn linjan jatkumisesta sekä diplomatian kautta saavutettavista tuloksista.

Suhteissa Latinalaiseen Amerikkaan sovellettiin hyvän naapuruuden periaatetta, joka oli alkanut jo Franklin D. Rooseveltin kaudella 1933–1945. Pyrkimyksenä oli taloudellisella ja sotilaallisella avulla heikentää kommunismin vaikutusta mantereella.²⁰⁴ Haluttiin tukea valtioiden oikeistolaisia hallituksia kehittämällä maiden suhteita Yhdysvaltojen kanssa, lisäämällä kauppaa ja vähentämällä köyhyyttä, jonka toivottiin heikentävän yhteiskunnan huono-osaisten joukosta kasvualustan saaneen kommunismin kannatusta. Tiiviit suhteet Latinalaiseen Amerikkaan olivat osoitus alueen valtioiden halusta pysyä irti eurooppalaisesta vaikutuksesta.²⁰⁵

1980-luvulla republikaanipresidenttien Ronald Reaganin ja George H. W. Bushin aikana puheet ystävällisistä suhteista ja rauhasta säilyivät, mutta niiden vastapainoksi nousi vahva varustautuminen vapauden turvaamiseksi. Tämä näkyi muun muassa Reaganin esityksessä tähtien sota-asejärjestelmästä. Reagan totesi suunnitellusta asejärjestelmästä: ”Se ei tappaisi ihmisiä, se tuhoaisi aseita. Se ei aseistaisi avaruutta; se auttaisi aseistariisunnassa maassa.”²⁰⁶ Reagan esitti puheessaan asevarustelun kasvattamisen keinoksi edistää rauhaa. Pysyvää rauhaa ei kuitenkaan voitaisi saavuttaa ennen

---

nations to grow and to hope and to build a better life for their children – not merely peace for Americans but peace for all men and women – not merely peace in our time but peace for all time.”

²⁰³ Lyndon Johnson 1969: “Where peace is unknown, make it welcome; where peace is fragile, make it strong; where peace is temporary make it permanent.”

²⁰⁴ Valtonen 2001, 236–239.

²⁰⁵ John F. Kennedy 1961.

²⁰⁶ Ronald Reagan 1985: “It wouldn’t kill people, it would destroy weapons. It wouldn’t militarize space; it would help demilitarize the arsenals of Earth.”

Neuvostoliiton uhan neutraloimista. Samalla Reagan kuitenkin jatkoi korostaen puheissaan hyvien suhteiden luomisesta Neuvostoliittoon.

5.3.4 Amerikan imperiumi

Neuvostoliiton hajoaminen ja kaksinapaisen maailmanjärjestyksen päättyminen 1991 nosti Yhdysvallat maailman ainoaksi supervallaksi, jonka valta-asemaa ei yksikään maa tai maa ryhmittymä pystynyt horjuttamaan.²⁰⁷ Kylmän sodan aikana Yhdysvallat oli rakentanut laajan tukikohtaverkoston, kasvattanut asevoimia ja luonut merkittävän liittolaisten verkoston. Neuvostoliiton ja sen satelliittimaiden hylätessä kommunismin ja siirtyessä kohti länsimaita Yhdysvalloille syntyi tilaisuus kasvattaa entisestään valta-asemaansa. Ulkopoliitiikan päätehtäväksi tulikin turvata Yhdysvaltojen alueellinen koskemattomuus ja kansalaisten turvallisuus sekä taloudellinen asema. Taloudelliseen turvallisuuteen yhdistyvät muun muassa raaka-ainelähteet, erityisesti öljy, sekä kauppareitit. Energiaturvallisuudesta onkin tullut Yhdysvaltojen ulkopoliitiikan kulmakiviä viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana.²⁰⁸ Vastakkainasettelun poistuminen idän ja lännen väliltä mahdollisti entistä useampien turvallisuusoperaatioiden suorittamisen myös niillä alueilla, joilla se oli aikaisemmin ollut mahdotonta.²⁰⁹

Kylmän sodan päättyminen poisti virkaanastujaispuheengenrestä tarpeen nostaa esille konkreettisia ulkopoliittisia avauksia, jolloin ulkopoliittiset avaukset sulautuivat osaksi amerikkalaisia arvoja, erityisesti vapauden ja demokratian puolustamista, ja näiden arvojen edistämistä. Kylmän sodan jälkeiset presidentit Clinton, Bush ja Obama ovatkin korostaneet Yhdysvaltojen vastuullista asemaa maailman vapauden turvaamisena maan ollessa ainoa supervalta.²¹⁰ Clinton totesi ensimmäisessä virkaanastujaispuheessaan 1993 ”On selvä, että Amerikan täytyy jatkossakin johtaa maailmaa, jonka rakentamiseksi teimme niin paljon. [...] Kun jotain meille elintärkeää haastetaan tai kun kansainvälisen yhteisön tahtoa ja oikeudentajua uhmataan, me toimimme.”²¹¹ Clintonin

---

²⁰⁷ Kagan 2012, 9–11.

²⁰⁸ Albright 2008, 62.

²⁰⁹ Kagan 2012, 88.

²¹⁰ Bill Clinton 1993, 1997, George W. Bush 2001, 2005, Barack Obama 2009.

²¹¹ Bill Clinton 1993: “Clearly America must continue to lead the world we did so much to make [...] When our vital interest are challenged, or the will and conscience of the international community is defied, we will act.”

esimerkin mukaisesti myös hänen seuraajansa katsoivat Yhdysvalloilla olevan kyvyn ja myös velvollisuuden turvata maan elintärkeät edut mutta myös puolustaa vapautta missä tahansa päin maailmaa silloin kun sen katsotaan olevan uhattuna. Clintonin puheessa esiintyy selkeästi kylmän sodan jälkeinen amerikkalainen tulkinta maailman rakentumisesta amerikkalaisten arvojen varaan ja Yhdysvaltain johtajuudelle. Amerikkalaisessa kontekstissa he loivat tuon maailman toisen maailmansodan jälkeen edistäen sekä ihmisten että markkinoiden vapautta, luoden omissa tulkinnoissaan demokraattisia hallituksia ympäri maailmaa.

Barack Obaman tultua presidentiksi 2009, Bushin kauden sotaisa retoriikka vaihtui sovitteluvaan suuntaan. ”Amerikka on kaikkien kansakuntien sekä jokaisen miehen, naisen ja lapsen ystävä, joka etsii rauhan ja arvokkuuden tulevaisuutta [...] Me ryhdymme vastuullisesti jättämään Irakin sen omien kansalaisten hallintaan, ja muodostamme kovasti kaivatun rauhan Afganistaniin.”²¹² Retoriikallaan Obama toi esille amerikkalaisuuden perusarvoja pyrkimällä suhteiden lähentämiseen kansakuntien kanssa. Yhdysvallat tulisi olemaan liittolainen kaikille maille, jotka jakaisivat ihmisyyden perusarvot.

Clintonin, Bush nuoremman ja Obaman virkaanastujaispuheiden retoriikka voidaan tiivistää yhteen käsitteeseen Amerikan imperiumista. Retoriikassa tuota imperiumia ei ole luotu puhtaasi Yhdysvaltain sotilaallisella voimalla vaan siinä korostuvat kaikki Amerikkalaisen elämän osa-alueet. Erityisesti Amerikan edustamat arvot ovat muodostaneet virkaanastujaispuheissa tuon imperiumin kulmakiven, sillä niiden, esimerkiksi erilaisten vapauksien ja demokratian, kautta on pysytty perustelemaan sekä omille kansalaisille että kansainvälisessä politiikassa maan harjoittamaa ulkopoliittikkaa uuden maailmanjärjestyksen aikana.

5.3.5 Asevoimat riippumattomuuden turvaajana

Asevoimat ovat olleet yksi Yhdysvaltain ulkopoliittikan kulmakivistä James Monroen ja Monroen doktriinin päivistä lähtien, ne ovat olleet yksi Amerikan riippumattomuuden

---

²¹² Barack Obama 2009: “America is a friend of each nation and every man, woman, and child who seeks a future of peace and dignity [...] We will begin to responsibly leave Iraq to its people, and forge a hard-earned peace in Afghanistan.”

turvaajista. Virkaanastujaispuheiden retoriikassa asevoimat on tulkittu rauhan välineeksi, josta ei ole uhkaa muita maita vastaan.²¹³ Usein virkaanastujaispuheissa on kuitenkin muistettu mainita, että asevoimia käytetään jos Yhdysvaltojen edut ovat uhattuina tai maan luontaista oikeutta oman vaikutusvaltansa alueella häiritään. Sotilaallista voimaa Yhdysvallat on sittemmin käyttänyt useaan otteeseen, ja isolationistisen ulkopoliitiikan hylkäämisen jälkeen sellaisten konfliktien määrä, joissa Yhdysvallat on suorasti tai epäsuorasti mukana, on lisääntynyt. Ulkopoliitikassa keskeisessä asemassa olevat maa- ja merivoimat sekä myöhemmin myös ilmavoimat ovat saaneet osakseen suurta taloudellista huomiota liittohallitukselta. Usein asevoimat katsotaan sellaiseksi valtionhallinnon haaraksi, jota ei voi altistaa menoleikkauksille tai menojen jäädyttämiselle.²¹⁴ Asevoimat ovatkin yksi selkeimpiä esimerkkejä talouspolitiikan ja ulkopoliitiikan tiiviistä yhteenkuuluvuudesta.

Asevoimien tekemät uhraukset Yhdysvaltojen puolesta ovat olennaisessa osassa presidenttien retoriikassa. Virkaanastujaispuheissa asevoimien tärkeyttä ja sotilaiden pyyteettömyyttä halutaan korostaa:

“Yli noiden sankaruuden monumenttien tuolla on Potomac joki ja sen rannoilta nousevilla kukkuloilla Arlingtonin kansallinen hautausmaa, jonka riveissä yksinkertaiset valkoiset merkit kantavat ristejä ja Daavidin tähtiä. Ne näyttävät vain pienen osan siitä hinnasta, joka on maksettu vapaudestamme. Jokainen noista merkeistä on monumentti sellaisille sankareille, joista puhuin aikaisemmin. Heidän elämänsä päättyivät paikoissa kuten Belleau Wood, Argonne, Omaha Beach, Salerno, ja maailman toisella puolella Guadalcanalilla, Tarawassa, Pork Chop Hillillä, Chosin Reservoirilla, ja sadoilla riisipelloilla ja viidakoissa paikassa nimeltä Vietnam”.²¹⁵

Virkaanastujaispuheissa korostettu yhteinen uhri maan puolesta on yhdistelmä kansalaisten uskonnollista vakaumusta sekä näkemystä valittuna kansana olemisesta.²¹⁶ Virkaanastujaispuheiden genreen kuuluu yhteisen kärsimyksen sekä maan puolesta annetun uhrin korostaminen. Ronald Reagan nosti 1981 vahvasti esille uskonnolliset

---

²¹³ James Polk 1845.

²¹⁴ William H. Taft 1909, Ronald Reagan 1981.

²¹⁵ Ronald Reagan 1981: “Beyond those monuments to heroism is the Potomac River, and on the far shore the sloping hills of Arlington National Cemetery with its row of simple white markers bearing crosses or Stars of David. They add up to only a tiny fraction of the price that has been paid for our freedom. Each one of those markers is a monument to the kinds of hero I spoke of earlier. Their lives ended in places called Belleau Wood, The Argonne, Omaha Beach, Salerno and halfway around the world on Guadalcanal, Tarawa, Pork Chop Hill, the Chosin Reservoir, and in a hundred rice paddies and jungles of a place called Vietnam.”

²¹⁶ Smith 2003, 226–235.

symbolit puhuessaan kaatuneista sotilaista. Ristien ja Daavidin tähtien mainitseminen on selkeä viittaus Reaganin näkemykseen Yhdysvalloista juutalaiskristillisenä kansakuntana. Uskonnollisten käsitteiden tuominen oli selkeä viittaus ateistista Neuvostoliittoa kohtaan. Mainitsemalla vapauden Reagan yhdistää arvot osaksi ulkopoliittikkaa: amerikkalaisten vapauden puolustamisessa ei epäröidä käyttää kuinka raskaita keinoja tahansa.

Virkaanastujaispuheen retoriikassa kansallista yhtenäisyyttä pyritään luomaan menneisyyden suurista uhrauksista käsin, oikeuttaen maan asevoimien avulla vapauden puolesta käytyjä kamppailuja. Reagan nosti puheessa esille ensimmäisen ja toisen maailmansodan taisteluita, samoin kuin Korean sodan, sekä liitti näiden lisäksi kielellisesti tyylikkään viittauksen Vietnamiin, joka oli tuolloin viimeinen suuri konflikti, johon Yhdysvallat oli ollut osallisena. On hyvin harvinaista, ettei Reagan puheessaan tee viittauksia maan vapaussotaan 1700-luvun lopulla, joka amerikkalaisessa retoriikassa on vahvasti yhdistetty arvoihin, joiden johdosta siirtokunnat halusivat itsenäistyä ja joille maa on rakentunut.

Yhdysvalloissa kunniakkaaseen sotahistoriaan tulkitaan vahvasti kuuluvaksi erityisesti vapaussota 1775–1783 sekä 1900-luvun merkittävimmät sodat. Nämä symboloivat amerikkalaisten arvojen puolesta käynnistyneitä konflikteja, joissa on selkeästi ollut vastakkain amerikkalainen hyvyys vierasta pahuutta vastaan. Yhdysvaltain sisällissota presidenttien virkaanastujaispuheiden retoriikassa yhdistyy kansakunnan traagiseen kahtiajakoon, jolla kuitenkin yritetään symbolisesti luoda yhtenäisyyttä kansakuntaan. Itse sodasta muodostui kahtiajaon symboli, mutta sodan aikaisten taisteluiden kautta saavutettu lopputulos kaikkien kansalaisten oikeuksien lisäämiseksi on tulkittu saavutukseksi, jonka puolesta sisällissodasta maksettiin niin kova inhimillinen hinta.

5.4 Iso hallinto vs. pieni hallinto

Yhdysvaltojen yhteiskunnallista keskustelua ovat hallinneet maan itsenäistymisestä lähtien aina uudelle vuosituhatvuhannelle asti näkemyserot hallinnon roolista ja koosta, sen suhteesta osavaltioihin ja vaikutuksesta kansalaisten elämään. Yhdysvaltojen valtapuolueet kulloisenakin aikana ovat ryhmittyneet hyvin vahvasti juuri liittovaltion rakennetta koskevan kysymyksen ympärille. Siinä ovat olleet vastakkain ensin

federalistit ja demokraattiset-republikaanit ja nykyisin demokraatit ja republikaanit. Yhdysvaltojen poliittisessa järjestelmässä on painottunut vahva osavaltioiden itsehallinto ja osavaltioista muodostanut liittovaltio.

Ensimmäisen kerran kysymys hallinnon roolista esiintyi kunnolla Thomas Jeffersonin toisessa virkaanastujaispuheessa 1805. Tuolloin esiin nousseet kysymykset koskivat ennen kaikkea ongelmaa, joka oli ollut esillä maan itsenäistymisestä vuodesta 1776 lähtien, eli Yhdysvaltojen tasavaltalaista hallitusmuotoa.²¹⁷ Yhdysvaltojen itsenäistyessä vastakkain olivat pääpuolueet federalistit ja republikaanit, kun keskusteltiin vasta itsenäistyneen kansakunnan tasavaltalaisuudesta.²¹⁸ Virkaanastujaispuheiden retoriikassa kysymys unionin vallan laajentamisesta ja toisaalta osavaltioiden oikeuksista kytkettiin osaksi laajempaa 1800-luvun alkupuolen keskustelua tasavaltalaisuuden olemuksesta ja sen suhteesta demokratiaan.²¹⁹ Tällöin varsinkin Thomas Jeffersonin johtamien demokraattis-republikaanien tulkinnoissa federalistien kannattama vahva keskushallinto olisi johtanut koko tasavaltalaisen yhteiskuntajärjestelmän menettämiseen, joista historiasta löytyi esimerkkejä. Republikanismi eli tasavaltalaisuus takasi poliittisessa retoriikassa yhteiskuntajärjestelmän säilymisen vaalimalla osavaltioiden itsemääräämisoikeutta.

Yhdysvaltojen sisäpolitiikan tasapainoilemista osavaltioiden oikeuksien ja liittovaltion hallituksen välillä kuvaa hyvin presidentti Andrew Johnsonin toteamus virkaanastujaispuheessaan vuonna 1833: ”Sisäpolitiikassa tällä hallituksella on kaksi tavoitetta. Ne ovat osavaltioiden oikeuksien säilyttäminen ja unionin yhtenäisyys”²²⁰. Osavaltioiden haluttiin ensinnäkin olevan tasa-arvoisessa asemassa keskenään suhteessa toisiinsa ja liittovaltioon. Tästä tasa-arvon vaatimuksesta johtuen Yhdysvaltain kongressin senaattiin, joka edusti osavaltioita ja edustajainhuone puolestaan kansaa, tuli kaksi senaattoria jokaisesta osavaltiosta. Osavaltioiden maantieteellinen alue, väestön koko tai taloudellinen asema ei siis vaikuttanut niiden painoarvoon liittovaltion hallinnossa.

---

²¹⁷ Thomas Jefferson 1805.

²¹⁸ Wood 2009, 95–173; 1800-luvun alkupuolen tasavaltalaisuuden kannattajia kutsuttiin demokraattis-republikaaneiksi, eikä 1800-luvun alkupuolen termiä ”republikaani” tule sekoittaa nykypäivän käsitykseen republikaaneista.

²¹⁹ K.S. luku 6.5 tasavaltalaisuus ja demokratia.

²²⁰ Andrew Jackson 1833: “In the domestic policy of this government there are two objects. They are the preservation of the rights of the several States and the integrity of the Union.”

Federalistien jouduttua syrjään alettiin osavaltioiden valtaa ja toimintamahdollisuuksia lisätä liittovaltion kustannuksella. Osavaltioiden aseman vahvistaminen tulisi olemaan varmin turva epätasavaltalaisia ajatuksia kuten monarkiaa ja osittain myös federalismia vastaan. Osavaltioiden itsemääräämisoikeuteen puuttumisella nähtiin olevan arvaamattomia seurauksia ja sen pelättiin johtavan levottomuuksiin ja jopa vallankumoukseen.²²¹ Thomas Jeffersonin mukaan ”Osavaltioiden hallintojen oikeuksien tukeminen [...] varmin suoja epätasavaltalaisia asenteita kohtaan.”²²² Presidentti Jackson totesi puolestaan virkaanastujaispuheessaan 1833 ”Osavaltioidemme hallinnon tuhoaminen tai niiden paikallisten ihmisten asioita koskevan vastuun hävittäminen johtaisi suoraan vallankumoukseen ja anarkiaan, ja lopulta itsevaltiuteen ja sotilasvaltaan.”²²³ Vallankumous keskushallituksen valtaa vastaan syttyi kuitenkin vasta 1860-luvulla, kun useat etelän osavaltiot julistautuivat irtaantuneiksi Yhdysvalloista ja alkoi Yhdysvaltojen sisällissota.

Sisällissodan syttyessä sekä pohjoisen että etelän edustajat korostivat osavaltioiden oikeuksia, mutta vuonna 1860 presidentiksi valittu Abraham Lincoln tulkitsi, että mikäli osavaltioiden vaatimat oikeudet olisivat ristiriidassa Yhdysvaltojen perusarvojen ja perustusasiakirjojen kanssa, tuli liittohallituksen puuttua niihin. Osavaltiolla ei ollut oikeutta irtaantua pelkästään omalla päätöksellään liittovaltiosta, sillä perustuslain mukaan unioni on jakamaton.²²⁴ Unioni kuitenkin jakaantui muutamaksi vuodeksi, kunnes pohjoinen kukisti etelän kapinan ja eteläiset osavaltiot siirtyivät sotilasvallan aikaan, jolloin osavaltiot olivat tiukassa keskushallituksen kontrollissa. Liittovaltion ja osavaltioiden suhdetta pyrittiin tasapainottamaan sisällissodan jälkeen delegoimalla valtaa osavaltioiden hallintoelimille. Lisättiin vastuuta opetuksen järjestämisestä, kaupankäynnin edistämisestä ja infrastruktuurin parantamisesta. Näillä haluttiin taata yhtenäisyyden säilyminen ja luottamus keskushallituksen ja osavaltioiden välillä.

Yksi merkittävä piirre keskustelussa hallinnon suuruudesta ja toimivuudesta 1800-luvun loppupuolella ja 1900-luvun alussa oli sen kyky taata vähemmistöjen oikeudet.

---

²²¹ Thomas Jefferson 1801, James Madison 1809, John Quincy Adams 1825 Andrew Jackson 1829, 1833.

²²² Thomas Jefferson 1801: “The support of the State governments in all their rights [...] surest bulwarks against antirepublican tendencies”.

²²³ Andrew Jackson 1833: “The destruction of our State governments or the annihilation of their control over the local concerns of the people would lead directly to revolution and anarchy, and finally to despotism and military domination.”

²²⁴ Abraham Lincoln 1861.

Demokratian periaatteiden mukaisesti vähemmistöä täytyisi tarvittaessa suojella enemmistön sortoa vastaan. Varsinkin sisällissodan jälkeen, jolloin mustat saivat kansalaisoikeudet valkoisten rinnalla, hallituksen tehtäväksi nähtiin mustien aseman turvaaminen. Tehtävä oli erityisen haasteellinen etelässä, joka oli sotinut liittohallitusta vastaan viiden vuoden ajan pyrkiessään säilyttämään orjuuden. Keskushallituksen rooliksi tuli myös perustuslain noudattamisen valvonta osavaltiossa.²²⁵ Osavaltiot katsoivat hallinnon puuttuvan heidän itsehallinnolliseen oikeuteensa päättää itse asioistaan ja säätää osavaltion lakeja, mutta keskushallituksen mielestä amerikkalaisten periaatteiden valvonta oli niin tärkeä kysymys, ettei sitä voinut uskoa yksittäisille osavaltioille, varsinkin, kun oli tullut esiin tapauksia, joissa esimerkiksi mustille annettuja kansalaisoikeuksia ei toteutettu kaikissa osavaltioissa täysimääräisesti.

Virkaanastujaispuheissa keskustelu hallinnon roolista tasaantui 1900-luvun ensimmäisellä puoliskolla, jolloin merkittäviä avauksia suuntaan tai toiseen ei tehty. Keskustelu käynnistyi uudestaan vasta 1970-luvulle tultaessa. Richard Nixon käynnisti keskustelun ison hallinnon ja pienen hallinnon välisestä vastakkainasettelusta 1970-luvun alussa. Hänen näkemyksensä mukaan kansalaiset turvautuivat liikaa hallitukseen ja yliarvioivat sen kykyä kansalaisten hyvinvoinnin lisäämisessä. Kansa oli elänyt liian pitkään hallituksen johtamana, eikä hallitus tuntunut enää olevan rakennettu kansalaisia varten vaan hallintoa itseään varten. Nixon korosti sittemmin suosituksi tullutta republikaanien näkemystä, että Amerikkaa ei ollut rakentanut hallinto vaan kansa.²²⁶

Jimmy Carterin valinta presidentiksi 1977 Nixonin ja Fordin jälkeen muutti suhtautumista hallinnon kokoon hetkellisesti, kunnes 1980-luvulla koettiin massiivinen hanke hallinnon tehtävien karsimisessa ja alasajossa. Ronald Reaganin valinta presidentiksi aiheutti kaiken muun ohella myös suuria muutoksia hallintoon. Reagan totesi virkaanastujaispuheessaan 1981, että ”Hallitus ei ole ratkaisu ongelmiin, hallitus on ongelma.”²²⁷ Reagan jakoi hallinnon ongelmat kahteen osaan käsittäen kansan ja osavaltioiden roolin suhteessa liittovaltion. Vahvana antikommunistina ja vapaan markkinatalouden vankkana kannattajana Reagan korosti Yhdysvaltain hallinnon

---

²²⁵ Rutherford B. Hayes 1877, William H. Taft 1909.

²²⁶ Richard Nixon 1973.

²²⁷ Ronald Reagan 1981: “Government is not the solution to our problem, government is the problem.”

erityisluonnetta, koska sen olivat rakentaneet vapaat kansalaiset.²²⁸ Toisin kuin Neuvostoliitossa, jossa valtio oli kaikki kaikessa ja kansalaiset olivat sille alisteisia, oli Yhdysvalloissa hallinto, jonka valta tuli kansalta. Hallituksella ei tulisi koskaan olemaan suurempaa valtaa kuin se mitä se kansalta saa.

Reagan ryhtyi tarkastelemaan hallinnon tehtäviä ja supistamaan liittovaltion hallintoa pyrkimyksenä vahvistaa sitä kautta osavaltioiden asemaa ja niiden itsemääräämisoikeutta. ”Liittohallitus ei luonut osavaltioita, osavaltiot loivat liittohallituksen”,²²⁹ totesi Reagan. Ensimmäisenä hallituksen tehtäviä karsittiin verotuksen kautta. Sitä laskemalla hallinnon tulot supistuivat, mikä johti palveluiden supistukseen ja kokonaan lopettamiseen. Reagan pyrki tekemään laittomaksi sen olettamuksen, että keskushallitus käyttäisi enemmän resursseja kuin mitä se saa.²³⁰ Reaganin ajattelu yksilön korostamisesta ja yksilön kyvystä päättää itse kohtalostaan teki keskushallituksesta Reaganin mielestä tarpeettoman monella yhteiskunnallisella sektorilla. Leikkauksista kärsivät niin opetus kuin terveydenhoitokin. Ainoastaan kansallista turvallisuutta koskevat valtionhallinnon osat eivät joutuneet reaganilaisen hallinto- ja talouspolitiikan hampaisiin. Lehdistöissä Reaganin vuoden 1981 virkaanastujaispuhe nähtiin henkivän Amerikan kaipaamaa johtajuutta, muun muassa *The Wall Street Journalin* asettuessa pääkirjoituksessa tukemaan Reagan tulkintaa valtion elämisestä yli varojensa sekä tuki politiikkaa keskushallituksen tehtäviä karsimisessa. *Journal* päätti virkaanastujaispuheen kommentoinnin toteamukseen: ”Voimme nyt ainoastaan sanoa ’encore’.”²³¹

Reaganin uusliberalistista politiikkaa jatkoi hänen seuraajansa George H. W. Bush vuoteen 1993 asti, jolloin valta vaihtui republikaaneilta demokraateille, ja hallinnosta tulikin jälleen tärkeä tekijä kansalaisten elämässä. ”Hallitus ei ole ongelma eikä hallitus ole ratkaisu, me, Amerikan kansa, me olemme ratkaisu.”²³² Clinton korosti vuonna 1997 yksilön vapautta tehdä itse ratkaisut mutta hänen mukaansa hallituksella oli velvollisuus edesauttaa yksilön pyrkimyksiä. Hallitus tulisi tekemään enemmän eikä vähemmän, se

---

²²⁸ Ronald Reagan 1981.

²²⁹ Ronald Reagan 1981: “The Federal government did not create the States; the States created the Federal government.”

²³⁰ Ronald Reagan 1985.

²³¹ The Wall Street Journal 21.1.1981: “All we can now say in ‘encore’.”

²³² Bill Clinton 1997: “Government is not the problem, and government is not the solution. We, the American people, we are the solution.”

tulisi takaamaan kaikille amerikkalaisille tasapuoliset mahdollisuudet menestyä. Julkista terveydenhoitoa parannettiin ja koulujärjestelmää kehitettiin vastaamaan uuden vuosituhannen vaatimuksia.

Reaganin todetessa 1980-luvulla hallituksen olevan ongelma eikä ratkaisu ja Clintonin todetessa 1990-luvulla, ettei hallitus ole näistä kumpikaan, totesi Barack Obama 2000-luvulla ”Kysymys, jonka esitämme tänään ei ole se onko hallinto liian iso tai liian pieni, vaan toimiiko se.”²³³ Obama irtaantui perinteisestä hallintoideologiasta ohittamalla kysymyksen hallinnon suuruudesta, joka oli ollut kantava teema aina Yhdysvaltain itsenäistymisestä lähtien, ja ryhtyi korostamaan hallinnon tehokkuutta. Hallinto voisi olla suuri, mikäli se toimii kunnolla eikä tuhlaa resursseja.²³⁴ Hallitus ei kuitenkaan voisi tehdä aivan kaikkea vaan lopullinen vastuu yksilöstä ja koko kansakunnasta lepäisi Amerikan kansan harteilla.

Kysymys hallinnosta varsinkin 1800-luvulla muokkasi virkaanastujaispuhetta poliittisen väittelyn foorumiksi, jossa presidentit toivat selkeästi esille mielipiteensä. Presidentin puoluetustasta riippuen, virkaanastujaispuheissa yhdistettiin tavoiteltu hallintomalli osaksi amerikkalaista arvoa yksilönvapauksista. Arvojen kautta käytävä keskustelu jatkui 1900-luvun jälkeenkin retoriikan kuitenkin siirtyessä pois varsinaisesta poliittisesta väittelystä. Osaltaan hallinto toimi puheissa sisällissodan jälkeen yhtenä tasavaltalaisuuden osana, jossa myöhemmin alkoi korostua demokraattinen periaate vähemmistöjen oikeuksien kunnioittamisesta. Tällä haettiin legitimizeettiä hallinnon toimille: vähemmistöjen oikeuksien turvaamiseksi joko vaihtoehtoisesti tarvittaisiin tai ei tarvittaisi suurta hallintoa, jolloin näkökulma riippui ainoastaan siitä, mikä oli presidentin kannattama ideologia.

---

²³³ Barack Obama 2009: “The question we ask today is not whether our government is too big or too small, bur whether it works.”

²³⁴ Barack Obama 2009.

6 AMERIKAN ARVOT

”Kun perustajamme rohkeasti julistivat Amerikan itsenäisyyden maailmalle ja tarkoituksemme kaikkivaltiaalle Jumalalle, he tiesivät, että kestääkseen Amerikan täytyisi uudistua. Ei uudistua uudistuksen vuoksi mutta muuttua säilyttääkseen Amerikan ihanteet: elämän, vapauden, onnen tavoittelun. [...] Ottakaamme kaikki enemmän vastuuta, ei vain itsestämme ja perheistämme, mutta myös yhteisöstämme ja maastamme. Uudistaaksemme Amerikkaa meidän täytyy elvyttää demokratiamme.”²³⁵

Bill Clinton

Virkaanastujaispuheessaan 20.1.1993

Virkaanastujaispuheessaan 1993 Bill Clinton korosti uudistumisen tärkeyttä jotta Amerikka voisi menestyä ja jotta Yhdysvallat voisi säilyttää kansakunnan perustaneet ihanteet politiikkansa keskiössä muuttuneessa maailmassa. Uudistuminen ei olisi mahdollista ilman kansalaisten osallisuutta. Osallisuuden osoituksena Clintonin retoriikassa toimi yksilöiden kyky ottaa vastuuta, jolloin valtion roolina ei olisi uudistuksen moottorina toimiminen vaan moottorina olisi itse kansa. Clintonin virkaanastujaispuheessa näkyi ”halu palvella” suurempaa asiaa. Clinton itse oli valmis palvelemaan Amerikkaa maan presidenttinä, mutta vastavuoroisesti myös Amerikan kansan tuli olla valmis palvelemaan yhteistä hyvää. Amerikan menestyksen mahdollistava muutos edellytti myös demokratian elvyttämistä. Demokratian elvyttäminen kohdistui puolueristiriidat ylittäviin pyrkimyksiin ja oli vihje kongressin molemmille kamareille politiikan muutoksesta Valkoisessa talossa 12 vuotta kestäneen republikaanivallan jälkeen. Bill Clinton nähtiin demokratian elvyttäjänä, sillä tunnelma vallanvaihdon hetkellä oli hyvin samanlainen kuin vuonna 1961 Eisenhowerin ja Kennedyn kohdalla. Clinton edusti ikänsä ja maailmankatsomuksensa perusteella aivan toisenlaista Amerikkaa kuin edeltäjänsä George H. W. Bush. Clinton teki puheessaan myös viittauksen kansakunnan historiaan vahvasti vaikuttaneeseen kohtauskoon, joka

---

²³⁵ Bill Clinton 1993: “When our founders boldly declared America’s independence to the world and our purposes to the Almighty God, they knew that America, to endure, would have to change. Not change for change’s sake, but change to preserve America’s ideals; life, liberty, the pursuit of happiness. [...] Let us all take more responsibility, not only for ourselves and our families but for our communities and our country. To renew America, we must revitalize our democracy.”

yhdistyi uskonnolliseen mielikuvaan Yhdysvalloista Jumalan valittuna kansana, jolla oli messiaaninen lähetystehtävä.

Yhdysvaltain itsenäisyysjulistuksen alussa todetaan, että ”Pidämme näitä totuuksia itsestään selvinä, että kaikki ihmiset on luotu tasa-arvoisiksi ja että heidän Luojansa on antanut heille tiettyjä luovuttamattomia oikeuksia, joihin kuuluu elämä, vapaus ja onnen tavoittelu.”²³⁶ Vuonna 1776 laadittu asiakirja viestittää niitä arvoja, joihin Yhdysvallat perustaltaan vielä nykypäivänäkin nojaa. Yhdysvaltain poliittinen järjestelmä on hyvin arvolutautunut ja sillä, miten kansalaiset kokevat poliittiset ratkaisut ja puheet amerikkalaisten arvojen kautta, on suuri merkitys. Mikäli valittavana ovat abstraktit arvot tai konkreettinen politiikka, Yhdysvaltalaiset poliitikot valitsevat puheisiinsa abstraktit arvot. Niiden kautta puhuja pystyy vaikuttamaan ja hakemaan kannatusta paljon suuremmalta joukolta kansalaisia kuin mitä pelkkä konkreettisen politiikan esittelemineen saisi aikaan.

Tuon esille Amerikan kansalliseen identiteettiin keskeisimmin vaikuttavat arvot, jotka yhdistyvät kiinteästi virkaanastujaispuheen genreen. Eurooppalaisille kuulijoille ”vapaus” on varmasti ensimmäinen arvo, joka yhdistetään selkeästi Yhdysvaltoihin. Sekä itsenäisyysjulistuksessa että maan perustuslaissa kansalaisten vapaudet määritellään hyvin laajoiksi ja rikkomattomiksi oikeuksiksi. Tästä syystä on myös luonnollista, että termin käyttö presidenttien virkaanastujaispuheissa on ollut aktiivista. Vapauden ohella keskeisiksi arvoiksi olen virkaanastujaispuheissa nostanut uskonnon vaikutuksen, perustuslaillisuuden arvostuksen, isänmaallisuuden sekä tasavaltalaisuuden ja demokratian.

Muita tärkeitä arvoja Yhdysvalloissa ovat muun muassa työn ja yritteliäisyyden arvostaminen, jotka yhdistyvät hyvin itsenäisyysjulistuksen kirjaukseen onnen tavoittelusta. Ahkeruus koetaan tärkeäksi arvoksi, koska ilman sitä Yhdysvaltojen kehittyminen nykyisenkaltaiseksi maaksi ei olisi ollut mahdollista. Amerikkalaisen unelman tavoittelu saa ihmiset työskentelemään itsensä ja myös koko kansakunnan parhaaksi. Ero amerikkalaisen ja eurooppalaisen yritteliäisyys- ja ahkeruuskuultuurien

---

²³⁶ Yhdysvaltain itsenäisyysjulistus 1776: “We hold these truths to be self-evident, that all men are created equal, that they are endowed by their Creator with certain unalienable rights that among these are life, liberty and the pursuit of happiness.”

välillä tulee selkeästi esiin esimerkiksi konkurssin yhteydessä. Siinä missä se Euroopassa koetaan häpeällisenä epäonnistumisena, on se Yhdysvalloissa vain uuden yritteliäisyyden alku.

Tarkastelunäkökulmiksi valitsemillani arvoilla pystyn kattavasti vastaamaan tutkimuskysymyksiini virkaanastujaispuheengenrestä poliittisena puheena. Uskonnon moraaliarvot ja käsitykset Yhdysvalloista Jumalan suojelemana kansakunta ovat ajattomia teemoja virkaanastujaispuheissa. Vapaus perustuslain turvaamana ja sen monet ulottuvuudet kuuluvat selkeästi amerikkalaiseen identiteettiin. Amerikkalaisten patriotismi on merkittävästi korostetumpaa aktiivisuudeltaan, joten siksi sen nostaminen esille tutkimuksessani on tärkeää. Demokratia ja sitä edeltänyt tasavaltalainen ajattelu puolestaan ovat keskeisiä amerikkalaista yhteiskuntaa ohjaavia arvoja.

6.1 Jumalan valittu kansa

Mayflower-laiva laski ensimmäiset puritaanit maihin Uudessa maailmassa vuonna 1620. Amerikka on siitä lähtien ollut turvasatama kaikille uskonnonvapautta haluaville ja oman uskonsa vuoksi vainotuksi tulleille. Yhdysvallat on perustamisestaan lähtien koettu kristityksi kansakunnaksi, ja Jumalan johdatus on ollut voima, joka on vienyt ja vie edelleen maata eteenpäin. Yhdysvaltalaiset uskovat, että heille on varattu erityinen rooli ihmiskunnan historiassa, johon Yhdysvaltojen synty vapaudesta ja Jumalan suojeluksesta yhdistyvät. Tätä näkemystä ovat useat Yhdysvaltain presidentit korostaneet virkaanastujaispuheissaan 1800-luvun ensimmäisellä puoliskolla: James Madison totesi vuonna 1809 ”Kaikkivaltias, jonka valta säätelee kansakuntien kohtaloita, jonka siunaus on ollut niin selvästi suunnattu tälle nousevalle tasavallalle.”²³⁷ James Monroe korosti vuonna 1817: ”kaitselmuksen armollisessa suojeluksessa, saavuttaa se suuri kohtalo, joka näyttää odottavan meitä.”²³⁸ Andrew Jackson puolestaan totesi vuonna 1829: ”Hän jatkaa meidän rakkaan maamme jumalallista varjelusta ja siunausta.”²³⁹ ja James Polk vuonna 1845: ”vartioidakseen tätä taivaan suosimaa maata pahalta, joka saattaisi ilman Hänen ohjauksensa nousta

---

²³⁷ James Madison 1809: “Almighty Being whose power regulates the destiny of nations, whose blessings have been so conspicuously dispensed to this rising Republic.”

²³⁸ James Monroe 1817: “under the favor of our gracious Providence, to attain the high destiny which seem to wait us.”

²³⁹ Andrew Jackson 1829: “He will continue to make our beloved country the object of His divine care and gracious benediction.”

epäviisaasta politiikasta.”²⁴⁰ Käsitys Yhdysvalloista Jumalan erityistä suojelua saavana kansakuntana ei edellä mainittujen esimerkkien valossa ollut pelkästään konservatiivien tai uskonnollistien piirien esiin nostama ajatus vaan vallitseva käsitys, johon osaltaan liittyy *manifest destiny* ajattelu. Käsitukset voimistuivat entisestään 1800-luvun loppuun mennessä.²⁴¹

Yhdysvalloissa uskonnollista kiihkoa 1800-luvun alkupuolella lisäsi entisestään suhtautuminen alkuperäiskansoihin, joiden saattaminen sivistyksen piiriin koettiin myös Yhdysvaltojen tehtäväksi.²⁴² James Monroe totesi vuonna 1821 virkaanastujaispuheessaan: ”Intiaaniheimoista huolehtiminen mahdollisuuksiemme puitteissa on ollut olennainen osa järjestelmäämme [...] Meidän tulisi toteuttaa Suuren Isän tehtävää.”²⁴³ Ottaessaan intiaanit osaksi järjestäytyntä yhteiskuntaa amerikkalaiset omaksuivat rooliin intiaanien ”Suurena Isänä”, joka opastaisi heitä kohti sivistystä. Termin ”Suuri Isä” käyttäminen juuri uskonnollisessa kontekstissa korotti amerikkalaiset ja Yhdysvallat jumalalliseen asemaan suhteessa intiaaneihin.

Presidentit eivät virkaanastujaispuheissaan todenneet suoraan amerikkalaisten olevan Jumalan valittu kansa, vaan termi on nähtävänä osana Jumalan Yhdysvalloille antamaa suojelusta sekä *manifest destiny* ajattelua. Amerikkalaisuuden yhdistäminen valittuun kansaan käynnistyi jo varhaisissa siirtokunnissa, kun maahan tulleet puritaanit näkivät, että Jumala oli johdattanut uskontonsa vuoksi vainotut ihmiset Amerikkaan kuin luvattuun maahan. Näin valittu kansa-terminologia yhdistettiin Euroopasta tulleiden siirtolaisten asuttamaan maahan.²⁴⁴ Anthony D. Smithin mukaan raamatullista alkuperää oleva tulkinta valitusta kansasta ja luvattusta maasta manifestoitui Yhdysvaltain poliittisessa keskustelussa 1800-luvun aikana. Amerikkalaisten kokiessa olevansa Jumalan valittu kansa oli heidän kansoittamansa maa myös pyhä. Luvattuun maahan pyrkiminen yhdistyi maan laajentumiseen kohti länttä, mikä myös nähtiin Smithin mukaan jumalallisena oikeutena. Yksilöiden uhraukset vahvistivat kansallista

---

²⁴⁰ James Polk 1845: “to guard this Heaven-favored land against the mischief which without His guidance might arise from an unwise public policy.”

²⁴¹ James Monroe 1821, Andrew Jackson 1829, James Polk 1845, James Buchanan 1857, Grover Cleveland 1885, William McKinley 1897.

²⁴² James Monroe 1821, William Henry Harrison 1841.

²⁴³ James Monroe 1821: “The care of the Indian tribes within our limits has long been an essential part of our system [...] We should perform the office of their Great Father.”

²⁴⁴ Smith 2003, 138–141.

identiteettiä, joka sai ihmiset arvostamaan länteen pyrkineitä pioneereja.²⁴⁵ Näin lännen asuttamisesta tuli *manifest destiny*n kautta osa Yhdysvaltain kansallista myyttiä, jota korostettiin virkaanastujaispuheissa.

Tässä näkemyksessä löydettiin vastikään syntyneelle kansakunnalle suuri tarkoitus maailmassa ja selitys sille, miksi Yhdysvallat saattoivat itsenäistyä. Yhdysvaltojen laajempi tehtävä käy hyvin ilmi James Buchananin virkaanastujaispuheesta 1857, jossa hän toteaa:

“Olen nöyrän luottavainen sen suhteen, että se hellä kaitseminen, joka inspiroi isiämme viisaudella muodostaa täydellisin hallinto ja unioni mitä kuunaan on nähty, ei anna sen hävitä ennen kuin se on esimerkillään rauhanomaisesti auttanut siviili- ja uskonnollisten vapauksien ulottamisessa kaikkialle maailmaan.”²⁴⁶

James Buchananin mukaan Yhdysvalloille muodostui tehtävä levittää edustamiaan arvoja kaikkialle maailmaan. Näin Yhdysvalloissa alkoi vahvistua käsitys siitä, että amerikkalaiset olivat Jumalan valittuna kansa, jolla olisi erityinen tehtävä maailmassa. Yhdysvaltain itsenäistyminen ja hallinnon muodostuminen kansan tahdon periaatteille nähtiin olevan kaitsemuksen johdatuksen ansiota, jolloin käsitys Yhdysvaltain olemassaolosta kaitsemuksen suojeluksessa vahvistui, siitä tullen keskeinen osa kansallista identiteettiä. Janne Könönen luokittelee kaitsemuksen korostamisen osaksi tasavaltalaista retoriikkaa, joka oli vallalla 1800-luvun Yhdysvalloissa. Toisaalta kaitsemuksesta puhuttiin vahvasti uskonnollisissa yhteyksissä, jolloin se Könösen mukaan liittyi laajempaan kansakunnan identiteetin rakentamiseen.²⁴⁷

Valittuna kansana olemista korostettiin aina 1900-luvun vaihteeseen asti, jolloin Yhdysvaltojen aktivoituminen kansainvälisessä politiikassa nähtiin osana *manifest destiny*ä ja vapauden levittämiseksi tähtäävää jumallista tehtävää. Heti ensimmäisen maailmansodan sodan jälkeen aina melkein kylmän sodan loppuun asti virkaanastujaispuheissa korostui uskonnon osalta uskonnonvapaus suhteessa ateistiseen

---

²⁴⁵ Smith 2003, 255–260.

²⁴⁶ James Buchanan 1857: “I feel humble confidence that the kind Providence which inspired our fathers with wisdom to frame the most perfect form of government and union ever devised by man will not suffer it to perish until it shall have been peacefully instrumental by its example in the extension of civil and religious liberty throughout the world.”

²⁴⁷ Könönen 2002, 86.

Neuvostoliittoon ja kansainväliseen kommunismiin. Ronald Reaganin valinta muutti tämän kaiken ja valitun kansan asema nousi taas erittäin korostuneeksi Yhdysvaltojen presidenttien virkaanastujaisretoriikassa.²⁴⁸ Reagan katsoi Yhdysvaltojen olevan Jumalan tahdon toteuttaja, ihmisten vapauden ja tasa-arvon edistämisestä aina maan rooliin Jumalan valitsemana ja suojelemana kansakuntana. Reagan puhui ensimmäisessä virkaanastujaispuheessaan 1981: ”tämän siunatun maan kansalaiset [...] ja minä uskon Jumalan tarkoittaneen meidän olevan vapaita.”²⁴⁹ Reaganin viitoittamalla tiellä jatkoivat lähinnä häntä seuranneet republikaanipresidentit isä ja poika Bush.²⁵⁰

Uskonnon tärkeästä asemasta huolimatta kirkko on erotettu valtiosta eikä yksikään uskonto ole saanut valtiouskonnon asemaa. Perustuslain ensimmäisessä lisäyksessä taataan uskonnonvapaus ja kaikkien uskontojen tasa-arvoinen asema suhteessa toisiinsa sekä keskushallitukseen.²⁵¹ Perustuslain takaaman uskonnonvapauden turvin Yhdysvaltoihin on kehittynyt monenlaisia uskonnollisia yhdyskuntia. Kun mitään uskontoa ei ole suosittu tai vainottu, uskonnollisten yhdyskuntien kehittyminen on ollut kansalaisista itsestään kiinni. On kuitenkin hyvä huomata, että amerikkalaisten suvaitsevaisuus uskontoja kohtaan on pääosin koskenut kristinuskoa ja sen erilaisia lahkoja. Perustuslain uskonnonvapauden noudattaminen ei kuitenkaan takaa valtion sekularismia; esimerkiksi William Henry Harrison totesi 1841 suoraan Yhdysvaltain olevan kristitty kansakunta.²⁵² Sekularismi oli näin ainoastaan hallinolliseen näkökulma kristinuskosta nousevien moraaliarvojen vaikuttaessa kuitenkin politiikkaan. Kristinuskosta vaikuttaa hyvin laajasti: maan valuutta, vaakuna, lippuvala²⁵³ ja kansallislaulu sisältävät kaikki vahvoja viittauksia Jumalaan.²⁵⁴ Yhdysvaltain dollari on ainut valuutta maailmassa, joka on jumalallisessa suojeluksessa.²⁵⁵ Varsinkin kongressin istuntojen aloittaminen rukoushetkellä ja papiston korostunut asema virkaanastujaisissa on ristiriidassa perustuslain takaaman uskonnonvapauden kanssa.

---

²⁴⁸ Ronald Reagan 1981, 1985.

²⁴⁹ Ronald Reagan 1981: “the citizens of this blessed land [...] and I believe God intended for us to be free.”

²⁵⁰ Wald & Calhoun-Brown 2011, 38.

²⁵¹ USC Amendment 1.

²⁵² William Henry Harrison 1841.

²⁵³ Lippuvala: "I pledge allegiance to the Flag of the United States of America, and to the Republic for which it stands, one Nation under God, indivisible, with liberty and justice for all." "Vannon uskollisuutta Amerikan Yhdysvaltojen lipulle ja sille tasavallalle, jota se edustaa, yhdelle, jakamattomalle, Jumalan johtamalle kansakunnalle, joka antaa vapauden ja oikeuden kaikille."

²⁵⁴ Wald & Calhoun-Brown 2011, 67–68.

²⁵⁵ Lause ”In God we trust” Jumalaan turvaten on painettu vuodesta 1957 lähtien kaikkiin dollarimääräisiin seteleihin ja 1930-luvulta lähtien kaikkiin kolikkoihin.

Yhdysvalloissa uskonnon vaikutus näkyy siinä, miten uskonnollisten liikkeiden kannattajat polarisoituvat poliittisten ryhmien kesken suhteessa poliittisiin kysymyksiin. Näin uskonnon vaikutus poliittiseen retoriikkaan sekä sitä kautta virkaanastujaispuheidengenreen noudattelee uskonnollisten ryhmien jakaantumista eri puolueiden tukijoiksi. Tarkasteltaessa esimerkiksi valtion roolin tärkeyttä sitä tukevat uskontoryhmät ovat jäsenistöltään enemmän demokraattien kuin republikaanien kannattajia.²⁵⁶ Näin ollen politiikka ja uskonto ovat vahvasti sidoksissa ja poliittisten kysymysten yhdistäminen uskonnolliseen kontekstiin vaikuttaa selkeästi väestöryhmien poliittiseen käytökseen.

Tuoreimmissa tutkimuksissa on pystytty osoittamaan kansalaisten uskonnollisen aktiivisuuden korreloituvan yhdessä yhteiskunnan kehitystason mukana. Mikäli taloudellinen vauraus ja kehitystaso ovat korkeat ei uskonnolla koeta olevan niin suurta merkitystä kansalaisten elämässä kuin kehittymättömmissä yhteiskunnissa. Yhdysvallat on tässä katsantokannassa suuri poikkeus kehittyneiden teollisuusmaiden joukossa. Maailman merkittävimmissä taloudessa uskonnon asema on poikkeuksellisen vahva, sillä yli puolet amerikkalaisista pitää uskontoa tärkeänä osana elämäänsä.²⁵⁷ Uskonnon ja politiikan vahva sekoittuminen keskenään nähdään johtuvan sen läheisestä suhteesta demokratiaan. Yhteiskunnan eri toimijat ovat tulkinneet uskonnon osaksi amerikkalaista elämäntapaa, jossa uskon eri puolet yhdistyvät haluun tasavaltalaisen hallinnon säilyttämisestä.²⁵⁸ Itsenäisen ja tasavaltalaiseen hallintojärjestelmään vihiytyneen maan säilyminen oli siten läheisen korostetussa asemassa suhteessa uskontoon.

Uskonnonvapaudesta ja valtiokirkon puuttumisesta huolimatta Yhdysvalloissa uskontoa sovelletaan vahvasti yhteen politiikan kanssa, erityisesti moraalikysymysten osalta.²⁵⁹ Poliittisessa keskustelussa Yhdysvalloissa saadaan paljon helpommin kansalaisten tukea asialle kun ne perustellaan uskonnon kautta. Näistä kysymyksistä merkittävimpiä ovat abortti, homoseksuaalien oikeudet ja kantasolututkimukset. Presidenttien uskonnollinen vakaumus ja sen vaikutus poliittisiin kysymyksiin vaikuttaa siihen, kuinka paljon uskonto tulee johdattamaan hallinnon toimintaa. On myös hyvä huomioida presidentin

---

²⁵⁶ Wald & Calhoun-Brown 2011, 181–182.

²⁵⁷ Wald & Calhoun-Brown 2011, 8–10.

²⁵⁸ Lipset 1971, 169–170.

²⁵⁹ Wald & Calhoun-Brown 2011, 2, 19, 52–53.

toimivaltuudet oikeuslaitoksen nimityksissä, sekä korkeimman oikeuden että liittovaltion tuomarit, jotka joutuvat ottamaan kantaa myös uskonnon värittämiin kysymyksiin ja sitä kautta joko edistävät tai heikentävät tiettyjen uskonnollisten ryhmien vaikutusmahdollisuuksia.²⁶⁰

Virkaanastujaispuheissa uskonnon asema ei kuitenkaan ole yhtä merkittävästi korostunut kuin muussa poliittisessa retoriikassa Yhdysvalloissa. Pelkästään viittauksien määrällä tarkasteltuna uskonto on marginaalisessa asemassa teemojen suhteen. Eniten uskonnollisia viittauksia viljeli William Henry Harrison. Viittauksien suuri määrä ei johdu Harrisonin vahvasta uskonnollisuudesta vaan niinkin pragmaattisesta seikasta, että hänen virkaanastujaispuheensa oli historian pisin.²⁶¹

Virkaanastujaispuheissa uskonnolliset viittaukset sekä tuen hakeminen Jumalalta keskittyvät monessa tapauksessa puheen loppuun. Virkaanastujaispuheiden voidaan tulkita olevan tietynlainen saarnanmuoto, jolloin kansaa vahvasti yhdistävä arvopohja halutaan nostaa esille nimenomaisesti puheen lopussa mahdollisemman suuren poliittisen tuen saamiseksi.²⁶² Nekin puheet, joissa uskonnolliset viittaukset ovat erittäin vähissä, ne keskittyvät puheen viimeiseen kappaleeseen.²⁶³ Uskonnollisten viittauksien osalta ensimmäinen suora maininta Jumalasta tehtiin vasta James Monroen virkaanastujaispuheessa 1821²⁶⁴ ja uskontoon ei viitata kertaakaan vuosien 1793 ja 1813 virkaanastujaispuheissa.²⁶⁵ George Washingtonin toinen virkaanastujaispuhe 1793 oli vain 135 sanan mittainen, joten siinä ei viittauksia ja tai esityksiä tehty juuri mihinkään suuntaan. James Madisonin toinen virkaanastujaispuhe vuonna 1813 käsitteli kokonaisuudessaan tuolloin akuuttina ollutta vuoden 1812 sotaa Britannian kanssa, johon uskonnollisia viittauksia ei yhdistetty.

Virkaanastujaispuheissa uskonnollisia viittauksia ja raamatun lainauksia suosivat enemmän republikaanit kuin demokraatit, tosin Reaganin presidenttikausien jälkeen 1981–1989 raamatullisten tekstien siteeraaminen on tullut yleisemmäksi tavaksi. Reagan muutti tältä osin virkaanastujaispuheen genreä myös demokraattien osalta,

---

²⁶⁰ Wald & Calhoun-Brown 2011, 159–160.

²⁶¹ William Henry Harrison 1841.

²⁶² Campbell & Jamieson 1990, 28.

²⁶³ Esimerkiksi Zachary Taylor 1849, Woodrow Wilson 1913, William H. Taft 1909.

²⁶⁴ James Monroe 1821.

²⁶⁵ George Washington 1793, James Madison 1813.

koska hekin ovat Reaganin jälkeen siteeranneet raamattua. Ennen Reaganin presidenttikautta suorat viittaukset raamattuun olivat harvinaisia. Ensimmäisen teki John Quincy Adams 1825 siteeraten psalmia 127:1. ”jos Herra ei kaupunkia vartioi, turhaan vartija valvoo.”²⁶⁶ Tällä Adams viittasi siihen, että ilman Jumalan johdatusta hänen hallintonsa ei voisi toimia. Seuraavat raamatun siteeraukset teki Abraham Lincoln 1865 pyrkiessään luomaan yhtenäisyyttä sisällissodan päätymisen hetkellä. Vaikka raamatun suorat lainaukset eivät ole olleet yleisiä, päällekkäisyyksiäkin löytyy: sekä presidentti Harding vuonna 1921 että presidentti Carter vuonna 1977 siteerasivat samaa kohtaa Miikan kirjasta 8:6 ”vain tätä Herra sinulta odottaa: tee sitä mikä on oikein, osoita rakkautta ja hyvyyttä ja vaella valvoen, Jumalaasi kuunnellen.”²⁶⁷ Raamatun lainauksissa republikaanit ovat suosineet konservatiivisesta ideologiastaan johtuen 1900-luvulla enemmän vanhaa testamenttia demokraattien suosiessa liberaalimpana pidettyä uutta testamenttia.

Muutoin uskonnollisessa sisällössä ei ole havaittavissa selkeitä eroja kahden pääpuolueen välillä eikä juurikaan presidenttien edustamien uskontokuntien välillä. Erot tulevat lähinnä moraalisisistä kysymyksistä, kuten esimerkiksi abortista tai homoseksuaalien oikeuksista, joissa vedotaan useasti uskonnollisiin tulkintoihin mutta joita ei puheissa suoraan mainita uskonnollisessa kontekstissa. Poikkeuksiakin kuitenkin löytyy. George W. Bushin toteamus ensimmäisessä virkaanastujaispuheessaan 2001 elämän pyhyydestä oli selkeä viittaus kielteiseen kantaan aborttia ja kantasolututkimusta kohtaan, mikä on hyvin harvinaislaatuista virkaanastujaispuheiden pitkässä historiassa.²⁶⁸

Uskonnon suhteen on huomattavissa polarisoitumista poliittisten ryhmien kesken. Afrikkalaisamerikkalaiset protestantit, juutalaiset ja sekularistit suosivat äänestyskäyttäytymisessään enemmän demokraatteja kuin republikaaneja. Vuoden 2008 presidentinvaaleissa muun muassa 99 prosenttia afrikkalaisamerikkalaisista protestanteista ja 85 prosenttia juutalaisista äänesti Barack Obamaa. Republikaanit keräävät kannatusta eniten evankeliskaalisilta protestanteilta ja päälinjan protestanteilta.

---

²⁶⁶ John Quincy Adams 1825: “Expect the Lord keep the city the watchman waketh but in vain.”

Raamatun käännöksissä käytetty Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottamaa suomennosta.

²⁶⁷ Jimmy Carter 1977: “What doth the Lord require of thee but do justly, and to love mercy, and to walk humbly with God?”

²⁶⁸ George W. Bush 2005.

Roomalaiskatolilaiset ovat jakautuneet hyvin tasaisesti kahden pääpuolueen välille siitäkkin huolimatta, että republikaanien konservatiiviset arvot ovat lähempänä roomalaiskatolisia arvoja.²⁶⁹ Tässä tarkastelussa on otettu huomioon vain kristinuskon tunnustajat eikä muiden uskontokuntien edustajia, vaikka heitä Yhdysvalloissa siirtolaisuuden myötä entistä enemmän onkin.

Julkinen keskustelu muista kuin kristityistä on alkanut vasta 1990-luvulla eikä niihin ole useasti edes viitattu virkaanastujaispuheissa. George W. Bush nosti toisessa virkaanastujaispuheessaan 2005 esille uskontojen pyhät kirjoitukset: ”Siinain viisautta, vuorisäärnä, Koraanin sanoma.” Barack Obama puolestaan totesi 2009 ”Tämä kansakunta on kristittyjen ja muslimien, juutalaisten ja hindujen, ja uskonnottomien.”²⁷⁰ Bushin viittaukset juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin voidaan tulkita yritykseksi muodostaa siltaa eri uskontojen välille. Syyskuun 11. päivän terrori-iskut sekä Yhdysvaltain käymät kaksi sotaa muslimimaissa olivat nostaneet Yhdysvalloissa epäluuloa muslimeja ja islamia kohtaan luoden epätasa-arvoa kaikkien kolmen uskonnon kesken. Barack Obama puolestaan yhdisti kansakuntaa eri uskontojen alle ja kristittyjen ja muslimien rinnastaminen pyrki aikaisemman eripurun unohtamiseen. Juutalaisten ja hindujen rinnastaminen puolestaan kohdistui kahteen erittäin vanhaan uskontoon, joita kuitenkin erotti juutalaisuuden monoteismi hindulaisuuden polyteismi. Obama nosti ensimmäistä kertaa virkaanastujaispuheessa esille myös uskonnottomat. Nostoa voidaan pitää merkittävänä vahvasti uskonnollisessa yhteiskunnassa, jossa pidetään muun muassa hyväksyttävämpänä sitä, että ihminen uskoo edes johonkin, jos ei kristinuskoon.

Uskonnon poliittiseen käyttöön liittyen on syytä tarkastella tarkemmin muutamaa presidenttiä ja heidän vaikutustaan poliittiseen retoriikkaan. Yhdysvaltain itsenäistymisen ajan tapahtumat ja henkilöt ovat saaneet mytologiset mittasuhteet. Yhdysvaltain kongressin rotundassa on suuri kattofresko, vuonna 1865 italialaisen taiteilija Constantino Brumidin tekemä teos on nimeltään *The Apotheosis of Washington*. Teos kuvaa maan ensimmäisen presidentin George Washingtonin korottamista jumalten joukkoon. Teoksessa Washingtonia ympäröivät Voiton ja Vapauden jumalattaret

---

²⁶⁹ Wald & Calhoun-Brown 2011, 35.

²⁷⁰ George W. Bush 2005: “the Truths of the Sinai, the Sermon on the mount, the Word of the Koran.” Barack Obama 2009: “We are a nation of Christians and Muslims, Jews and Hindus, and non-believers.”

seuranaan 13 neitoa symboloimassa maan perustajaosavaltioita. Näiden hahmojen lisäksi löytyy joukko antiikin Rooman mytologiaan kuuluvia jumalia. Jo George Washingtonin elinaikana hänen arvostuksensa lähenteli jumalallisia mittasuhteita: monelle kansalaiselle hänestä tuli ”Jumalallinen Washington”, jonka kuva kuului jokaisen kansalaisen kotiin ja jonka mukaan nimettiin lapsia.²⁷¹ Washingtonin osakseen saama jumalallinen huomio on mielenkiintoinen yksityiskohta uskonnon vaikutuksesta Yhdysvaltojen poliittiseen kulttuuriin. On erikoista, miten niin uskonnollinen kansa pystyy nostamaan yhden henkilön lähes Jumalan veroiseen asemaan. Yhdysvaltain pääkaupungissa Washingtonissa monet edesmenneiden presidenttien, kuten Lincolnin ja Jeffersonin, muistomerkitkin muistuttavat enemmän antiikin ajan temppeleitä, joissa kansalaiset käyvät palvomassa entisiä johtajiaan, kuin modernin valtion muistomerkkejä.

Yhdysvaltain sisällissota 1861–1865 repi lopullisesti kansakuntaa 1800-luvun alusta lähtien vaivanneet poliittiset ristiriidat avoimeksi konfliktiksi. Abraham Lincolnin valinta presidentiksi heikensi entisestään orjuutta kannattavien Etelävaltioiden unioniin kuuluvuuden tunnetta. Ensimmäisessä virkaanastujaispuheessaan 1861 Lincoln yritti vedota molempiin osapuoliin yhtenäisyyden säilymiseksi todeten:

”Jos Kaikkivaltias kansojen hallitsija, ikuisella totuudellaan ja oikeudellaan, on teidän puolellanne Pohjoinen, tai teidän puolellanne Etelä, tuo totuus ja tuo oikeus tulee varmasti voittamaan Amerikan kansan suuressa tuomioistuimessa. [...] Kristinusko ja vakaa luottamus Häneen, joka ei ole vielä koskaan hyljännyt tätä suosimaansa maata, kykenevät edelleen mitä parhaiten sovittamaan kaikki nykyiset vaikeutemme.”²⁷²

Uskontoa ja Jumalan varjelusta käytettiin vahvana argumenttina sisällissodan estämiseksi. Amerikan kansa nousi ylimmäksi auktoriteetiksi ratkaisua tehtäessä sen vallan tullessa suoraan Jumalalta. Jumala ohjaisi kansaa oikeudenmukaiseen ratkaisuun, oli se sitten Pohjoisen tai Etelän näkökulma.

---

²⁷¹ Wood 2011, 240–241.

²⁷² Abraham Lincoln 1861: ”If the Almighty Ruler of Nations, with his eternal truth and justice, be on your side of the North, or on yours of the South, that truth and that justice will surely prevail by the judgment of this great tribunal of the American people. [...] Christianity, and a firm reliance on Him who has never yet forsaken this favored land, are still competent to adjust in the best way all our present difficulty.”

Presidentin vetoimuksista ja yrityksistä huolimatta sota puhkesi. Sen loppupuolella Lincoln valittiin uudelleen maan presidentiksi, ja toisen virkaanastujaispuheensa vuonna 1865 hän piti noin kuukausi ennen sodan päättymistä. Tuolloin sodan lopputulos oli jo selkeästi nähtävissä, ja Lincoln keskittyikin virkaanastujaispuheessaan yhtenäisyyden luomiseen ja kansakunnan haavojen parantamiseen. Sen sijaan, että hän olisi käyttänyt historiaa yhtenäisyyden luomiseksi, Lincoln korostikin uskontoa. Lincoln ei tuonut esille Etelän ja Pohjoisen eroja vaan haki uskonnosta yhteenkuuluvuuden tunnetta. Presidentti Lincoln totesi ”Molemmat lukevat samaa raamattua, ja rukoilevat samaa Jumalaa.”²⁷³ *The New York Times* totesi pääkirjoituksessaan pari päivää virkaanastujaisien jälkeen Lincolnin puheen vahvat uskonnolliset viittaukset sovitteluksi eleeksi, joka oli täysi vastakohta Etelän sotaa lietsoville johtajille. Pääkirjoituksen mukaan presidentti korosti Jumalan ja uskon avulla saavutettavaa rauhaa, joka olisi oikeudenmukainen ja kestävä.²⁷⁴ Toista virkakauttaan Lincoln ei ehtinyt nähdä pitkään ennen kuin joutui salamurhan uhriksi vain viisi päivää sisällissodan päättymisen jälkeen 14. päivänä huhtikuuta 1865. Kuten kävi Washingtonille, myös Lincolnia kohtaan tunnettiin ja tunnetaan edelleen hyvin suurta uskonnollista kunnioitusta. Lincolnin kuolemassa nähtiin yhtäläisyyksiä Jeesuksen kanssa ja Lincolnin katsottiin uhrautuneet Yhdysvaltojen puolesta.

John F. Kennedyn valinta presidentiksi vuonna 1960 muutti uskonnon ja politiikan suhdetta merkittävästi. Kennedy oli ensimmäinen ja tähän asti myös viimeinen roomalaiskatolinen presidentti. Kennedyn valinta koettiin varsinkin konservatiivien ja republikaanien keskuudessa ongelmalliseksi, sillä pelkona oli roomalaiskatolisen uskonnon saama valta-asema. Pelättiin, kuinka paljon uusi presidentti vastaanottaisi ohjeita paavilta ja Vatikaanista. Kuin lieventääkseen eri ryhmien pelkoja Kennedy ei virkaanastujaispuheissaan korostanut uskontoa, etenkin omaansa, juuri ollenkaan. Hän ainoastaan korosti virkaanastujaisvalan pyhyyttä sekä miten ihmisten oikeudet eivät johdu valtiosta vaan ovat Jumalan ansiota.²⁷⁵ Näin Kennedy vetosi uskonnollisiin konservatiiveihin ja republikaaneihin korostamalla Jumalan vaikutusta kansalaisten elämään ohi valtion.

---

²⁷³ Abraham Lincoln 1865: “Both read same Bible, and pray to the same God.”

²⁷⁴ *The New York Times* 6.3.1865.

²⁷⁵ John F. Kennedy 1961.

Ronald Reaganin valinnan jälkeen 1981 alkanut uskonnon ja politiikan tiiviimpi yhteys on vaikuttanut kaikkien hänen jälkeensä valittujen presidenttien puheisiin. Virkavala on koko Yhdysvaltain historian ajan vannottu raamatulla ja ensimmäinen presidentti George Washington lausui virkaanastujaisvalansa loppuksi ”Jumala minua auttakoon,” josta tulikin epävirallinen osa virkaanastujaisvalaa.²⁷⁶ Reagan käynnisti toisen vahvan perinteen, jossa kaikki häneen esimerkkinsä mukaan myöhemmät virkaanastujaispuheet ja lähestulkoon kaikki muutkin Yhdysvaltain presidenttien puheet päättyvät lauseeseen ”Jumala siunatkoon Amerikan Yhdysvaltoja.” George W. Bush vei asian vielä pidemmälle vuonna 2005 pyytäessään Jumalalta siunauksen lisäksi myös varjelusta Yhdysvalloille vuoden 2001 tapahtuneiden terrori-iskujen johdosta.²⁷⁷

6.2 Patriotismi kansakunnan menestyksen voimavarana

Yhdysvaltain poliittisessa retoriikassa käsitteellä ”patriotismi” on suuri merkitys pyrittäessä viestimään yhteenkuuluvuuden tunnetta. Yhdysvalloissa kansallistunteen korostamisen keskiössä oleva käsite ”patriotismi” hyödyntää amerikkalaisuudesta kumpuavia arvoja paremmin kuin käsite ”nationalismi”, jota Yhdysvaltain poliittisessa retoriikassa ei juuri suosita. ”Nationalismi” Yhdysvaltalaisessa keskustelussa yhdistetään negatiivisiin miellelyhtymiin esimerkiksi Euroopan tapahtumista 1930-luvulla. Nationalismi ja patriotismi ovat kuitenkin hyvin limittyneitä käsitteitä, joiden tulkitsemisessa löytyy toki eroja.

Sekä patriotismi että nationalismi edustavat kahta ideologiaa, jotka pyrkivät eri tavoilla kanavoimaan poliittista katsantokantaa. Patriotismi tavoittelee ”yhteistä hyvää”, kun taas nationalismin pyrkimyksenä on tavoitella homogeenisyyttä ja valtion ainutlaatuisuutta. Henkilökäsitteinä termit eroavat selvästi. Patriootti on tasavallan kannattaja, joka arvostaa omaa katsantokantaansa ylitse muiden mutta ei yritä pakottaa ideologiaansa muille ihmisille tai valtiolle. Nationalisti puolestaan tavoittelee esimerkiksi rodullista, uskonnollista tai kielellistä yhtenäisyyttä ja pyrkii näin eroon mahdollisesta heterogeenisyydestä.²⁷⁸ Patriootti suhteuttaa siis toimintansa suoraan

---

²⁷⁶ Beasley 2004, 48–50.

²⁷⁷ George W. Bush 2005.

²⁷⁸ Viroli 2003, 1–5; Smith 2003, 24.

isänmaanrakkauteen kun taas nationalistit katsoo suurimman arvon olevan lojaaluismaata kohtaan.

George Orwell piti nationalismia ja patriotismia toistensa vastakohtina, joita ei hänen mukaansa tulisi käyttää synonyymeina kansallistunteelle. Käsite ”patriotismi” tarkoittaa Orwellin mukaan omistautumista tietynlaiselle elämäntavalle, jota yksilö pitää maailman parhaimpana mutta jolla ei ole halua pakottaa tätä ajatusmaailmaa muille ihmisille. Nationalismin hän puolestaan yhdistää voimankäyttöön, jonka avulla pyritään saavuttamaan enemmän arvostusta ja kunniaa kansakunnalle.²⁷⁹ Nationalisti yleisesti siis uhraa yksilöllisyytensä edustamansa ideologian edistämiseksi.

Yhdysvalloissa nationalistinen ajattelu yhdistyy käsitykseen ”Amerikan erityisyydestä” (*American exceptionalism*). Tässä katsantokannassa Yhdysvallat katsoo eroavansa muista kansakunnista sillä ollessa erityislaatuinen tehtävä ihmisyyden perusarvojen, vapauden ja demokratian, levittäjänä. Näin käsitys yhdistyy ajatukseen Yhdysvaltain *manifest destiny*stä sekä amerikkalaisten roolista valittuna kansana.²⁸⁰ ”Amerikan erityisyys” ei siis muodostu nationalismin tavoin halusta tiettyjen määritelmien mukaiseen yhtenäisyyteen vaan monista tekijöistä, joihin kuuluvat erityisesti vapaus, tasa-arvo ja individualismi.

Yhdysvaltain patriotismin juuri muodostuu maan itsenäistymisestä, brittejä vastaan käydystä vapaussodasta, kansakunnan perustajaisista sekä itsenäisyysasiakirjoista kuten itsenäisyysjulistuksesta ja perustuslaista. Yhdysvalloissa patriotismia ei yritetä peitellä vaan se näkyy aivan arkisessa elämässä. Kansalaiset tuovat patriotismia esiin liputtamalla joka päivä kotitalojensa pihalla, pitämällä oikeaa kättään sydämen päällä kansallislaulun aikaan tai kantamalla Yhdysvaltain lipulla varustettua pinssiä. Erityisesti poliitikot suosivat julkisia patriotismin osoituksia vedotessaan kansalaisiin.

Yhdysvallat on väestöllisesti hajanainen kansakunta. Vuosisatojen ajan maahan on tullut siirtolaisia Euroopasta, Aasiasta ja kaikkialta maailmasta. Kansakunnan laajentuessa 1800-luvulla länteen Yhdysvallat sai osakseen myös latinalaisen väestönosan. Siihen mennessä, kun orjuus lakkautettiin verisessä sisällissodassa, oli maahan laivattu satoja

---

²⁷⁹ Orwell 1953.

²⁸⁰ Wood 2011, 2–3.

tuhansia mustia orjia Afrikasta. Väestön etnisestä hajanaisuudesta johtuen amerikkalainen patriotismi ei ole kehittynyt nationalismiin alle kuten Euroopassa vaan siitä on muodostunut uniikki ilmiö eri kulttuureista tulleiden ihmisten omaksuttua amerikkalaiset perusarvot, kuten vapauden ja onnen tavoittelun. Heterogeenisyydestä johtuen myös Yhdysvaltojen eri osien välillä patriotismi vaihtelee: syvässä ja uskonnollisessa etelässä isänmaallisuuteen suhtaudutaan aivan erilaisella katsantokannalla kuin esimerkiksi Uuden Englannin seudulla.

Patriotismissa on sekä demokraateille että republikaaneille yhtenäistä halu palvella. Oli kysymyksessä sitten virkamieskunta tai koko maan hallintokoneisto, kaikkien on yhtäläinen tarkoitus ainakin retoriikassa palvella Amerikan kansaa eikä niinkään puolueiden intressejä. Halu palvella yhdistyy myös yksittäisiin kansalaisiin, sillä virkaanastujaispuheissa tuodaan vahvasti esille miten Yhdysvallat muodostuu pienistä yhteisöistä, joissa kansalaiset pitävät huolta toisistaan. Yhteisöllisyys ja vastuunjakaminen ovat ristiriidassa amerikkalaisen yksilökeskeisyyttä ja yksilön oikeuksia korostavan ideologian kanssa, mikäli se nähdään valtiojohtoisena yrityksenä ohjalla kansalaisia.²⁸¹ Amerikkalaisethan ovat muutoin vapaaehtoistyössä erittäin aktiivisia ja hyväntekeväisyyttä harjoitetaan paljon. Yhtenä osoituksena tästä oli 1960-luvulla presidentti John F. Kennedyn aloittama *Peace Corps*, jonka tarkoituksena oli yhteyksien lisääminen kolmansiin maihin ja suhteiden luominen niihin. Vaikka kyseessä oli Yhdysvaltain hallinnon hanke, siihen mobilisoitiin ihmisiä vapaaehtoisuuden pohjalta.

Patriotismi on puolueille yhteinen asia, jolla ei suoraan tehdä puoluepolitiikkaa. Sitä kuitenkin hyödynnetään puoluepoliittisesti virkaanastujaispuheissa korostamalla sitä, miten on tiettyjä poliittisia kysymyksiä, joissa isänmaallisuuden täytyy ylittää puoluelähtökohdat ja eturyhmittymien intressit. Yleensä näitä patriotismin yläpuolelle kohoavia poliittisia kysymyksiä ei sen enempää täsmennetä ja ne ovat tavallisesti presidentinviran saaneen puolueen ydinnäkemyksiä, joiden katsotaan edustavan koko kansan etua.²⁸² Tällä tavalla vallassa oleva puolue pyrkii käyttämään valtaansa poliittista oppositiota vastaan legitimoimalla harjoittamansa politiikan patrioottiseksi politiikaksi, jonka vastustaminen opposition taholta olisi tätä kautta mahdotonta.

---

²⁸¹ James Garfield 1881, Woodrow Wilson 1917.

²⁸² William McKinley 1901.

Yhdysvaltalaisessa patriotismissa kansalla on suuri rooli. ”Kansassa” subjektina yhdistyy Yhdysvaltain itsenäistymiseen johtaneet valistusihanteet ja kohtalousko, jossa yksilöllä ja sitä kautta koko kansalla on valta sekä samalla voima muokata omaa mutta myös koko kansakunnan kohtaloa ja sitä kautta koko maailman tulevaisuutta. Näin tulkinta kansasta yhdistyy kaitsemukseen, joka on asettanut Yhdysvallat muiden kansakuntien yläpuolelle ja antanut maalle messiaanisen tehtävän, jossa yhdistyvät edistysusko sekä amerikkalaisten arvojen edistäminen. Usein kriisiaikoina on virkaanastujaispuheissa pyritty nostamaan kansan tahtoa Amerikan puolustamiseksi sekä vaikeuksista selviämiseksi.²⁸³

William McKinley totesi virkaanastujaispuheessaan 1897: ”On inspiroivaa muistaa, ettei 108 vuoden kansallisen historiamme aikana ole kertaakaan noussut sellaista hätätilaa, ettei sitä olisi hoidettu Amerikan kansan viisaudella ja rohkeudella.”²⁸⁴ Samoilla linjoilla oli presidentti Harry S Truman uuden maailmanjärjestyksen synnyttyä toisen maailmansodan jälkeen vuonna 1949: ”Ne testaavat rohkeuttamme, omistautumistamme velvollisuuteen ja käsitystämme vapaudesta.”²⁸⁵ Richard Nixon puolestaan totesi 1969: ”kansan kanssa voimme tehdä kaiken.”²⁸⁶ Kansakuntaa kohtaaviin uhkiin on pyritty siis vastaamaan amerikkalaisten hyveillä kuten rohkeudella, reiluidella ja päättäväsyydellä. Kansan päättäväsyyden, yritteliäisyyden ja sitkeyden johdosta Yhdysvalloista on tullut suuri kansakunta ja sen säilyttämiseksi kansalaisten tulee pyrkiä muodostamaan entistä täydellisempi unioni. Täydellisemmän unionin muodostamiseksi pääpaino muutoksen aikaansaamisessa on Amerikan kansalla, vaikka esimerkiksi Richard Nixon korostikin kansan ja hallituksen tiivistä yhteistyötä.

Vastuun siirtämisessä kansalaisille pyritään luomaan kuva yhtenäisestä kansasta, joka työskentelee yhteisen päämäärän eteen. Virkaanastujaispuheen iskevyydessään moneen otteeseen korostettu John F. Kennedy totesi isänmaallisuudesta ja kansan voimasta 1961:

”Teidän käsissänne kansalaiset, enemmän kuin minun, lepää tavoitteemme lopullinen menestys tai tappio [...] Energia, usko, antaumus, jotka tuomme tähän pyrkimykseen valaisee maamme ja

---

²⁸³ Franklin D. Roosevelt 1941, Richard Nixon 1973, Ronald Reagan 1981.

²⁸⁴ William McKinley 1897: “It is inspiring, to remember that no great emergency in the one hundred and eight years of our eventful national life has ever arisen that has not been met with wisdom and courage by the American people.”

²⁸⁵ Harry S Truman 1949: “They will test our courage, our devotion to duty, and our concept of Liberty.”

²⁸⁶ Richard Nixon 1969: “with the people we can do everything.”

kaikki sitä palvelevat, ja loiste tuosta valosta voi todella valaista maailman. Joten, kansalaiset, älkää kysykö mitä maanne voi tehdä puolestanne, kysykää, mitä te voitte tehdä maanne puolesta. Hyvät maailman kansalaiset: älkää kysykö, mitä Amerikka voi tehdä teille vaan mitä voimme yhdessä tehdä ihmisen vapauden puolesta.”²⁸⁷

Kennedy rohkaisi virkaanastujaispuheessaan sekä demokraattien että republikaanien kannattajia työskentelemään yhdessä kansakunnan menestymiseksi. Olisi kansasta itsestään kiinni, miten Amerikka menestyisi, ei pelkästään presidentistä. Presidentti pystyisi korkeintaan asettamaan tavoitteen ja yrittäisi ohjata Yhdysvaltoja tuota tavoitetta kohti, mutta sen saavuttaminen olisi kiinni kansasta. Kylmän sodan vastakkainasettelu ja kilpajuoksu idän ja lännen välillä näkyi siinä, miten pyrkimys Amerikan menestykseen toisi menestystä myös koko maailmalle. Kennedyn puheesta nousee hyvin esille se, miten patriotismin erilaiset korostukset ovat sidoksissa virkaanastujaispuheen aikana vallitseviin tapahtumiin ja miten korostuksiin haetaan usein lisäarvoa Yhdysvaltojen historiasta. Myös Johnson totesi virkaanastujaispuheessaan 1965, miten Yhdysvaltojen tulevaisuus kansakuntana ei ole yhden ihmisen harteilla vaan koko kansakunnan vastuulla.²⁸⁸

Patriotismin perusluonteessa sen suhteessa kansaan ei juuri ole tapahtunut muutoksia Yhdysvaltain historian aikana. Murros on kuitenkin havaittavissa Ronald Reaganin tultua presidentiksi 1981. Reagan oli vanhin presidentiksi valittu henkilö, mutta hänen ikänsä näyttäytyi ennen kaikkea elämänkokemuksena ja turvallisuutena kylmän sodan ajan maailmassa. Reagania kutsuttiin jo presidenttikaudellaan nimellä ”*Great Communicator*”²⁸⁹ hänen retorisista kyvyistään johtuen. Reagan nostikin Amerikkalaisen patriotismin ja amerikkalaisuuden aivan uudelle tasolle. Hänen jälkeensä Yhdysvalloista tuli maailman korvaamattomin kansakunta ja Amerikan kansasta sen moottori. Tätä käsitystä ovat sen jälkeen levittäneet kaikki hänen seuraajansa.

---

²⁸⁷ John F. Kennedy 1961: “In your hands, my fellow citizens, more than mine, will rest the final success or failure of our course. [...] The energy, the faith, the devotion which we bring to this endeavor will light our country and all who serve it, and glow from that fire can truly light the world. And so, my fellow Americans: ask not what your country can do for you, ask what you can do for your country. My fellow citizens of the world: ask not what America will do for you, but what together we can do for freedom of man.”

²⁸⁸ Lyndon B. Johnson 1965.

²⁸⁹ Tulis 1987, 189.

Reagan korosti amerikkalaisuutta tärkeimpänä tekijänä siinä, miten edessä olevista haasteista pyrittäisiin selviämään. Virkaanastujaispuheensa lopussa 1981 hän siteerasi nuoren sotilaan Martin Treptown päiväkirjaa. Treptow itse kuoli vuonna 1917 ensimmäisen maailmansodan länsirintamalla. Treptown päiväkirjan ensimmäisellä sivulla luki ”Lupaukseni” ja sen perässä ”Amerikan täytyy voittaa tämä sota. Sen vuoksi työskentelen, pelastan, uhraan, kestäen, taistelen iloisesti ja teen kaikkeni, aivan kuin koko taistelun kohtalo riippuisi yksin minusta”.²⁹⁰ Treptown esimerkillä Reagan pyrki osoittamaan miten yhden ihmisen antaumus tehtävälle voi olla avain menestykseen. Yksi ihminen voisi saada aikaan muutoksen, ja kaikkien amerikkalaisten tulisi toimia Martin Treptown esimerkin mukaisesti aivan kuin Amerikan kohtalo 1980-luvulla riippuisi vain yhdestä yksilöstä. Reagan kuitenkin totesi, etteivät nykyiset ongelmat vaadi aivan Martin Treptown kaltaista uhrausta, mutta toteaa lopuksi lauseen, jota on pidetty amerikkalaisen patriotismin manifestina:

”Kuitenkin, se vaatii meiltä parasta vaivannäköämme ja halukkuuttamme uskoa itseemme ja uskoa kykyymme suorittaa suuria tekoja; uskoa että yhdessä, Jumalan avulla, me voimme ratkaista ja tulemme ratkaisemaan ongelmat, jotka kohtaamme nyt. Ja, loppujen lopuksi, miksi emme voisi näin uskoa? Olemmehan amerikkalaisia”.²⁹¹

Reagan näki, ettei olisi olemasta sellaista ongelmaa, jota amerikkalaiset eivät voisi voittaa, oli kysymyksessä sitten sisä- tai ulkopoliittinen ongelma. Amerikkalaisuus yhdistyi Reaganin retoriikassa vahvasti olemukseen Jumalan valitusta kansasta, joka yhdessä Jumalan johdatuksen kanssa toimisi kaikkien vaikeuksien voittamiseksi. Reaganin ensisijainen tarkoitus oli valaa uskoa amerikkalaisiin ja sytyttää uudelleen heissä amerikkalaisen yritteliäisyyden henki ja palauttaa usko Amerikkaan, joka oli kärsinyt inflaatiota Watergate-skandaalin, öljykriisin ja taloudellisen taantuman johdosta 1970-luvulla. Toteamus amerikkalaisten kyvykkyydestä oli myös osoitettu maailman muille maille. Liittolaisia tulitaisiin tukemaan entistä suuremmalla päättäväisyydellä ja vihollisia eli lähinnä Neuvostoliittoa tulitaisiin painostamaan entistä enemmän.

---

²⁹⁰ Ronald Reagan 1981: “My pledge” America must win this war. Therefore, I will work, I will save, I will sacrifice, I will endure, I will fight cheerfully and do my utmost, as if the issue of the whole struggle depended on me alone.”

²⁹¹ Ronald Reagan 1981: “It does require, however, our best effort, and our willingness to believe in ourselves and to believe in our capacity to perform great deeds; to believe that together, with God’s help, we can and will resolve the problems which now confront us. And, after all, why shouldn’t believe that? We are Americans.”

Reaganin jälkeen presidentit ovat korostaneet Amerikan henkeä patriotismissa. Bush vanhempi viljeli vuonna 1989 käsitteitä velvollisuus, uhrautuminen ja päättäväisyys; Clinton vuonna 1993 päättäväisyyttä ja neuvokkuutta; Bush nuorempi 2001 korosti rohkeutta, myötätuntoa ja päättäväisyyttä.²⁹² Puheissa myös todettiin suoraan Amerikan kansan olevan ratkaisu, aivan samoin kuin Reagan totesi ensimmäisessä virkaanastujaispuheessaan 1981. Ei olisi olemassa mitään doktriinia ja ideologiaa, joka tarjoaisi automaattisesti avaimet ratkaisuun, oli kysymyksessä sitten talouden ongelmat tai kriisi Lähi-idässä. Ainoa ratkaisu olisi Amerikan kansa, joka sitkeydellään ja päättäväisyydellään pystyisi voittamaan kaikki esteet. Kysymys ei olisi pelkästään hallinnon toimista vaan kansalaisten yhteisistä ponnisteluista täydellisemmän unionin luomiseksi. Amerikan kansan korottaminen patriotismin kautta valitun kansan asemaan pohjautuu perinteiseen retoriikkaan kansan ainutlaatuisuudesta. Kansallisten arvojen, myyttien ja symbolien kautta on pystytty luomaan yhteinen kokemus kansan ja kansakunnan yhteisestä historiasta nykypäivään. Näin menneisyyden henkilöt ja teot vaikuttavat esimerkillään nykypäivän kansalaisiin.²⁹³ On pystytty luomaan ihannekuva amerikkalaisesta kansalaisesta, joka patriotismin hengessä säilyttää yksilöllisyytensä, mutta palvelee silti koko kansakunnan menestystä.

Reaganin ja hänen seuraajiensa retoriikkaan liittyvä kansan korotus juontaa osaltaan juurensa myyttiin Amerikan pioneerihengestä. Pioneerihenki syntyi Yhdysvaltain alkaessa laajentua kohti länttä 1800-luvun ensimmäisellä puoliskolla ja symboloi niitä urheita uudisraivaajia, jotka levittivät amerikkalaisuutta aina vain kauemmaksi itärannikolta. Pioneerihenki yhdistyy amerikkalaiseen sitkeyteen ja yritteliäisyyteen. Yhdysvalloissa nähdään yritteliäisyyden olevan kansakunnan perusta ja siellä suhtaudutaankin esimerkiksi liike-elämässä tapahtuneisiin takaiskuihin tiettyssä mielessä kevyemmin kuin Euroopassa. Amerikkalaista pioneeri- ja uudisraivaajahenkeä on nostettu esiin virkaanastujaispuheissa aina suurten murroskausien tai kriisien aikoina 1900-luvulla. Sen avulla uusi hallinto on pystynyt siirtämään vastuuta kansakunnan menestymisestä suoraan kansalaisille. Näin on tapahtunut esimerkiksi ensimmäisen maailmansodan kynnyksellä, Rooseveltin tultua presidentiksi, jolloin suuri lama oli juuri alkanut, tai kun talous romahti uudelleen 1970-luvulla.²⁹⁴

---

²⁹² Ronald Reagan 1985, George H. W. Bush 1989, Bill Clinton 1993, George W. Bush 2001.

²⁹³ Smith 2003, 31, 40–42.

²⁹⁴ Woodrow Wilson 1913, Calvin Coolidge 1925, Franklin D. Roosevelt 1933.

Patriotismin retoriikka oli erityisen tärkeää virkaanastujaispuheissa kylmän sodan aikana yhtenäisyyden luomiseksi Neuvostoliiton ja kansainvälisen kommunismin edessä. Kuitenkaan patrioottisen retoriikan tarve ei kadonnut 1990-luvun alussa Yhdysvaltain voitettua kylmän sodan. Amerikkalaisiin tehoi kylmän sodan jälkeinen retoriikka Yhdysvalloissa, joka pystyisi toimimaan uudessa maailmanjärjestyksessä kuten haluaisi. Yhdysvallat tulisi uudella vuosituhannellakin olemaan vapauden airut ja ihmiskunnan ainoa toivo, olihan kohtalo asettanut Yhdysvallat vastuuseen demokratian ja vapauden levittämisestä. Kyseessä ei tietenkään ollut universaali käsitys vapaudesta vaan amerikkalaisten versio siitä. Varsinkin syyskuun 11. päivän terrori-iskujen jälkeen patriotismi vahvistui entisestään: tuolloin presidentti George W. Bushin mukaan maailman valtiot saisivat valita, ovatko he Yhdysvaltojen puolella vai Yhdysvaltoja vastaan.

Tällainen retoriikka ja erityisesti voimapolitiikka, jota näillä puheilla toteutettiin, ei lisännyt Yhdysvaltojen arvostusta maailman kansojen joukossa. Reaganin kaudelta asti 1981–1989 jatkunut amerikkalaisen patriotismin ylikorostunut asema vähentyi Barack Obaman tultua presidentiksi. Luonteiltaan Bush ja Obama olivat toistensa vastakohdat: erilaiset näkemyksiltään, uskomuksiltaan ja periaatteiltaan. Virkaanastujaispuheessaan Obama kyllä uskoi, samoin kuten Bush ja monet ennen häntä, Amerikan kansaan ja sen kykyyn nostaa maa menestykseen. Jälleen kerran tarvittaisiin periamerikkalaista pioneerihenkeä globaalin talouskriisin iskettyä. Obama myös korosti rehellisyyttä, kovaa työtä ja rohkeutta Amerikan menestyksen avaimina. Perinteisestä patrioottisesta retoriikasta poiketen Obaman virkaanastujaispuheessa 2009 esiintyi uusi sana, uusi määritelmä Amerikalle 2000-luvun maailmassa: suvaitsevaisuus.²⁹⁵ Vaikka Yhdysvallat oli syntynyt vapaudesta ja vihkiytynyt sille periaatteelle, että kaikki ihmiset ovat tasa-arvoisia, todellisuus oli ollut kuluneen kahdensadan vuoden aikana kaikkea muuta. Obama kuitenkin näki, että ilman kansan yhtenäisyyttä Yhdysvallat ei menesty. Suvaitsevaisuuden korostamisella haluttiin viestiä rotujen ja yhteiskuntaluokkien välisestä tasa-arvosta, joka ulottuisi myös eri uskontokuntien keskuuteen. Obamalle suvaitsevaisuus on käsite yhdistämään kaikkia amerikkalaisia arvoja, mahdollisuus ihmisille toteuttaa itseään ja edustaa omiksi katsomiaan arvoja, jotka eivät kuitenkaan olisi ihmisyyden arvojen vastaisia.

---

²⁹⁵ Barack Obama 2009.

Suvaitsevaisuus myös kuului uuteen ulkopoliitiikkaan, jolla pyrittiin elvyttämään Bushin kaudella viilentyneitä suhteita muslimimaihin sekä vanhoihin liittolaisiin Euroopassa.

Yhdysvaltain poliittisessa retoriikassa käsite patriotismi on ennen kaikkea kansaa yhdistävä tekijä. Amerikkalaisessa patriotismissa arvostetaan kansakuntaa suuresti, jolloin Yhdysvallat nähdään täydellisimpänä yhteiskunnallisena rakennelmana, jonka ihminen on tehnyt. Patriotismi ei kuitenkaan nationalismin tavoin kohdistu Yhdysvalloissa ihailuun itse valtiota tai valtiojärjestelmää kohtaan. Valtiokoneistoa ei poliittisessa retoriikassa nähdä kaikkivoipana, jolla olisi ratkaisu kaikkeen, vaan Amerikan kansa nähdään patriotismin moottorina, joka edustaa amerikkalaisia arvoja. Amerikkalainen patriotismi pohjautuu siis ensisijaisesti Yhdysvaltain edustamiin arvoihin eikä sitoutumiseen valtiota kohtaan tai mihinkään tiettyihin etnisiin piirteisiin.

6.3 Tasavaltalaisuus ja demokratia

Yhdysvalloissa käsitteet ”tasavalta” ja ”demokratia” ovat olleet ristiriitaisia käsitteitä poliittisessa retoriikassa ja kansallisessa historiankirjoituksessa. 1700-luvun loppupuolella ja 1800-luvulla keskustelussa korostui tasavaltalaisuus, joka vaihtui 1900-luvulle tultaessa keskusteluun demokratiasta. Itse käsite ”demokratia” tulee kreikankielen sanoista *demos* (kansaa) ja *kratos* (valta). Antiikin Kreikassa oikeus osallistua demokratian toimintaan oli ainoastaan vapailla ja täysi-ikäisillä miehillä. Naisilla ja orjilla ei ollut mahdollisuutta osallistua. Kreikkalaisesta demokratiasta kehittyi klassinen demokratiakäsitys, joka säilyi sellaisenaan poliittisessa keskustelussa aina 1700-luvun loppupuolelle saakka.²⁹⁶ Käsite ”tasavalta” on puolestaan roomalaista alkuperää ja tulee latinankielen sanoista *res publica*, joka tarkoittaa suoraan käännettynä yhteisiä asioita. Tasavaltalaisuus antiikin Roomassa tarkoitti ainoastaan aristokraattien eli patriisien osallistumisoikeutta tasavallan hallintoon, ja myöhemmin oikeus laajennettiin koskemaan myös alemmaa yhteiskuntaluokkaa eli plebeijä.²⁹⁷ Robert Dahlin mukaan käsitteet tasavalta ja demokratia tarkoittavat samaa asiaa, joiden merkityksellinen ero johtuu niistä kielellisistä konventiosta miten kreikkaa ja latinaa on eri aikakausina ymmärretty.²⁹⁸

---

²⁹⁶ Dahl 1998, 11–13; Setälä 2003, 18–20, 22.

²⁹⁷ Dahl 1998, 13–15; Setälä 2003, 20–22.

²⁹⁸ Dahl 1998, 23.

Yhdysvaltain poliittiseen keskusteluun maan tasavaltalaisuudesta maan itsenäistymisen aikaan vaikutti 1700-luvun yleinen keskustelu tasavaltalaisuudesta ja demokratiasta Euroopassa, erityisesti Britanniassa ja Ranskassa. Keskusteluun 1700-luvun tasavaltalaisuudesta vaikuttivat monet tekijät, kuten antiikin ajan ja renessanssin käsitykset tasavallasta ja Englannin muuttuminen hetkellisesti tasavallaksi 1600-luvun puolivälissä. Näihin ajatuksiin tukeutuen muun muassa valistuksen ajattelijat Rousseau, Montesquieu ja Diderot kehittivät omia teorioitaan ihanteellisesta tasavallasta. 1700-luvun poliittisessa keskustelussa yhtyivät näkemykset vallan hajauttamisesta ja uskonnon suhteesta maalliseen valtioon, jolloin myös keskustelu vapaudesta linkittyi osaksi tasavaltalaisuutta liberalismiin muodossa. Tasavaltalaisuus nähtiin vastakohtana absoluuttiselle monarkialle, mutta käytännössä oli poikkeuksia. On hyvä huomioda, että monarkistista Englantia pidettiin 1700-luvun aikana esimerkkinä tasavallasta, jossa monarkiasta huolimatta hallitsija oli sidottu yhteistoimintaan parlamentin kanssa. Demokratia koettiin hyvin erilaiseksi hallintojärjestelmäksi kuin tasavaltalaisuus ja demokratian korostaminen nousi esille vasta Ranskan vallankumouksen aikoina yhtenä osana tasavaltalaisuutta.²⁹⁹

Tasavaltalainen ajattelu Britanniassa siirtyi myöhemmin Pohjois-Amerikan siirtokuntaan, jossa ne loivat pohjan Yhdysvaltain alkuvuosikymmenten keskustelulle tasavaltalaisuudesta. Yhdysvalloissa vallankumoukselliset näkivät oman tasavaltalaisuutensa vastakohtana Britannian monarkialle. Perinteinen käsitys monarkian johtamasta valtiosta vaihtui siirtokunnissa ajatukseen kansalaisten halusta hallita itse itseään. Ajatus tasavaltalaisuudesta vaikutti merkittävästi Yhdysvaltain vapaussodassa sekä myöhemmin Ranskan vallankumouksessa.

Yhdysvaltain 1700-luvun loppupuolen poliittisessa keskustelussa argumentointiin paljon sekä antiikinajan yhteiskuntanäkemyksen puolesta että niitä vastaan. Monien kansakunnan perustajaisien mielestä tasavaltalaisuus oli demokratiaa vakaampi yhteiskuntajärjestelmä Yhdysvalloille. James Madisonin mielestä Yhdysvallat oli edustuksellinen tasavalta ja hän katsoi demokratian johtavan pikemminkin anarkiaan kuin järjestykseen. Tästä kehityksestä oli Madisonin mukaan näyttöä historiasta: Rooman tasavalta kesti lähes viisisataa vuotta kun taas demokratiat olivat olleet

---

²⁹⁹ Fetscher 2006, 573–597; Ihalainen 2010, 12–14, 74.

maailman historiassa erittäin lyhytikäisiä. 1700-luvun loppupuolen tulkinnoissa demokratiasta ja tasavallasta demokratiaa pidettiin vapaiden miesten muodostamana pienenä yhteiskuntana, jossa hallinto toimii ainoastaan näiden vapaiden miesten kautta. Tasavaltalaisuus puolestaan edusti kansalaisten valtaa, valtaa joka toimisi valittujen edustajien välityksellä.³⁰⁰ Myös maan vahvasti presidenttijohtoista järjestelmää perusteltiin antiikin tasavaltalaisen esikuvan mukaan. Tietyllä tapaa Yhdysvalloissa nähtiin vahvasta presidentti-instituutiosta johtuen yhtäläisyyksiä Augustuksen ajan Roomaan.³⁰¹ Vahva presidentti yhdistyi ihmisten mielissä monarkiaan, jonka he olivat juuri syrjäyttäneet, aivan samoin kuin Augustus toi Rooman tasavaltaan monarkistisia piirteitä. Tasavalta nähtiin ainutlaatuisena ilmiönä monarkkien hallitsemassa maailmassa.

Huolimatta Yhdysvaltojen tasavaltalaisesta hallitusmuodosta, monarkian perinteet säilyivät vahvoina. George Washingtonin kahdella virkakaudella 1789–1797 tasavaltalaisuus ja monarkia sulautuivat yhteen presidentti-instituutiossa. Presidentti puhui itsestään kolmannessa persoonassa ja liikkui näyttävillä vaunuilla ison ratsujoukon saattamana ja palvelijoiden ympäröimänä. Washingtonista tehtiin useita maalauksia ja patsaita, jolloin hänen kuvansa levisivät kaikkiin koteihin.³⁰²

Mikäli Yhdysvaltojen kohtalouksena on vapauden levittäminen kaikkialle maailmassa, on myös sen tasavaltalainen järjestelmä katsottu universaaliksi arvoksi, jonka levittäminen maailman alistettujen kansojen keskuuteen on Yhdysvaltain velvollisuus. Ulysses S. Grant korosti toisessa virkaanastujaispuheessaan 1873 kohtalon johdattavan maan tasavaltalaista järjestelmää kaikkialle maailmaan: ”On minun vakaa uskomukseni, että sivistynyt maailma on matkalla kohti tasavaltalaisuutta, tai hallintoa kansalaisten valitsemien edustajien kautta, ja että meidän oman mahtavan tasavaltamme kohtalona on olla ohjaava tähti kaikille muille”.³⁰³ Vakaumukselle oli antanut jo aikaisemmin lisäpainoarvoa Yhdysvaltojen eteläisten naapureiden irtaantuminen Espanjan ja Portugalin siirtomaavallasta ja julistautuminen itsenäisiksi tasavalloiksi vuosien 1810–1840 välisenä aikana. Grantin lausahdukseen on myös saattanut vaikuttaa Ranskan

---

³⁰⁰ Lawler & Schaefer 2010, 17–18, 43.

³⁰¹ Wood 2011, 190–191, 239.

³⁰² Wood 2011, 242.

³⁰³ Ulysses S. Grant 1873: “It is my firm conviction that the civilized world is tending toward republicanism, or government by the people through their chosen representatives, and that our own great republic is destined to be the guiding star to all others.”

kolmas tasavalta, joka perustettiin 1870 toisen keisarikunnan kaatumisen jälkeen, samoin kuin Pariisin kommuunina tunnettu kansannousu 1871.

Poliittisessa retoriikassa tasavalta oli virkaanastujaispuheiden keskiössä koko 1800-luvun sen edustaessa Yhdysvaltoja paremmin kuin demokratia. Tasavaltalaisuuden katsottiin olevan yhteiskuntajärjestelmän perusta, jonka synnystä Yhdysvaltain vapaussodasta syntyi myytti kohtalon johtamasta tasavallasta. Tähän myyttiin alettiin vasta 1900-luvulla yhdistää tarkoituksella käsitettä demokratia. 1800-luvun virkaanastujaispuheista ei löydy kuin kaksi suoraa viittausta demokratiaan, kun taas tasavaltaan tai tasavaltalaisuuteen sitäkin enemmän. Ensimmäisen kerran käsitteen demokratia nosti esille presidentti John Quincy Adams 1826. Virkaanastujaispuheessaan Adams puhui edustuksellisen demokratian osoittaneen kaikille ulkoisille ja sisäisille vihollisille voimansa kestävimpanä hallintojärjestelmänä suurelle kansakunnalle. ”Jos on ollut niitä, jotka epäilivät onko liittovaltion edustuksellinen demokratia hallintomuotona pätevä hoitamaan viisaasti ja järjestelmällisesti suuren kansakunnan yhteisiä asioita, nämä epäilykset ovat hävinneet.”³⁰⁴ William Henry Harrison puhui vuonna 1841 historian osoittaneen hallitsijoiden puhuneen demokratiasta, mutta käyttäneen sitä väärin.³⁰⁵ Harrison tulkitsi demokratian olevan perustajaisien näkemysten mukaisesti vastakohta tasavaltalaisuudelle ja tätä kautta epävakaa hallintojärjestelmä Yhdysvalloille.

Seuraavan kerran käsite demokratia esiintyi virkaanastujaispuheessa vasta melkein sata vuotta myöhemmin 1920-luvulla Warren Hardingin pitäessä virkaanastujaispuhetta vuonna 1921. Harding piti Amerikan suurta tasavaltaa ”vankkumattomana edustuksellisen demokratian temppeleinä, joka ei näyttäydy ainoastaan inspiraationa ja esimerkkinä, vaan on korkein taho vahvistamaan hyvää tahtoa ja edistämään yhteisymmärrystä molemmilla mantereilla.”³⁰⁶ Presidentti Hardingin tulkinta demokratiasta liittyi selkeästi ulkopoliittikkaan hänen viitatessaan yhteisymmärryksen lisäämiseen Amerikan ja Euroopan mantereiden välillä ensimmäisen maailmansodan

---

³⁰⁴ John Quincy Adams 1826: “If there have been those who doubted whether a confederated representative democracy were a government competent to the wise and orderly management of the common concerns of a mighty nation, those doubts have been dispelled.”

³⁰⁵ William Henry Harrison 1841.

³⁰⁶ Warren G. Harding 1921: “the unshaken temple of representative democracy, to be not only an inspiration and example, but the highest agency of strengthening good will and promoting accord on both continents.”

jäljiltä. Harding myös puhui käsitteen demokratia yhteydessä yhteistyön lisäämisestä kansainvälisesti, mikä voidaan tulkita hyväksynnäksi Hardingin edeltäjän presidentti Woodrow Wilsonin pyrkimyksille luoda kansainvälinen organisaatio rauhan ja turvallisuuden edistämiseksi.

Muutos virkaanastujaispuheen genressä tasavaltalaisuudesta demokratiaan alkaa tapahtua vasta toisen maailmansodan aikana Franklin D. Rooseveltin presidenttikaudella 1933–1945. Sen jälkeen suorat viittaukset demokratiaan yleistyivät tasavaltalaisuuden korostamisen vähentyessä. Ennen Rooseveltia viittauksia demokratiaan virkaanastujaispuheissa 1900-luvulla olivat tehneet ainoastaan juuri mainittu Warren Harding sekä Herbert Hoover, joka vuonna 1929 määritteli Yhdysvaltain demokratian toteuttavan kansan yleistä tahtoa ainoastaan poliittisten puolueiden kautta: ”Meidän demokratiamme muodossa julkisen tahdon ilmaisemiseen voidaan vaikuttaa ainoastaan poliittisten puolueiden käytettävyyden kautta.”³⁰⁷

Toisen maailmansodan raivotessa ja Yhdysvaltojen pysyessä edelleen poissa sodasta presidentti Franklin D. Roosevelt vertasi vuonna 1941 demokratian voimaa vapautta uhkaavaan fasismiin:

”Demokratia ei ole kuolemassa. [...] Me tiedämme, ettei se voi kuolla, koska sen ovat rakentaneet vapaat miehet ja naiset, joita yhdisti yhteinen hanke, jota ryhdyttiin toteuttamaan vapaan enemmistön vapaan ilmaisun avulla. Me tiedämme sen koska demokratiaan, yksin kaikista hallintomuodoista, värväytyy ihmisten valistunut tahto täysin voimin. Me tiedämme sen, koska demokratia yksin on rakentanut rajoittamattoman sivilisaation, joka on pystyvä loputtomaan edistykseen ihmiselämän parantamisessa. Me tiedämme sen koska, jos me katsomme pinnan alle, aistimme, että se jatkaa leviämistään jokaisella mantereella, koska se on kaikista inhimillisin, kaikista edistynein, ja loppujen lopuksi kaikista voittamattomin ihmisyyhteisön muoto”.³⁰⁸

---

³⁰⁷ Herbert Hoover 1929: “In our form of democracy the expression of the popular will can be effected only through the instrumentality of political parties.”

³⁰⁸ Franklin D. Roosevelt 1941: “Democracy is not dying. [...] We know it cannot die because it is built on the unhampered initiative of individual men and women joined together in a common enterprise an enterprise undertaken and carried through by the free expression of a free majority. We know it because democracy, alone, of all forms of government, enlists the full force of men’s enlightened will. We know it because democracy alone has constructed an unlimited civilization capable of infinite progress in the improvement of human life. We know it because, if we look below the surface, we sense it still spreading on every continent for it is the most humane, the most advanced, and in the end most unconquerable of all forms of human society.”

Rooseveltin virkaanastujaispuhe oli selkeä irtaantuminen perinteisestä tasavaltalaisuutta korostavasta poliittisesta retoriikasta. Yhdysvaltain itsenäistyminen ei ollut vapaussodan ja sitä seuranneen kehityksen myötä pelkästään tasavaltalaisuuden voitto, vaan demokratian ilmentymä. Demokratia nähtiin yleisesti valistuksen aatteiden tuotoksena, jonka yhtäläisyys tasavaltalaisen hallinnon kanssa oli muuttumaton. Laajemmin demokratian käsitettä tulkittiin vastakohtana autoritaarisuudelle sekä totalitarismille, jolloin ainoastaan demokratia pystyisi vapauttamaan ihmiset kaikista kahleista ja sen leviäminen olisi väistämätöntä. Demokratia oli pystynyt historiassa ylittämään kaikki esteen tieltään muodostaen ihanteellisen hallintojärjestelmän kaikille ihmisille maailmassa. Rooseveltin puheet ”rajoittamattomasta sivilisaatiosta”, joka demokratian johdosta leviää, voidaan tulkita tahdoksi uuden maailmanjärjestyksen muodostamiseksi toisen maailmansodan jälkeen. Roosevelt piti virkaanastujaispuheensa keväällä 1941. Saman vuoden elokuussa Yhdysvallat allekirjoitti Ison-Britannian kanssa Atlantin julistuksen, jossa muun muassa kannatettiin taloudellista yhteistyötä ja sosiaalisen hyvinvoinnin lisäämistä maailmassa. Julistus toimi esikuvana myöhemmin perustettavan Yhdistyneiden Kansakuntien työlle.

Toisen maailmansodan jälkeen retoriikka demokratian puolesta vahvistui Yhdysvaltain saatua vastaansa neuvostoliittolaisen kommunismin, ja Rooseveltin näkemykset siitä, miksi demokratia oli paras hallintojärjestelmä vapauden turvaamiseksi, vahvistuivat vain entisestään. Kylmän sodan aikakauden ensimmäinen presidentti Harry S Truman nosti vuonna 1949 esille demokratian ja kommunismin eroja. Trumanin mukaan kommunismi perustui sille uskolle, että ihmiset ovat heikkoja hallitsemaan itseään, jolloin tarvitaan vahvaa valtiota ohjaamaan kansalaisia. Demokratia perustui sen sijaan Trumanin näkemyksen mukaan uskoon ihmisten omasta kyvystä päättää itse kohtalostaan. Kommunismissa valtio ja koko yhteiskunta alisti ihmisiä, kun taas demokratiassa valtio toimi ihmisten hyväksi ja on ihmisiä varten sen sijaan, että ihmiset olisivat valtiota varten. Kommunismin mukaan maailma on jakautunut ja luokkien välinen sota on väistämätön, kun taas demokratiassa nähtiin, että vapaat kansat pystyvät rauhanomaisesti selvittämään erimielisyytensä.³⁰⁹ Kuten toisessa maailmansodassa, oli retoriikassakin universaaleja ihmisyyden perusarvoja edustava demokratia nähty

---

³⁰⁹ Harry S Truman 1949.

selkeänä ja voittamattomana vastakohtana totalitarismille, jolloin se oli myös selkeä vastakohta kommunismille.

Kylmän sodan aikana Yhdysvaltain presidenttien virkaanastujaispuheissa perinteisesti korostettu tasavaltalaisuus ei enää toisen maailmansodan jälkeen toiminut yhtä vahvana argumenttina kommunismia vastaan kuin demokratia. Demokratia edusti laajemmin Yhdysvaltalaisia arvoja, jolloin se oli keino purkaa alistavia valtarakenteita, joiden ainoana tarkoituksena olisi rajoittaa kansalaisten vapautta, koska se sitten päättämistä omasta kohtalosta tai taloudellisesta vapaudesta. Tasavaltalaisuuden korostamisessa ei samanlaista retorista voimaa olisi ollut: Neuvostoliitto ja useat muut kommunistiset maat olivat ainakin nimellisesti tasavaltoja, jolloin vastakohtien esittäminen Yhdysvaltain liittovaltion ja toisaalta Sosialististen neuvostotasavaltojen liiton välillä olisi ollut käsitteiden tasolla ongelmallista. Tasavaltalaisuus identifioitui myös Neuvostoliittoon mutta demokratia ei.

Kommunismien kaaduttua Yhdysvaltojen demokraattinen järjestelmä jäi voittajaksi ja esimerkiksi maailman kansakunnille. Demokratian voima levittää vapautta ja tasa-arvoa nähtiin Yhdysvalloissa entistä enemmän mahdolliseksi ja Yhdysvaltojen itsenäistymisen aikaiset tasavaltalaiset käsitykset maan tehtävästä demokratian ja vapauden levittäjänä kirkastuivat. Bill Clinton totesi toisen presidenttikautensa alkajaisiksi 1997 Amerikan seisovan yksin maailman korvaamattomimpana kansakuntana. ”Ja maailman suurin demokratia tulee johtamaan koko maailmalla demokratioita”³¹⁰ oli näkemys, jolla Clinton korosti Yhdysvaltojen demokratian luonnetta. Kuluneen kahdensadan vuoden aikana Yhdysvaltojen tasavaltalainen ja demokraattinen järjestelmä oli kehittynyt ja muokkautunut kansalaisten toimesta. Se oli voittanut tielle tulleet esteet aina sisällissodasta rotuerotteluun, mutta milloinkaan maa ei ollut hylännyt tasavaltalaisia periaatteitaan. Näin ollen maailman suurin demokratia tulisi johtamaan kaikkia maailman demokratioita, varsinkin niitä maita Afrikassa, Aasiassa ja Latinalaisessa Amerikassa, jotka ottivat ensi askeleitaan kansanvaltaisella tiellä pyrkien pois autoritäärisistä hallinnoista.

---

³¹⁰ Bill Clinton 1997: “And the world’s greatest democracy will lead a whole world of democracies.”

Vaikka Yhdysvallat oli vahvasti kehittänyt demokratiaa, on demokratia itsessään idea, jota Yhdysvallat kantaa mutta ei omista.³¹¹ Monet valtiot seurasivatkin Yhdysvaltain esimerkkiä demokraattisessa hengessä, jota sovelsivat omiin yhteiskuntiinsa. Yhdysvaltojen demokraattinen järjestelmä on kuitenkin arveluttavin ”vientituote”, jota Yhdysvalloilla on. Amerikkalainen demokratia perustui vahvalle toimeenpanovallalle, jota johtaa vahvoilla valtaoikeuksilla varustettu presidentti. Tämä ei kuitenkaan ole ollut ongelma, koska yhdestäkään presidentistä ei ole tehty korvaamatonta. Valta on vaihtunut perustuslain määräyksen mukaisesti ja presidentinvirka on siirtynyt rauhanomaisesti henkilöltä toiselle.

Bill Clinton totesi vuonna 1993 Yhdysvaltain olevan ”maailman vanhin demokratia, jolla on näkemyksiä ja rohkeutta uudistaa Amerikkaa.”³¹² Clintonin lausahdus rinnasti Yhdysvaltain vapaussodan ajan tasavaltalaisuuden osaksi demokratiaa. On hyvä huomata, etteivät Yhdysvaltain poliittisessa retoriikassa käsitteet ”tasavalta” ja ”demokratia” ole aina olleet yhtä limittyneitä käsitteitä kuin viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana. Käsitteiden käyttöä politiikassa ovat ennen kaikkea muokanneet Yhdysvaltain ulkopuoliset tapahtumat, ei niinkään sisäpoliittinen keskustelu. 1700-luvun lopulla ja 1800-luvulla tasavaltalaisuus nähtiin vastakohtana monarkismille, josta Yhdysvaltojen oli onnistunut irtautua. 1900-luvulla maailman muuttuessa entistä enemmän tasavaltalaiseen suuntaan retoriikka alkoi nojautua käsitteeseen ”demokratia” korostaakseen vastakohtaisuutta totalitarismia ja kommunismia kohtaan.

6.4 Vapaudet perustuslain turvaamana

Yhdysvallat oli maailman ensimmäisiä maita, joissa ihmisten vapaus ja tasa-arvo tulkittiin ihmisarvon perusoikeudeksi. Maan perustuslaista tuli hyvin vahva yksilönvapauksia kunnioittava asiakirja. Perustuslain kymmenessä ensimmäisessä lisäyksessä vuodelta 1791, jotka tunnetaan nimellä *Bill of Rights*, määritellään kansalaisten perusoikeudet, joita valtio ei voi rajata millään muotoa. Näihin kuuluivat uskonnonvapaus, sananvapaus, lehdistönvapaus ja kokoontumisvapaus.³¹³ Yhdysvaltain

---

³¹¹ George W. Bush 2001.

³¹² Bill Clinton 1993: “the world's oldest democracy, that brings forth the vision and courage to reinvent America.”

³¹³ USC Amendment 1.

vuonna 1787 laadittu perustuslaki on maailman vanhin edelleen voimassaoleva kirjoitettu valtion perustan muodostava asiakirja, joka määrittelee keskeisten valtioelinten toimivaltuudet.

Lainsäädäntövallan, toimeenpanovallan ja tuomiovallan eriyttäminen toisistaan riippumattomille toimijoille oli paljon esillä 1700-luvun yhteiskunnallisessa keskustelussa. Erityisesti ranskalainen valistusfilosofi Montesquieu korosti kansalaisten vapauden säilymisen edellytyksenä olevan vallan hajauttaminen, sillä keskitetty vallankäyttö oli johtanut useammin tyranniaan kuin kansalaisten vapauksien edistämiseen. Valistuskustelussa vapauden säilyminen tulkittiin olevan yhteydessä lakiin.³¹⁴ Keskustelussa perustuslaillisesta vapaudesta korostui Englannin esimerkki 1700-luvulla. Englannin edustaman vapauden ihannointia vahvisti sen suuri poikkeavuus Manner-Euroopan maihin, joihin verrattuna Englanti edusti perustuslailliseen vapauteen pohjautuvaa yhteiskuntaa. Keskustelu levisi myös Pohjois-Amerikan siirtokuntiin, joissa lopulta alettiin kehittää omaa näkemystä perustuslaillisesta vapaudesta, joka olisi irrallaan Isosta-Britanniasta.³¹⁵

Yhdysvaltain itsenäistyminen Isosta-Britanniasta 1776 heikensi mutta ei kaatanut Englantilaisen vapauden ihannointia ajan yhteiskunnallisessa keskustelussa Euroopassa. Sisko Haikalan mukaan Englantilainen vapausihanne menetti kannatustaan vasta Ranskan vallankumouksessa, kun tasavallan edustama ”uusfrankkilainen vapaus” tuli englantilaista vapauskäsitystä vastaan. Yhdysvallat sen sijaan oli tasavaltalaiselta ajattelultaan ja muutoinkin yhteiskunnalliselta olemukseltaan hyvin erilainen kuin Euroopan vanhat monarkiat, eikä maasta tullut ”vapauden mallimaata” kuin vasta reilun sadan vuoden päästä.³¹⁶

Vapauden tavoittelun ristiriitaa käytännön politiikan kanssa ei koettu ongelmaksi 1700- ja 1800-lukujen vaihteen Yhdysvalloissa. Maan perustamisasiakirjat kuten itsenäisyysjulistus ja perustuslaki takasivat laajat vapaudet kansalaisille heidän henkilökohtaisista ominaisuuksistaan riippumatta. Tämä ei kuitenkaan koskenut kuin vapaita kansalaisia: naiset, puhumattakaan mustista ja intiaaneista, katsottiin kategorisesti vapauden ulkopuolelle. Erityisesti mustien ja intiaanien kohdalla

---

³¹⁴ Tomaselli 2006, 29–30.

³¹⁵ Lieberman 2006, 331–336; Haikala 2002, 112–126.

³¹⁶ Haikala 2002, 126.

vapauksien rajoittaminen liittyi ajan rotuteorioihin. Vapauden ihanne ja sen konkreettinen toteutuminen ei näin ollen ollut yksiselitteistä silloin kun perustamisasiakirjat laadittiin 1700-luvun lopulla. Mustien kohdalla täydet kansalaisvapaudet toteutuivat vasta 1870 kongressin ratifioidessa perustuslain 15. lisäyksen, jonka mukaan äänioikeutta ei voi evätä rodun perusteella³¹⁷. Mustien kansalaisoikeuksista kiisteltiin kuitenkin aina 1960-luvulle asti. Naisten kohdalla yhtäläiset oikeudet toteutuivat vasta 1920, kun perustuslakiin ratifioitiin 19. lisäys, joka takasi yhtäläisen äänioikeuden³¹⁸. Täydet kansalaisoikeudet toteutuivat siis vasta 133 vuotta sen jälkeen kun perustuslaissa määriteltiin kaikkien ihmisten syntyneen vapaiksi ja keskenään tasa-arvoisiksi.

Perustuslain ensimmäisen lisäyksen takaamat vapaudet ovat olleet virkaanastujaispuheissa hyvin toistettuja teemoja. Yhdysvaltain itsenäistyessä oli tarvetta korostaa kansalaisten perusoikeuksia ja sitä kautta pyrkiä saamaan kansakunnan kehittäminen kestäväälle pohjalle. Perusoikeuksien korostamisella osoitettiin myös eroa vanhan maailman monarkioihin, joissa yksilöiden vapaudet eivät toteutuneet.³¹⁹ Jo tuolloin heti 1700- ja 1800-lukujen taiteessa Yhdysvaltojen pyrkimyksenä oli osoittaa esimerkkiä muille kansoille siitä, miten vapaus on ihmisyyden suurin arvo.

Presidentti vannoo virkaanastujaisvallassaan säilyttävänsä, suojelevansa ja puolustavansa Yhdysvaltain perustuslakia. Yhdysvaltain hyvin arvolatautuneessa poliittisessa retoriikassa perustuslaki on korostuneessa asemassa verrattuna esimerkiksi eurooppalaisiin demokratioihin. Virkaanastujaispuheissaan presidentit järjestelmällisesti vannovat perustuslain nimeen demokratian säilyttäjänä ja amerikkalaisen vapauden takaajana. Hieno retoriikka ei kuitenkaan välttämättä korreloi todellisuuden kanssa, kuten toin luvussa 2.2 esille käyttäessäni termiä ”keisarillinen presidenttiys”, jossa presidentit ovat ylittäneet perustuslailliset toimivaltuutensa ja sitä kautta heikentäneet perustuslain asemaa.

Virkaanastujaispuheissa ei poliittisten ideologioiden värittämää lukutapaa suosita vaan puheissa perustuslaki nähdään yhtenä amerikkalaisen elämäntavan jatkuvuuden

---

³¹⁷ USC Amendment 15.

³¹⁸ USC Amendment 19.

³¹⁹ Thomas Jefferson 1801, 1805, William Henry Harrison 1841, James Polk 1845.

symbolina. Poliittisen kentän jakautuessa Yhdysvalloissa konservatiiveihin ja liberaaleihin, muodostuu perustuslaista asiakirja, johon erityisesti republikaanit vetoavat pyrkiessään rajoittamaan liittohallituksen valtaa. Demokraatit korostavat enemmän perustuslain roolia kansakunnan yhtenäisyyden takeena ja yksilönvapauksien perustana. Myös perustuslain kansalaisoikeuksien lisäyksien tulkinta jakaa poliittista kenttää rajusti. Esimerkiksi perustuslain toinen lisäys aseiden hallussapidosta on saanut lähes pyhän aseman ja aseiden rajoittamiseen tähtäävät toimet tulkitaan republikaanien taholta kansalaisoikeuksiin kajoamiseksi. Samoin demokraattien ja republikaanien eroja nousee esille siinä, miten perustuslain takamat kansalaisoikeudet ja -vapaudet toteutuvat vähemmistöjen kohdalla ja missä määriin esimerkiksi abortin kieltäminen nähdään perustuslain vastaisena.

Vähemmistöjen osalta perustuslain takaamat yksilönvapaudet alkoivat vahvistua 1800-luvun puolivälissä. Keskellä raivoavaa sisällissotaa vuonna 1863 presidentti Abraham Lincoln piti Gettysburgissa lyhyen puheen, jossa hän määritteli vapauden käsitteen ja sen roolin amerikkalaisille:

”87 vuotta sitten isämme rakensivat tälle mantereelle uuden kansakunnan, joka sai alkunsa vapaudesta ja on omistettu sille ajatukselle, että kaikki ihmiset on luotu tasa-arvoisiksi. [...] Me läsnäolijat päätämme lujasti, etteivät nämä kunnioitetut kaatuneet kuolleet turhaan, että tämä Jumalan suojaama maa saa uuden synnyn vapaudessa ja että kansalle kuuluva, kansan hyväksi toimiva ja kansan valitsema hallitus ei maailmasta katoa”.³²⁰

Presidentti Lincoln tiivisti puheessaan amerikkalaisen vapauden tarkoituksen: se oli ennen kaikkea Yhdysvaltain olemassaolon perusta. Vapaus oli myös kiinteä osa tasavaltalaista hallintoa eivätkä tasavaltalaisuuden periaatteet toteutuisi jos kansalla ei olisi todellista vapautta päättää millainen hallinto heitä hallitsee. Gettysburgin puheessa nousi esille käsitys ”vapauden uudesta syntymästä”, josta tuli sen jälkeen toistuva teema presidenttien retoriikassa yhteiskunnan suurina murroskausina. Yhdysvaltain itsenäistymisessä saavutettu vapaus ei näin ollen ollut pysyvä tai muuttumaton tila, vaan amerikkalaisen demokratian hengessä sitä täytyi uudistaa. Tämän katsottiin tapahtuvan

---

³²⁰ Waldman 2010, 56; Abraham Lincoln 1863: “Four score and seven years ago our fathers brought forth on this continent, a new nation, conceived in Liberty, and dedicated to the proposition that all men are created equal. [...] That we highly resolve that these dead shall not have died in vain that this nation, under God, shall have a new birth of freedom and that government of the people, by the people, for the people, shall not perish from the earth.”

presidentinvaalien kautta. Vapauden uutta syntyä kuvaa hyvin myös se, miten Barack Obaman virkaanastujaisten teemana oli nimenomaisesti ”vapauden uusi syntymä”.³²¹

Yhdysvaltain hylätessä isolationismin vuosisadan vaihteessa ja ryhtyessä aktiiviseksi toimijaksi kansainvälisessä politiikassa, katsottiin Yhdysvalloissa, että vapaus edustaa niitä universaaleja periaatteita, joita maan olisi ajettava kansainvälisessä politiikassa. Jo McKinleyn kaudella 1897–1901 käyty sota Espanjaa vastaan sai perusteluikseen nimenomaisesti Kuuban, Puerto Ricon ja Filippiinien kansalaisten ihmisoikeuksien puolustamisen.³²² Se, että muun muassa Filippiineillä amerikkalaiset ryhtyivät sotimaan espanjalaisten lisäksi itsenäisyyttä haluavia paikallisia vastaan, ei ollut vapauden kanssa ristiriidassa. Vapauksien levittäminen Yhdysvaltain messiaanisen tehtävän mukaisesti ei ollut perustuslain tulkinnoissa aivan ongelmatonta. Tultuaan imperialistiseksi vallaksi 1900-luvun jälkeen, mitä perustuslain laatijat olivat pyrkineet vastustamaan viimeiseen asti, nousi ongelmaksi Yhdysvaltojen hallintaan joutuneiden alueiden suhde Yhdysvaltoihin. Korkeimman oikeuden päätöksellä kuitenkin tulkittiin, että perustuslain takaamat oikeudet tulevat voimaan Kuubassa, Puerto Ricossa ja Filippiineillä vain siinä tapauksessa, että kongressi päättää niiden liittämisestä Yhdysvaltain territorioiksi. Korkeimman oikeuden päätöksestä jäi elämään lausahdus, jonka mukaan ”Perustuslaki seuraa tähtilippua, vaikkei saakaan sitä aivan kiinni”.³²³

Entistä enemmän retoriikassa yleistyi kansalaisvapauksien ulottaminen yli maan rajojen: Yhdysvaltalaisten vapauden puolustaminen tyranniaa vastaan edellytti vapauden puolustamista maailmanlaajuisessa mittakaavassa. Tämä ajattelutapa nähtiin välttämättömänä perusteltaessa Yhdysvaltojen liittymistä mukaan ensimmäiseen ja toiseen maailmansotaan, tosin näissäkin tapauksissa ensisijainen syy sotiin liittymiselle oli Yhdysvaltain kansallisesta turvallisuudesta huolehtiminen eikä koko ihmiskunnan vapauden puolustaminen.

Yhdysvallat oli, Calvin Coolidgen sanoin, tehnyt vapaudesta syntymäoikeuden.³²⁴ Vapaus nähtiin näin amerikkalaisten itsensä keksintönä: he olivat taistelleet itse vapautensa puolesta, he olivat itse rakentaneet uuden kansakunnan perustuen ihmisten

---

³²¹ ”A new birth of freedom.”

³²² Whitney 2005, 214–215.

³²³ Helo 2005, 372, 371–373: “The constitution follows the flag but doesn’t quite catch up with it.”

³²⁴ Calvin Coolidge 1925.

vapaudelle. Näin vapaus oli ennen kaikkea amerikkalaisten, mutta myös koko ihmiskunnan, syntymäoikeus, ja tämän vapauden turvaaminen oli Yhdysvaltain kaitselmuksellinen tehtävä. Muut kansakunnat eivät pystyisi edustamaan vapautta samalla tavalla: Esimerkiksi Ranskassa kansalaiset olivat tavoitelleet vapautta samoihin aikoihin kuin Yhdysvallat itsenäistyi, minkä jälkeen Ranska oli kuitenkin menettänyt vapautensa useaan otteeseen monarkian palattua valtaan.

Puhuessaan kongressille, Franklin D. Roosevelt nosti esille neljä vapautta, joiden puolustaminen olisi Yhdysvaltojen tehtävä maailmassa. Näihin neljään vapauteen kuuluivat sanan- ja ilmaisunvapaus, uskonnonvapaus, taloudellinen vapaus ja vapaus pelosta, joka tarkoitti aseistariisuntaa.³²⁵ Vapauden puolustamisen keskiössä oli maan perustuslain edustamat arvot, jotka Presidentti Franklin D. Roosevelt määritteli virkaanastujaispuheessaan 1945 toteamalla: ”Perustuslakimme vuodelta 1787 ei ollut täydellinen instrumentti; se ei ole täydellinen vieläkään. Mutta se antoi vahvan pohjan, jolle ihmiset kaikista roduista, väreistä ja aatteista voisivat rakentaa vankan demokratian.”³²⁶ Rooseveltin näkemys kuvaa perustuslain laatijoiden pyrkimystä tehdä siitä ”elävä asiakirja”. Se on nähty tarkoituksella keskeneräisenä, koska myöskään amerikkalainen kansakunta ei ole vielä valmis. Rooseveltin viimeinen virkaanastujaispuhe pidettiin aivan toisen maailmansodan loppuhetkillä, jolloin valtion perustan muodostavan asiakirjan kunnioittaminen ja sen edustaman demokratian ja vapauden rakentuminen eri taustoista tulevien ihmisten kautta voitiin nähdä selkeänä erona totalitaristisiin Saksaan ja Japaniin, joita vastaan Yhdysvallat vielä tuolloin soti.

Toisen maailmansodan päättyessä 1945 Yhdysvallat oli noussut läntisen maailman johtavaksi valtioksi. Vapauden puolustaminen Saksan ja Japanin aggressiota vastaan oli päättynyt voittoon mutta fasismin vastainen liittokunta alkoi rakoilla ja Yhdysvalloilla oli edessään uusi vihollinen, joka uhkasi heidän ja koko maailman vapautta: kommunismi. Toisen maailmansodan jälkeen Yhdysvaltojen poliittisessa retoriikassa yleistyi maan määrittelemisen ”vapaan maailman johtajaksi”, sillä vain Yhdysvalloilla katsottiin olevan käytössään tarvittavat resurssit vapauden turvaamiseksi Neuvostoliittoa vastaan. Kylmän sodan ajan 11 virkaanastujaispuheissa korostettiin

---

³²⁵ Waldman 2010, 117.

³²⁶ Franklin D. Roosevelt 1945: “Our constitution of 1787 was not a perfect instrument; it is not perfect yet. But it provided a firm base upon which all manner of men, of all races and colors and creeds, could build our solid structure of democracy.”

järjestelmällisesti Yhdysvaltain uutta roolia maailmanpolitiikassa. Dwight Eisenhower totesikin omassa virkaanastujaispuheessaan vuonna 1953: ”Kohtalo on asettanut meidät vastuuseen vapaan maailman johtamisesta.”³²⁷ Richard Nixon puolestaan luonnehti vuonna 1973 Yhdysvaltoja ”loistavaksi toivon majakaksi kaikelle maailmalle”.³²⁸ Yhdysvaltain kamppailu kommunismia vastaan edellytti vahvaa retoriikkaa ja pitäytymistä amerikkalaisissa perusarvoissa, joissa vapaus korostui eniten. Virkaanastujaispuhe oli varsinkin kylmän sodan vuosina tärkeä foorumi, jolla pystyttiin viestimään suurille ihmisjoukoille Yhdysvaltojen ulkopuolelle. Samoin itse virkaanastujaiset toimi muille kansoille esimerkkinä siitä, miten ihmisten vapaus toimii demokraattisessa prosessissa: yksi puolue ei sanele ketkä ovat vallassa vaan kansalaiset itse valitsevat omat edustajansa, jolloin vapauden ja demokratian arvot ovat suuremmat kuin yksilöiden kunnianhimo.

Yksilönvapauksien korostuminen vauhdittui kylmän sodan loppuvuosina presidenttien Reaganin ja Bush vanhemman kausilla. Ensimmäistä kertaa virkaanastujaispuheessa vapaus rinnastettiin ihmisten taloudelliseen vapauteen ja vapaisiin markkinoihin.³²⁹ Osaltaan tämän voidaan tulkita johtuneen uusliberalistisen talouspolitiikan vaikutuksesta 1970-luvun loppupuolella ja 1980-luvun alussa. Toisen maailmansodan jälkeen yksilönvapaudet nähtiin pikemminkin parempana keinona Yhdysvaltain aseman vahvistamiseen maailmanpolitiikassa kuin markkinoiden vapauden korostumisen. Tietenkin on hyvä ottaa huomioon, että virkaanastujaispuhe ei ole joka vuosi toistuva puheakti, jolloin muissa puheissa, esimerkiksi kansakunnan tilaa käsittelevässä puheessa, otetaan helpommin esille myös markkinoiden vapaus.

Reaganomics eli Reaganin itsensä kehittänyt talouspolitiikka kohdistui varsin vahvasti juuri talouden säätelyn purkamiseen. Sen mukaan markkinoiden vapauden ja toimintaedellytysten parantaminen lisäisi myös yksilönvapauksia. 1980-luvulla Reaganin kahdella presidenttikaudella ja sitä seuranneen George H. W. Bushin kaudella taloudellinen vapaus korostui virkaanastujaispuheissa. Kylmä sota päättyi George H. W. Bushin presidenttikaudella Yhdysvaltojen voittoon ja Neuvostoliiton häviöön³³⁰, mikä

---

³²⁷ Dwight D. Eisenhower 1953: “Destiny has laid upon our country the responsibility of the free world’s leadership.”

³²⁸ Richard Nixon 1973: “bright a beacon of hope for all the world.”

³²⁹ Ronald Reagan 1981, George H. W. Bush 1989.

³³⁰ Neuvostoliitto hajosi virallisesti loppuvuodesta 1991.

poisti Yhdysvalloilta vapautensa vihollisen. Kommunismin romahdettua Yhdysvaltojen rooliksi jäi kolmannen maailman kansakuntien vapauden ja demokratian edistäminen. Clintonin kaudella vapauden liekin katsottiin yltävän kaikkialle maailmaan.³³¹

Republikaanien katsantokannasta tarkasteltuna uuden vuosituhatosen ensimmäistä vuosikymmentä on hallinnut hyvän ja pahan, vapauden ja tyrannian, ja demokratian ja terrorismin välinen taistelu. 2000-luvun ensimmäisessä virkaanastujaispuheessa George W. Bush totesi:

”Meillä kaikilla on paikka pitkässä tarinassa. Tarinassa, jota jatkamme mutta jonka loppua emme näe. Se on tarina Uudesta maailmasta, josta tuli vanhan maailman ystävä ja vapauttaja, tarina orjayhteiskunnasta, josta tuli vapauden palvelija, tarina voimasta, joka tuli maailmaan suojelemaan, ei omistamaan, puolustamaan, mutta ei valloittamaan. Se on Amerikan tarina.”³³²

Bush yhdisti vapauden kiinteäksi osaksi Yhdysvaltojen historiaa ja maansa tehtävää edistää vapautta. Vapauden varjolla ei tavoiteltaisi Yhdysvaltain ylivaltaa maailmassa vaan vapaus syntyisi eri maiden kansalaisten omista toimista, joita Yhdysvallat sitten tukisi. Tuolloin ei ollut vielä selvää, että vajaa kymmenen kuukautta myöhemmin maa hyökkäsi Afganistaniin sekä pari vuotta myöhemmin Irakiin; maihin, jotka eivät valtiona olleet kertaakaan hyökänneet Yhdysvaltoja vastaan.

Vapauden turvaaminen ei kuitenkaan Bushin ulkopoliitikassa vielä vuoden 2001 alussa tarkoittanut Amerikan aseellista ja sotilaallista voimankäyttöä vaan hyvien suhteiden luomista kehittyviin maihin ja avuntarjoamista maiden demokratian ja talouden kehittämiseksi. Kaikki kuitenkin muuttui syyskuun 11. päivänä 2001. Puhuessaan kongressille muutamia päiviä terrori-iskujen jälkeen Bush totesi puheensa lopuksi ”En luovuta, en lepää, en anna periksi tässä taistelussa Amerikan kansan vapauden ja turvallisuuden puolesta.”³³³ Retoriikan koventuminen vapauden puolustamiseksi näkyi Bushin aloittaessa toisen virkakautensa. Hän teki toisessa virkaanastujaispuheessaan 2005 epävirallisen ennätyksen mainitessaan käsitteen vapaus 42 kertaa, useammin kuin

---

³³¹ Bill Clinton 1997.

³³² George W. Bush 2001: “We have a place, all of us, in a long story. A story we continue, but whose end we will not see. It is the story of a new world that became a friend and liberator of the old, a story of a slaveholding society that became a servant of freedom, the story of a power that went into the world to protect but not possess, to defend but not to conquer. It is the American story.”

³³³ Waldman 2010, 313; George W. Bush 2001: “I will not yield; I will not rest; I will not relent in waging this struggle for freedom and security for the American people.”

kukaan muu edeltäjistään. Vapauden kautta Bush pyrki oikeuttamaan ensimmäisen kautensa politiikkaa erityisesti ulko- ja turvallisuuspolitiikan osalta. Epävirallisesta ennätyksestään huolimatta muun muassa *The New York Times* sivuutti vapauden kokonaan kommentoidessaan virkaanastujaispuheetta pääkirjoituksessaan. Lehti korostikin enemmän puheen viittauksia sosiaaliturvan yksityistämiseen kuin vapauteen.³³⁴

Bushille vapaus merkitsi amerikkalaisuuden ilmentymää, symbolia siitä, mitä Amerikka oli ja miten se pystyisi muuttamaan maailmaa. Vapaus yhdistyi syyskuun terrori-iskujen jälkeen kiinteäksi osaksi Yhdysvaltain uutta ulkopoliittista linjaa, Bushin doktriinia, jossa terrorismia vastaan taisteltaisiin kaikilla rintamilla. Realismi ja idealismi yhdistyivät Bushin vapauskäsitteeseen.³³⁵ Yhdysvallat oli vihkiytynyt Bushin ajattelussa vapaudelle, mutta ei omistanut vapautta. Toisessa virkaanastujaispuheessaan tammikuussa 2005 George W. Bush katsoi terrori-iskujen jälkeen käynnistämänsä vapausohjelman toimivan:

”Historiasta tiedämme, että vain yksi voima on kyennyt murtamaan vihan ja kaunan, paljastamaan tyranniin valheet ja palkitsemaan kunniallisten ja suvaitsevaisten ihmisten toiveet, ja tämä voima on ihmisen vapauden voima. [...] Vapauden säilyminen maassamme riippuu yhä enemmän siitä, millä tavoin vapaus onnistutaan säilyttämään muissa maissa. Paras vapauden jatkumisen tausta maailmassamme on vapauden laajeneminen kaikkialle maailmaan.”³³⁶

Bushin virkaanastujaisretoriikassa Yhdysvallat pyrki kaikin tavoin edistämään vapauden leviämistä maailmassa parantaakseen Yhdysvaltojen turvallisuuspolitiikkaa. Vapaiden kansojen ja sitä kautta vapaiden valtioiden ei katsottu muodostavan uhkaa toisilleen. Virkaanastujaispuheessaan Bush ei nostanut esille konkreettisia esimerkkejä vapauden voimasta, vaikka hänen mukaansa vapaus oli yksi suurimmista voimista, joka on ihmiskunnan historiaa muokannut.

---

³³⁴ The New York Times 21.1.2005.

³³⁵ Bush 2010, 477–478.

³³⁶ George W. Bush 2005: “There is only one force of history that can break the reign of hatred and resentment, and expose the pretensions of tyrants, and reward the hopes of the decent and tolerant, and that is the force of human freedom. [...] The survival of liberty in our land increasingly depends on the survival of liberty in other lands. The best hope for peace in our world is the expansion of freedom in all the world.”

Kun vuonna 2009 Barack Obamasta tuli George W. Bushin seuraaja Yhdysvaltain presidenttinä, väistyi uuskonservatiivisen vapauskäsitteksen asema presidentin retoriikassa. Kahdeksan vuoden aikana harjoitettu ulkopoliittikka oli maailman silmissä yhdistänyt periamerikkalaisen vapauden uuskonservatiivisten haukkojen ekspansiiviseen ulkopoliittikkaan, josta oli osoituksena kaksi sotaa Lähi-idässä ja monta pienempää sotilasoperaatiota ympäri maailmaa.³³⁷

Barack Obaman vapauskäsite eroaa George W. Bushin vapauskäsitteestä Obaman tulkittaessa vapauden tuovan ihmisille oikeuksia ja velvollisuuksia: ”Me kaikki synnymme tähän maailmaan vapaina, syntymässämme saamme nipun oikeuksia, joita yksikään ihminen tai valtio ei voi meiltä viedä ilman perusteltua syytä, ja meillä on lupa ja velvollisuus muovata elämästämme omilla teoillamme sellainen kuin haluamme.”³³⁸ Obaman vapauskäsitteeseen vaikuttaa vahvasti hänen sukuperintönsä. Hänen sukunsa on monikulttuurinen ja hän on nähnyt nuoruudessaan ulkomailla asuessaan sellaisia maita, joissa ihmisten vapaus ei ole itsestään selvyyttä. Vapauden erityistä arvoa Obamalle lisää se, että hän on kuulunut siihen joukkoon amerikkalaisia, joille vapaus ei ollut vielä syntymäoikeus. Tätä taustaa vasten Obama itse symboloikin puhdasta amerikkalaista vapautta, jollaista perustajaisät halusivat mutta eivät vielä toteuttaneet.

Vapauksien turvaamisessa perustuslailla on ollut keskeinen rooli virkaanastujaispuheissa vaikkakin itse perustuslain korostaminen on vaihdellut suuresti. 1900-luvulla ja sen jälkeen perustuslailla ei enää ole ollut yhtä keskeistä osaa virkaanastujaispuheissa kuin aikaisemmin. Sen asemaa kansakunnan perustana ei enää korosteta yhtä suuresti ja perustuslaki toimiikin ainoastaan presidentinvallan siirtäjänä. Puheiden tultua entistä enemmän arvopuheiksi, joissa konkreettisia poliittisia avauksia ei juuri enää ole, on perustuslain tarpeellisuus näiden perustelemiseksi vähentynyt.

Huolimatta siitä, että perustuslain takaamalla vapauksilla on keskeinen merkitys amerikkalaiselle poliittiselle retoriikalle, sen korostuminen virkaanastujaispuheissa on vaihdellut silmiinpistävästi. Vapauden poliittinen käyttö on amerikkalaisista arvoista ollut eniten sidoksissa ympäröivän maailman tapahtumiin. Yleisesti tarkasteltuna vapauden esiintymisessä ei ole havaittavissa 1800-luvulla puoluesidonnaisuuksia, vaan samoja teemoja on korostettu suunnilleen yhtä paljon. Vasta William McKinleyn

---

³³⁷ Herring 2008, 938–961.

³³⁸ Obama 2009, 70.

presidenttikausilla 1897–1901 vapauden esiintyminen virkaanastujaispuheissa alkoi saada sellaiset mittasuhteet, joihin se yleisesti mielletään kuuluvaksi muiden kuin amerikkalaisten toimesta.

7 Kansakunnan ääni

”Kansakunnan ääni on jälleen kerran kutsunut minut suorittamaan korkeimman johtajan tehtäviä.”³³⁹

George Washington

Virkaanastujaispuheessaan 4.3.1793

Yhdysvaltain presidenttien virkaanastujaispuheet symboloivat kansakunnan äänen esiintymistä Yhdysvaltain poliittisessa retoriikassa. Virkaanastujaispuheissa on tuotu jo yli kahdensadan vuoden ajan esille niitä asioita, jotka yhdistävät amerikkalaisia, samoin kuin niitä arvoja, joille koko amerikkalainen yhteiskuntajärjestelmä on rakentunut. ”Kansakunnan ääni” ei kuitenkaan virkaanastujaispuheissa ole ollut yksiselitteinen vaan siihen ovat vaikuttaneet kulloisellekin aikakaudelle tyypilliset konventiot virkaanastujaispuheessa. Virkaanastujaispuheen genreen ja sitä kautta kansakunnan äänen muodostumiseen ovat vaikuttaneet puhuja itse, amerikkalaiset arvot, ympäröivän maailman muuttuminen sekä tiedonvälityksen kehitys, joka on vaikuttanut suuresti puheen esittämiseen. Nämä kaikki yhdessä ovat vaikuttaneet niihin konventioihin, jotka ovat mahdollistaneet tietynlaisen puheen tietynä aikana.

Luonnollisesti virkaanastujaispuheet ovat olleet pitäjiensä näköisiä ja jokainen presidentti on luonut omanlaisensa muodon virkaanastujaispuheeseen säilyttäen kuitenkin puheen konvention vaatimukset. Ainoastaan muutamat presidentit ovat muokanneet omalla virkaanastujaispuheellaan koko puheen genrea, vaikuttaen sitä kautta seuraajiensa virkaanastujaispuheiden tyyliin. Maan ensimmäinen presidentti George Washington loi pohjan koko virkaanastujaispuheen genrelle korostaen siinä keskeisiä amerikkalaisia arvoja sekä maan nykyisyyttä ja suurta tulevaisuutta vapaudelle vihkiytyneenä kansakunta. John F. Kennedy nosti sekä puheen retorisen tason että kielellisen lennokkuuden aivan uudelle tasolle ja hänen virkaanastujaispuheensa tyyliä on moni seuraaja tavoitellut siinä kuitenkin onnistumatta.

---

³³⁹ George Washington 4.3.1793: “I am again called upon by the voice of my country to execute the functions of its Chief Magistrate.”

Eniten virkaanastujaispuheen genreen vaikutti kuitenkin presidentti Ronald Reagan peräti niin paljon, että demokraattipresidentitkin ryhtyivät käyttämään Reaganin puheenkonventioita. Reagan lisäsi puheeseen amerikkalaista patriotismia ja Yhdysvaltojen korottamista maailman korvaamattomimmaksi kansakunnaksi; tällä retorisella tyylillä ovat jatkaneet myös hänen seuraajansa. Lisäksi hän nosti kansan amerikkalaisen poliittisen retoriikan keskiöön sekä siirsi virkaanastujaispuheen pidettäväksi kongressirakennuksen länsipuolella mahdollistaen Yhdysvaltain historiaa edustavien monumenttien yhdistymisen kiinteäksi osaksi virkaanastujaispuhetta.

Eniten Ronald Reaganin presidenttikaudet ovat kuitenkin vaikuttaneet virkaanastujaispuheiden retoriikkaan ideologian nostamisella. Ideologian vaikutus laajentui koskemaan koko poliittista kenttää, jossa toiselle puolelle asettuivat republikaanit ja konservatiivit, toisaalle demokraatit ja liberaalit. Tietyistä kysymyksistä, kuten abortista tai sosiaaliturvasta, tuli hyvin ideologisesti poliittisia, mikä toi vastakkainasettelun myös virkaanastujaispuheisiin. Parhaiten tämä on näkynyt keskustelussa esimerkiksi verotuksesta tai hallinnon suuruudesta, joissa on painottunut hyvin yksipuoleinen retoriikka. Sen sijaan, että puheessa olisi pyritty yhdistämään laajasti kansalaisia, on siirrytty enemmän kyllä ja ei-retoriikkaan.

Virkaanastujaispuheet heijastelevat vahvasti omaa aikaansa, vaikka ne Yhdysvalloissa ammentavatkin hyvin paljon kansakunnan historiasta ja arvoista. Aikakauden näkyminen on tullut selkeimmin esille niissä konkreettisissa poliittisissa kysymyksissä, joita virkaanastujaispuheissa on tuotu esille. Arvojen kautta esiin tulleet poliittiset kysymykset ovat perustuneet Yhdysvaltain kehityksen keskeisimmin vaikuttaneisiin osa-alueisiin, joissa ovat yhdistyneet maan valtapuolueiden näkemykset kansakunnan tilasta. Konkreettiset poliittiset avaukset ovat kuitenkin vähentyneet virkaanastujaispuheissa 1900-luvulla, jolloin puhdas arvokeskustelu sai enemmän tilaa. Kansakunnan rakentaminen ja laajentuminen nosti tiettyjä politiikan osa-alueita virkaanastujaispuheisiin, samoin kuin Yhdysvaltojen kasvanut asema kansainvälisessä politiikassa. Puheet muuttuivat poliittisia avauksia sisältävistä puheista amerikkalaisten arvojen esittelemiseksi. Samalla ulkopoliittikka nousi virkaanastujaispuheiden keskiöön. Selkeimmin jako eri politiikan osa-alueiden välillä on nähtävissä 1900-luvun vaihteessa, jolloin Yhdysvaltain kansainvälisepoliittinen asema vahvistui ja virkaanastujaispuheissa alkoivat korostua enemmän ulkopoliittiset kuin sisäpoliittiset kysymykset.

Yksityiskohtaisemmin tarkasteltuna sisäpolitiikan vahva kausi virkaanastujaispuheiden retoriikassa ajoittui 1800-luvulle. Tuolta ajanjaksolta löydetään eniten konkreettisia viittauksia sisäpoliittisiin kysymyksiin ja avauksia hallinnon harjoittaman sisäpolitiikan linjoiksi. Melkein heti vuosisadan vaihduttua ja jo ennen sitä sisäpolitiikan merkitys alkaa vähentyä puheissa. Tähän on paljolti syynä aiemmin merkittäviä ongelmia aiheuttaneiden intiaanien ja mustien aseman muuttuminen sekä Yhdysvaltain poliittisen toiminnan suuntautuminen entistä enemmän maailmanpolitiikkaan. 1900-luvulla sisäpolitiikka menetti asemansa virkaanastujaispuheiden teemojen osalta, jolloin puheet muuttuivat enemmän arvolutautuneiksi sisäpoliittisten kysymyksien osalta.

Arvojen kautta on virkaanastujaispuheissa tarkasteltu myös talouspoliittisia kysymyksiä, erityisesti yksilönvapauksien ja talouden toimintaedellytysten kautta. Arvojen kautta keskusteltiin liittohallituksen roolista talouden ohjailussa sekä sen verotuksellisesta oikeudesta. Retorisesti on tulkittu muun muassa verotuksen rikkovan perustuslain takaamia vapauksia sekä liittohallituksen tullipolitiikan rajoittaneen osavaltioiden itsemääräämisoikeutta, joka on kuitenkin katsottu Yhdysvaltain tasavaltalaisen järjestelmän perustaksi.

Yhdysvaltain ulkopolitiikkaa voisi virkaanastujaispuheiden retoriikan perusteella kuvata fraasilla ”rauhan puolesta, sotaa vastaan”. Lausahdus, jonka myös suomalainen valtiomies on todennut ulkopolitiikan perustaksi, edustaa ihannekuvaa, jollaisena amerikkalaiset näkevät maansa ulkopolitiikan ja aseman maailmassa. Kuitenkin Yhdysvaltain harjoittama ulkopolitiikka viimeisen kahdensadan vuoden ajalta näyttää selkeästi sen miten ulkopolitiikka on ennen kaikkea reaali-politiikkaa. Ulkopolitiikan osalta retoriikka on ollut hyvin vahvaa ja kuvakielen avulla on pystytty hämärtämään maan ulkopolitiikan todellista luonnetta. Presidentin virassa ulkopolitiikka on korostunut sisä- ja talouspolitiikan ohitse ja presidentin tehtävistä on tullut globaaleja. Kylmän sodan ajan virkaanastujaispuheille muodostui yksi yhteinen piirre: ne toimivat tiedonvälityksen kehittymisen myötä julkisena foorumina hoidettaessa suhteita sekä Neuvostoliittoon että muihin maihin. Mitä lähemmäs nykyaikaa tullaan, sitä enemmän virkaanastujaispuheissa on havaittavissa viittauksia ulkopolitiikkaan kuin muihin politiikan osa-alueisiin.

Yhdysvaltojen hallinnossa poliittinen ideologia on näyttänyt suurta roolia julkisesta hallinnosta keskusteltaessa. Demokraatit ovat kannattaneet vahvaa hallintoa, joka tuottaa tarvittavat palvelut kansalaisille ja ennen kaikkea mahdollistaa esimerkiksi koulutuksen ja terveydenhoidon kautta kansalaisille tasa-arvoiset mahdollisuudet menestyä. Republikaaneille hallinto puolestaan edustaa byrokratiaa, joka sotkeutuu ihmisten elämään ja rajoittaa liiketoimintaa ja tällä tavoin uhkaa Amerikan keskeisintä arvoa eli vapautta. Kysymys hallinnon koosta on varsinkin Ronald Reagan jälkeen virkaanastujaispuheissa tiivistynyt vastakkainasetteluun demokraattien ja republikaanien välillä.

Historiaa on Yhdysvalloissa käytetty poliittisesti hyödyksi siinä missä muuallakin maailmassa. Virkaanastujaispuheissa historian poliittinen käyttö on kulminoitunut maan vapaussotaan, kansakunnan perustajiin ja perustamisasiakirjoihin, joista ammennetaan voimaa tulevista haasteista selviämiseen. Menneisyyden tapahtumat ja henkilöt siirretään nykyaikaan suoraan ja niitä sovelletaan nykypäivän vaatimusten mukaan. Virkaanastujaispuheissa presidentin on tärkeää pystyä osoittamaan jatkuvuutta ja perustelemaan toimintatapoja, joihin historian poliittinen käyttö pohjautuu. Monarkioissa jatkuvuutta todistetaan hallitsijasuvussa, jossa hallitsijan kuoltua uusi hallitsija astuu kansakunnan johtoon. Yhdysvalloissa jatkuvuutta täytyy osoittaa kerran neljässä vuodessa tapahtuvista vaaleista huolimatta. Nostamalla esiin entisiä presidenttejä vastavalittu presidentti pystyy linkittämään itsensä edeltäjiin, poliittisista mielipiteistään huolimatta, aina kansakunnan perustamiseen ja George Washingtoniin asti. Retoriikan kautta tarkasteltuna Yhdysvallat näyttää virkaanastujaispuheengressä Britannian maailmanvallan perilliseksi, jollaiseksi se alkoi nousta 1900-luvun alussa ja ensimmäisen maailmansodan jälkeen ja jonka aseman se saavutti toisen maailmansodan aikana. Mikäli Yhdysvaltojen roolia kansakuntana tarkastellaan suhteessa ihmiskunnan historiaan, on Yhdysvallat poliittisine järjestelmineen ja maailmanvaltana omasta mielestään heijastus antiikin Roomasta sen tasavaltalaisena kautena.

Kahden valtapuolueen demokraattien ja republikaanien linjauksissa on havaittavissa polarisoitumista, niin arvojen kuin konkreettisen politiikan osalta, ja tämä näkyy myös kannattajajoukoissa. Demokraattien politiikassa katsotaan, ettei hallinnolla tulisi olla roolia ihmisten yksityiselämässä, kuten esimerkiksi kansalaisten seksuaalisessa

suuntauksessa tai abortissa. Republikaanit, jotka korostavat yksilön vapautta ja hallinnon heikkoutta, kuitenkin näkevät homoseksuaalisuuden ja abortin nimenomaisesti sellaisin asioina, joihin hallituksen täytyy puuttua. Poliittisissa kysymyksissä, jotka eivät ole arvolutautuneita demokraatit korostavat opetusta, terveydenhoitoa sekä sosiaalipalveluita, ja republikaanit puolestaan veroleikkauksia, vahvaa armeijaa ja kansallista puolustusta sekä omaisuuden suojaa, joka yhdistyy vaatimukseen heikosta verotuksesta. Nämä puolueiden linjaukset ja kannattajakunnat näkyvät siinä, miten kulloisenkin puolueen presidentit ovat nostaneet virkaanastujaispuheissaan asioita ja arvoja esille.

Virkaanastujaispuheissa suurimman huomion George Washingtonista lähtien ovat saaneet amerikkalaiset arvot. Yhdysvalloissa ihannoitiin filosofien valistusperiaatteita yhteiskunnasta, jossa yksilö olisi vapaa valtion tai monarkin mielivallasta. Yhdysvalloista tuli valtio, jossa yksikään uskonto ei saanut virallista asemaa. Virallisen aseman puuttumisesta huolimatta uskonnolla on vahva vaikutus Yhdysvaltojen politiikkaan ja presidenttien retoriikkaan. Itse virkaanastujaispuheet eivät ole uskonnollisia ja viittaukset Jumalaan eivät ole niin yleisiä kuin useasti oletetaan.

Amerikkalaisia arvoja vapaudesta, demokratiasta ja onnentavoittelusta on yhdistänyt *manifest destiny*, oppi kohtalonuskosta, jonka mukaan Yhdysvallat on Jumalan valitsema kansakunta. Kohtalonusko on vaikuttanut amerikkalaisten arvojen kehitykseen ja kaikkiin politiikan osa-alueisiin, varsinkin ulkopoliittikkaan. Yhdysvaltojen ulkopoliittikkaa on tasapainoillut historiansa aikana eristäytyneisyyden ja avoimuuden välillä. 1900-luvun alkuun tultaessa Yhdysvallat oli kuitenkin kasvanut niin suureksi, että se oli liian iso ja tärkeä eristäytymään. Yhdysvalloilla oli jumalallinen tehtävä vapauden ja demokratian levittämisestä maailmassa. Virkaanastujaispuheissa on tuotu esille, että mikään muu valtio ei pysty niin hyvin levittämään ideaa kansalle kuuluvasta, kansan hyväksi toimivasta ja kansan valitsemasta hallituksesta kuin Amerikan Yhdysvallat. Luonnollisesti Yhdysvalloissa on katsottu *manifest destiny* hengessä jo 1800-luvulta lähtien oikeudeksi turvata Amerikan ihanteet ja arvot, joiden katsotaan edustavan yleismaailmallisia ihmisoikeuksien periaatteita.

Vapauden ohella kansakuntaa muokkaavina arvoina ovat korostuneet käsitykset Yhdysvaltain tasavaltalaisuudesta sekä demokratiasta. Käsitteellisesti termeillä on

virkaanastujaispuheissa erilaiset lähtökohdat niiden tultua tulkituiksi historiallisista lähtökohdistaan käsin, jolloin tasavaltalaisuus sai tilaa demokratialta. Tarkasteltaessa näiden kahden termin vaikutusta Yhdysvaltain poliittisessa keskustelussa on moderniin käsitykseen demokratiasta yhdistynyt enemmän piirteitä tasavaltalaisesta ajattelusta sekä tasavallan merkityksestä kuin antiikin kreikkalaisesta demokratiakäsityksestä. Erityisesti republikaanit ovat varsinkin viimeisen kolmenkymmenen vuoden aikana tukeneet tätä näkemystä, jolloin tasavallasta ja demokratiasta on tullut synonyymeja toisilleen.

Yhdysvaltain presidenttien virkaanastujaispuheista ei ollut ennen tätä pro gradua tehty kokonaisvaltaista tutkimusta puheen poliittisesta genrestä. Tutkimuksen keskittyminen genren kartoitukseen auttoi luomaan kokonaiskuvan virkaanastujaispuheista poliittisena puheena, jättäen mahdollisuuden jatkotutkimukselle. Jatkotutkimuksessa olisi mielenkiintoista syventyä virkaanastujaispuheiden retoriikan toteutumiseen politiikassa, samoin kuin siihen, kuinka hyvin esitetyt näkemykset ja tavoitteet korreloituvat harjoitetun politiikan kanssa. Myös virkaanastujaispuheiden suhteuttaminen osaksi laajempaa Yhdysvaltain poliittista retoriikkaa käsittelevää kokonaisuutta on mahdollisuus. Tämän suuntaisessa tutkimuksessa olisi syytä keskittyä tarkastelemaan virkaanastujaispuheiden suhdetta Kansakunnan tila – puheeseen. Näitä kahta presidenttien säännöllistä puhetta erottaa ajallinen ulottuvuus: virkaanastujaispuhe pidetään joka neljäs vuosi, Kansakunnan tila – puhe joka vuosi. Eroa puheille tuo myös niiden esittämistapa: virkaanastujaispuhe pidetään suoraan kansalle Yhdysvaltain lainsäädäntöelimen edestä, Kansakunnan tila – puhe puolestaan suoraan lainsäätäjille ja ainoastaan välillisesti kansalaisille. Myös virkaanastujaispuheiden vastaanotto sanomalehdistössä olisi mielenkiintoinen näkökulma poliittisen retoriikan ja journalismin suhteen kartoittamiseen, samoin kuin sen tarkasteleminen, miten esimerkiksi sanomalehtien poliittinen kanta vaikuttaa puheen vastaanottoon kyseisessä lehdessä.

Virkaanastujaispuheet ovat yksi osa Yhdysvaltain politiikkaa sekä kansakunnan historiaa. Niillä on ollut tärkeä rooli uuden presidentin vakiinnuttaessa asemaansa suhteessa puolueisiin, kansalaisiin sekä laajemmin koko maailman mittakaavassa. Toiselle kaudelle valittujen presidenttien on ollut virkaanastujaispuheissa mahdollista jättää jälkensä historiaan ja määritellä ensimmäisen kautensa perintö. Puheissa ovat

heijastuneet Yhdysvaltain yhteiskuntajärjestelmän muutokset sekä presidentin vallankäyttö. Yhdysvaltain poliittinen järjestelmä edustaa idealismin tasolla ajatusta vallan kolmijaosta, mikä on kuitenkin hämärtynyt presidenttien omaksuttua itselleen laajempaa roolia kuin mitä perustuslaki sallii. Merkittävänä edesauttajana presidentinvallan kasvamisessa yli perustuslaillisten linjojen on ollut ja on edelleen Yhdysvaltain kaksipuoluejärjestelmä, joka mahdollistaa ajoittain toimeenpanovallan ja lainsäädäntövallan olevan saman puolueen hallussa. Kylmän sodan päättymisen jälkeen Yhdysvaltojen jäätyä maailman ainoaksi supervallaksi presidentin asema on entisestään korostunut ja hänen virkansa toimintakentäksi on tullut koko maailma.

George Washington katsoi presidentinvallan tulevan maan perustuslaista kun taas Thomas Jefferson ja hänen seuraajansa tulkitsevat vallan tulleen suoraan kansalta vaalien kautta. Viimeistään Theodore Rooseveltin presidenttikaudella presidentistä tuli vahva mielipidejohtaja, jonka tarkoituksena on kansan tuen saaminen politiikalleen. Tuen saamiseksi käytettiin hyödyksi retoriikkaa ja virkaanastujaispuheet ovatkin tätä kautta tulleet tunnetuiksi retorisesti taitavina puheina. Virkaanastujaispuheiden retoriikassa Yhdysvalloista on kehittynyt George Washingtonin pitämästä ensimmäisestä virkaanastujaispuheesta alkaen maailman mahtavin kansakunta, jonka voima ei lepää asevoimien mahtavuudessa tai talouden suuruudessa vaan niissä arvoissa, joihin maa perustuu.

LÄHTEET

Alkuperäislähteet

I Arkistolähteet

Yhdysvaltain presidenttien virkaanastujaispuheet.
George Washington – Barack Obama, 30.4.1789–20.1.2009.

Yhdysvaltain itsenäisyysjulistus 4.7.1776.
United States National Archive.

Yhdysvaltain perustuslaki 17.9.1787.
United States National Archive.

II Alkuperäislähteenä käytetty kirjallisuus

Aristoteles (1997), *Retoriikka*. Tampere: Gaudeamus.

Cicero (1990), *Puhetaidosta*. Loimaa: Finn Lectura.

Cicero (2006), *Puhujasta*. Helsinki: Gaudeamus.

Tocqueville, Alexis de (1835, 1840/2006), *Demokratia Amerikassa*. Helsinki: Gaudeamus.

III Sanomalehdet

The New York Times: 5.3.1861, 6.3.1865, 21.1.2005. (ProQuest, JY)

The Wall Street Journal: 6.3.1933, 21.1.1981. (ProQuest, JY)

The Washington Post: 5.3.1901, 21.1.1961. (ProQuest, JY)

Kirjallisuus

IV Tutkimuskirjallisuus

American Heritage Dictionary of the English Language (2000). Boston: Houghton Mifflin.

Beasley, Vanessa B. (2004), *You the People. American National Identity in Presidential Rhetoric*. Texas: Texas A & M University Press.

Black, Earl & Black, Merle (2003), *Rise of the Southern Republicans*. Boston: Harvard University Press.

Campbell, Karlyn Kohrs & Jamieson, Kathleen Hall (1990), *Deeds Done in Words. Presidential Rhetoric and the Genres of Governance*. Chicago: The University of Chicago Press.

Crenson, Matthew & Ginsberg, Benjamin (2007), *Presidential Power. Unchecked and Unbalanced*. New York: W.W. Norton & Company.

Dahl, Robert A. (1998), *On Democracy*. New Haven: Yale University Press.

Gould, Lewis L., (2003), *Grand Old Party. A History of the Republicans*. New York: Random House.

Faber, Karl-Georg (1978), *The Use of History in Political Debate*. History and Theory, Vol. 17, No. 4, 1978.

Fetscher, Iring (2006), *Republicanism and Popular Sovereignty*. Teoksessa: Goldie, Mark & Wokler, Robert (toim.), *The Cambridge History of Eighteenth-Century Political Thought*. New York: Cambridge University Press, 573–597.

Haikala, Sisko (2002), *Vapauden valtakunnasta uuteen Karthagoon. Valistusajan Englannin kuvut*. Teoksessa: Ihalainen, Pasi (toim.) Britannia: Saarivaltakunnan Eurooppa-suhteiden historia. Jyväskylä: Atena kustannus Oy, 111–142.

Hentilä, Seppo (1998), *Historian julkinen käyttö*. Tieteessä tapahtuu 5/1998.

Hentilä, Seppo (2004), *Harppi-Saksan haarukassa. DDR:n poliittinen vaikutus Suomessa*. Helsinki: SKS.

Helo, Ari (2005), *Seuraako perustuslaki tähtilippua? Yhdysvaltalaisen nationalismin juuret*. Teoksessa: Pakkasvirta, Jussi & Saukkonen, Pasi (toim.), *Nationalismit*. Porvoo: WSOY, 357–374.

Herring, George C. (2008), *From Colony to Superpower. U.S. Foreign Relations since 1776*. The Oxford History of the United States, volume 12. New York: Oxford University Press.

Hershey, Marjorie Randon (2011), *Party Politics in America*. New York: Pearson.

Howe, Daniel Walker (2007), *What Hath God Wrought. The Transformation of America 1815-1848*. The Oxford History of the United States, volume 5. New York: Oxford University Press.

Hunt, Michael H. (2009), *Ideology and U.S. Foreign Policy*. New Haven: Yale University Press.

Hyrkkänen, Markku (2002), *Aatehistorian mieli*. Tampere: Vastapaino.

Ihalainen, Pasi (2010), *Agents of the People. Democracy and Popular Sovereignty in British and Swedish Parliamentary and Public Debates 1734-1800*. Leiden: Brill.

Kagan, Robert (2012), *The World America Made*. New York: Alfred A. Knopf.

Kalela, Jorma (2000), *Historiantutkimus ja historia*. Helsinki: Gaudeamus.

Kalela, Jorma (2012), *Making History. The Historian and Uses of the Past*. Great Britain: Palgrave Macmillan.

Kettunen, Pauli (2008), *Globalisaatio ja kansallinen me. Kansallisen katseen historiallinen kritiikki*. Tampere: Vastapaino.

Kurunmäki, Jussi (2001), *Käsittehistoria. Näkökulmia historian poliittisuuteen ja poliittisen kielen historiallisuuteen*. *Politiikka* 43:2, 2001.

Könönen, Janne (2002), *Nuoren tasavallan kaitselmuksellinen tehtävä. Manifest Destiny ja Yhdysvaltain kansallinen identiteetti historian, rodun ja uskonnon näkökulmasta Democratic Review ja Whig Review –lehdissä 1845-1852*. Pro gradu – tutkielma. Jyväskylän yliopisto, Historian laitos.

Lawler, Peter Augustine & Schaefer, Robert Martin (2010), *American Political Rhetoric*. New York: Rowman & Littlefield Publisher.

Lieberman, David (2006), *The Mixed Constitution and the Common Law*. Teoksessa: Goldie, Mark & Wokler, Robert (toim.), *The Cambridge History of Eighteenth-Century Political Thought*. New York: Cambridge University Press, 317–346.

Lim, Elvin T. (2008), *The Anti-Intellectual Presidency. The Decline of Presidential Rhetoric from George Washington to George W. Bush*. New York: Oxford University Press.

Lipset, Seymour Martin (1971), *USA. Vastakohtien kansakunta*. Jyväskylä: Gummerus.

Milkis, Sidney M. & Nelson, Michael (2011), *The American Presidency. Origins & Development 1776-2011*. Washington DC: CQ Press.

Nelson, Michael & Riley, Russell L. (2010) (toim.), *The President's Words. Speeches and Speechwriting in Modern White House*. Kansas: Kansas University Press.

Nyyssönen, Heino (1999), *The Presence of the Past in Politics. '1956' after 1956 in Hungary*. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House.

Orwell, George (1953), *Notes on Nationalism. England Your England and Other Essays*.

Palonen, Kari (1988), *Tekstistä politiikkaan*. Hämeenlinna: Vastapaino.

Palonen, Kari (1997), *Kootut retoriikat*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston paino.

Palonen, Kari & Summa, Hilikka (1996) (toim.), *Pelkkää retoriikkaa*. Tampere: Vastapaino.

Patterson, James T. (2005), *Restless Giant. The United States from Watergate to Bush v. Gore*. The Oxford History of the United States, volume 11. New York: Oxford University Press.

- Perelman, Chaim (1996), *Retoriikan valtakunta*. Tampere: Vastapaino.
- Pocock, J. G. A. (1989), *Politics Language & Time. Essays on Political Thought and History*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Pocock, J. G. A. (2009), *Political Thought and History. Essays on Theory and Method*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Savage, Charlie (2007), *Takeover: The Return of the Imperial Presidency and the Subversion of American Democracy*. New York: Little, Brown and Company.
- Schlesinger, Arthur M. jr. (1973), *The Imperial Presidency*. Boston: Houghton Mifflin Company.
- Schuman, Howard & Steeh, Charlotte & Bobo, Lawrence & Krysan, Maria (1997), *Racial Attitudes in America*. Cambridge: Harvard University Press.
- Setälä, Maija (2003), *Demokratian arvo. Teoriat, käytännöt ja mahdollisuudet*. Helsinki: Gaudeamus.
- Skinner, Quentin (2006), *Visions of Politic I. Regarding Method*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Smith, Anthony D. (2003), *Chosen Peoples. Sacred Sources of National Identity*. New York: Oxford University Press.
- Sorensen, Theodore C. (1965), *Kennedy*. Helsinki: Tammi.
- Stephanson, Anders (1995), *Manifest Destiny. American Expansion and the Empire of Right*. New York: Hill and Wang.
- Swoboda, Hannes & Wiersma, Jan Marinus (2009) (toim.), *Politics of the Past. The Use and Abuse of History*. Belgium: Renner Institut.
- Tomaselli, Sylvana (2003), *The Spirit of Nations*. Teoksessa: Goldie, Mark & Wokler, Robert (toim.), *The Cambridge History of Eighteenth-Century Political Thought*. New York: Cambridge University Press, 9–39.
- Torkki, Juhana (2006), *Puhevalta. Kuinka kuulijat vakuutetaan*. Keuruu: Otava.
- Torsti, Pilvi (2008), *Historiapoliittikkaa tutkimaan. Historian poliittisen käytön typologian kehittelyä. Avauksia ja keskustelua*. Kasvatus & Aika 2 (2) 2008.
- Tulis, Jeffrey K. (1987), *The Rhetorical Presidency*. Princeton: Princeton University Press.
- Valtonen, Pekka (2001), *Latinalaisen Amerikan historia*. Helsinki: Gaudeamus.
- Viroli, Maurizio (2003), *For Love of Country. An Essay on Patriotism and Nationalism*. Oxford: Clarendon Press.

Wald, Kenneth D. & Calhoun-Brown, Allison (2011), *Religion and Politics in the United States*. New York: Rowman & Littlefield Publishers.

Waldman, Michael (2010), *My Fellow Americans*. China: Sourcebooks.

Whitney, David C. (2009), *The American Presidents*. New York: Reader's Digest.

Wills, Garry (2010), *Bomb Power. The Modern Presidency and the National Security State*. New York: The Penguin Press.

Witcover, Jules (2003), *Party of the People. A History of the Democrats*. New York: Random House.

Wood, Gordon S. (2006), *The American Revolution*. Teoksessa: Goldie, Mark & Wokler, Robert (toim.), *The Cambridge History of Eighteenth-Century Political Thought*. New York: Cambridge University Press, 601–625.

Wood, Gordon S. (2009), *Empire of Liberty. A History of the Early Republic 1789-1815*. *The Oxford History of the United States*, volume 4. New York: Oxford University Press.

Wood, Gordon S. (2011), *The Idea of America. Reflections and the Birth of the United States*. New York: The Penguin Press.

V Aikalaiskirjallisuus

Albright, Madeleine (2008), *Memo to the President Elect. How We Can Restore America's Reputation and Leadership*. New York: Harper & Collins.

Bush, George W. (2010), *Ratkaisun hetket*. Helsinki: WSOY.

Obama, Barack (2009), *Rohkeus toivoa. Ajatuksia amerikkalaisen unelman pelastamisesta*. Porvoo: BTJ Kustannus.

Obama, Barack (2009), *Unelmia isältäni. Kertomus rodusta ja sukuperinnöstä*. Porvoo: BTJ Kustannus.

LIITTEET

Liite 1: Yhdysvaltain presidentit 1789–2009

George Washington	1789-1797	
John Adams	1797-1801	federalisti
Thomas Jefferson	1801-1809	demokraattinen republikaani
James Madison	1809-1817	demokraattinen republikaani
James Monroe	1817-1825	demokraattinen republikaani
John Quincy Adams	1825-1829	demokraattinen republikaani
Andrew Jackson	1829-1837	demokraatti
Martin van Buren	1837-1841	demokraatti
William Henry Harrison	1841	whig
John Tyler	1841-1845	whig
James Knox Polk	1845-1849	demokraatti
Zachary Taylor	1849-1850	whig
Millard Fillmore	1850-1853	whig
Franklin Pierce	1853-1857	demokraatti
James Buchanan	1857-1861	demokraatti
Abraham Lincoln	1861-1865	republikaani
Andrew Johnson	1865-1869	demokraatti
Ulysses Simpson Grant	1869-1877	republikaani
Rutherford Birchard Hayes	1877-1881	republikaani
James Abraham Garfield	1881	republikaani
Chester Alan Arthur	1881-1885	republikaani
Stephen Grover Cleveland	1885-1889	demokraatti
Benjamin Harrison	1889-1893	republikaani
Stephen Grover Cleveland	1893-1897	demokraatti
William McKinley	1897-1901	republikaani
Theodore Roosevelt	1901-1909	republikaani
William Howard Taft	1909-1913	republikaani
Thomas Woodrow Wilson	1913-1921	demokraatti
Warren Gamaliel Harding	1921-1923	republikaani
John Calvin Coolidge	1923-1929	republikaani
Herbert Clark Hoover	1929-1933	republikaani
Franklin Delano Roosevelt	1933-1945	demokraatti
Harry S. Truman	1945-1953	demokraatti
Dwight David Eisenhower	1953-1961	republikaani
John Fitzgerald Kennedy	1961-1963	demokraatti
Lyndon Baines Johnson	1963-1969	demokraatti
Richard Milhous Nixon	1969-1974	republikaani
Gerald Rudolph Ford	1974-1977	republikaani
James Earl Carter	1977-1981	demokraatti
Ronald Wilson Reagan	1981-1989	republikaani
George Herbert Walker Bush	1989-1993	republikaani
William Jefferson Clinton	1993-2001	demokraatti
George Walker Bush	2001-2009	republikaani
Barack Hussein Obama	2009-	demokraatti

Liite 2: Yhdysvaltain presidenttien virkaanastujaispuheet 1789–2009

George Washington	30.4.1789	Federal Hall, New York
George Washington	4.3.1793	Senate Chamber, Congress Hall
John Adams	4.3.1797	House Chamber, Congress Hall
Thomas Jefferson	4.3.1801	Senate Chamber, U.S. Capitol
Thomas Jefferson	4.3.1805	Senate Chamber, U.S. Capitol
James Madison	4.3.1809	House Chamber, U.S. Capitol
James Madison	4.3.1813	House Chamber, U.S. Capitol
James Monroe	4.3.1817	Old Brick Capitol
James Monroe	5.3.1821	House Chamber, U.S. Capitol
John Quincy Adams	4.3.1825	House Chamber, U.S. Capitol
Andrew Jackson	4.3.1829	East Portico, U.S. Capitol
Andrew Jackson	4.3.1833	House Chamber, U.S. Capitol
Martin van Buren	4.3.1837	East Portico, U.S. Capitol
William Henry Harrison	4.3.1841	East Portico, U.S. Capitol
James K. Polk	4.3.1845	East Portico, U.S. Capitol
Zachary Taylor	5.3.1849	East Portico, U.S. Capitol
Franklin Pierce	4.3.1853	East Portico, U.S. Capitol
James Buchanan	4.3.1857	East Portico, U.S. Capitol
Abraham Lincoln	4.3.1861	East Portico, U.S. Capitol
Abraham Lincoln	4.3.1865	East Portico, U.S. Capitol
Ulysses S. Grant	4.3.1869	East Portico, U.S. Capitol
Ulysses S. Grant	4.3.1873	East Portico, U.S. Capitol
Rutherford B. Hayes	5.3.1877	East Portico, U.S. Capitol
James A. Garfield	4.3.1881	East Portico, U.S. Capitol
Grover Cleveland	4.3.1885	East Portico, U.S. Capitol
Benjamin Harrison	4.3.1889	East Portico, U.S. Capitol
Grover Cleveland	4.3.1893	East Portico, U.S. Capitol
William McKinley	4.3.1897	Senate Wing, U.S. Capitol
William McKinley	4.3.1901	East Portico, U.S. Capitol
Theodore Roosevelt	4.3.1905	East Portico, U.S. Capitol
William H. Taft	4.3.1909	Senate Chamber, U.S. Capitol
Woodrow Wilson	4.3.1913	East Portico, U.S. Capitol
Woodrow Wilson	5.3.1917	East Portico, U.S. Capitol
Warren G. Harding	4.3.1921	East Portico, U.S. Capitol
Calvin Coolidge	4.3.1925	East Portico, U.S. Capitol
Herbert C. Hoover	4.3.1929	East Portico, U.S. Capitol
Franklin D. Roosevelt	4.3.1933	East Portico, U.S. Capitol
Franklin D. Roosevelt	20.1.1937	East Portico, U.S. Capitol
Franklin D. Roosevelt	20.1.1941	East Portico, U.S. Capitol
Franklin D. Roosevelt	20.1.1945	South Portico, U.S. Capitol
Harry S. Truman	20.1.1949	East Portico, U.S. Capitol
Dwight D. Eisenhower	20.1.1953	East Portico, U.S. Capitol
Dwight D. Eisenhower	21.1.1957	East Portico, U.S. Capitol
John F. Kennedy	20.1.1963	East Portico, U.S. Capitol
Lyndon B. Johnson	20.1.1965	East Portico, U.S. Capitol
Richard M. Nixon	20.1.1969	East Portico, U.S. Capitol
Richard M. Nixon	20.1.1973	East Portico, U.S. Capitol
Jimmy Carter	20.1.1977	East Portico, U.S. Capitol

Ronald Reagan	20.1.1981	West Front, U.S. Capitol
Ronald Reagan	21.1.1985	Rotunda, U.S. Capitol
George H. W. Bush	20.1.1989	West Front, U.S. Capitol
Bill Clinton	20.1.1993	West Front, U.S. Capitol
Bill Clinton	20.1.1997	West Front, U.S. Capitol
George W. Bush	20.1.2001	West Front, U.S. Capitol
George W. Bush	20.1.2005	West Front, U.S. Capitol
Barack Obama	20.1.2009	West Front, U.S. Capitol